

identitás és kultúra⁵ : identity and culture⁵

IPARTANSZÉK

6

Ipartanszék füzetek No.6 2018, Budapest

Kiadó :

**Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Építészmérnöki Kar,
Ipari és Mezőgazdasági Épülettervezési Tanszék
H-1111 Budapest, Műegyetem rkp. 3. K. 251
www.ipar.bme.hu**

Felelős kiadó és sorozatszerkesztő :

VASÁROS Zsolt DLA
Szerkesztette : **DÁVID Dóra, TERBE Rita DLA,
VASÁROS Zsolt DLA**

Köteterv : **JUHÁSZ Veronika**

Tördelés és nyomdai előkészítés :

ZSARNÓCZKY Renáta

Légifotó : **Pécsi Légirégészeti Téma –**

SZABÓ Máté, CIVERTAN

Fotó : **ANDRÁSSY Nóra, BALÁZSIK Stefánia,
CSEH András, FRANCSICS László, LOVAS Klára,
VASÁROS Zsolt DLA**

Angol lektorálás, fordítás : **DÁVID Dóra és a Szerzők**

**A somlói terepmunkát a Tornai Pincészet Kft.
és a Narmer Építészeti Stúdió támogatta.**

A projekt címe :

**Somló – az észlelés rétegei egy különös
kultúrtájon**

**Az erdélyi terepmunkát a Maros Megyei Múzeum,
a Humboldt Universitát Berlin
és a Narmer Építészeti Stúdió támogatta.**

A projekt címe :

A római limes mint európai kultúrtáj

**A rudabányai felméréseket Rudabánya
Önkormányzata támogatta.**

A projekt címe :

Ipari tájrehabilitáció – kortárs lehetőségek

Címlapkép : **LiDAR felmérés alapján PhotoScan
alapú 3D nyomtatott makett a Somló hegyről,
LOVAS Klára és NAGY Gábor munkája**

**Minden jog fenntartva. Jelen kiadványt, vagy
annak részeit tilos reprodukálni, adatrögzítő
rendszerben tárolni, bármilyen formában vagy
eszközzel – elektronikus úton vagy más módon –
közölni a kiadó engedélye nélkül.**

**ISBN 978-963-313-296-8
HU-ISSN 2064-5325**

**© Ipari és Mezőgazdasági Épülettervezési
Tanszék és a Szerzők**

Ipartanszék füzetek No.6 2018, Budapest

Publisher :

**Budapest University of Technology
and Economics, Faculty of Architecture,
Department of Industrial
and Agricultural Building Design
H-1111 Budapest, Műegyetem rkp. 3. K. 251
www.ipar.bme.hu**

Editor-in-Chief and series editor :

Zsolt VASÁROS DLA

Edited by : **Dóra DÁVID, Rita TERBE DLA,
Zsolt VASÁROS DLA**

Layout : **Veronika JUHÁSZ**

Preprint and typesetting :

Renáta ZSARNÓCZKY

Aerial photo : **Aerial Archaeological Archive
of Pécs – Máté SZABÓ, CIVERTAN**

Photo : **Nóra ANDRÁSSY, Stefánia BALÁZSIK,
András CSEH, László FRANCSICS, Klára LOVAS,
Zsolt VASÁROS DLA**

English proofreading : **Dóra DÁVID and the Authors**

**The field research on the Somló Hill was
supported by the Tornai Winery Ltd. and the
Narmer Architecture Studio Budapest.**

Title of the research project :

**Somló – Layers of Perception on the Unique
Cultural Landscape**

**The field research in Transylvania was sponsored
by the Mureş County Museum, the Humboldt
Universitát Berlin and the Narmer Architecture
Studio Budapest.**

Title of the research project :

**The Roman Limes as European Cultural
Landscape**

**The field survey in Rudabánya was supported
by the Municipality of Rudabánya.**

Title of the research project :

**Industrial Landscape Rehabilitation –
Contemporary Potentials**

Front cover : **3D printed model of the Somló Hill
based on LiDAR survey and PhotoScan, compiled
by Klára LOVAS and Gábor NAGY**

**All rights reserved. No part of this publication
may be reproduced or transmitted in any form
or by any means, electronic or mechanical,
including photocopy, recording or any other
informational storage and retrieval system,
without requesting prior permission in writing
from the publisher.**

**© Department of Industrial and Agricultural
Building Design and the Authors**

identitás és kultúra⁵ : identity and culture⁵

Ipartanszék füzetek No.6

IPARTANSZÉK

A Somló hegy délnyugat felől
fotó: CIVERTAN, 2016

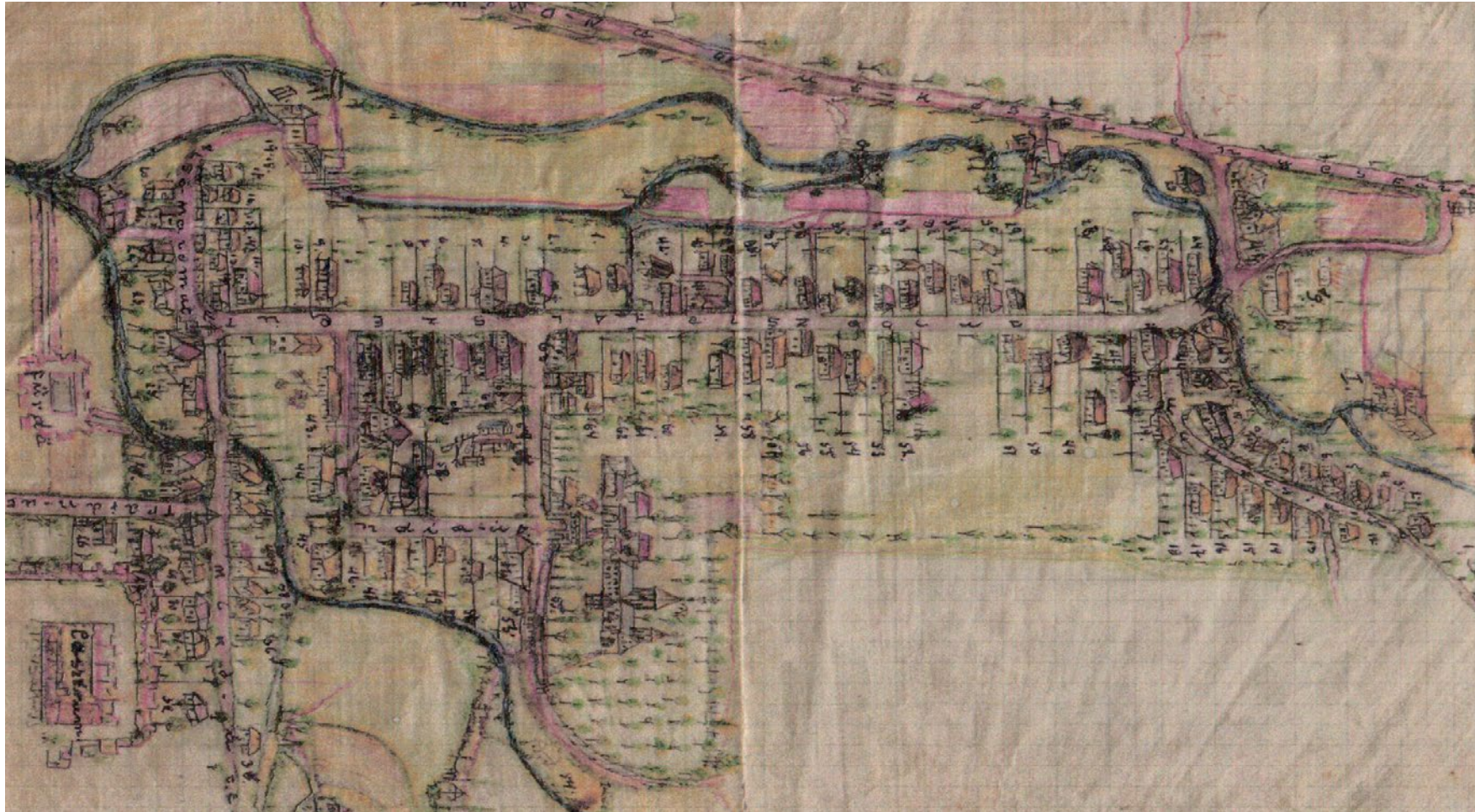
Southwest view of Somló Hill
photo by CIVERTAN, 2016

tartalom

content

8	:	VASÁROS Zsolt DLA: Az ötödik „identitás és kultúra”
12	:	PÁNCZÉL Szilamér-Péter: A mikházi római segédcsapattábor régészeti kutatása
16	:	SZÉCSI Zoltán DLA: El camino (al infinito)... Út a végtelenbe?
20	:	SZÚCS Gábor DLA: Ipari örökségvédelem és revitalizáció, avagy további kérdések és válaszok Rudabányáról
24	a	SOMLÓ_sédforrásház_kilátó80
26		a1 Identitás
30		a2 Forráspont
34		a3 Csendes megfigyelő
38		a4 Megálló
42	b	MIKHÁZA_ravatalozó
44		b1 Kapujanincs átjáró
48		b2 Ravatalozó
52		b3 Mikháza – új ravatalozó
56		b4 Fókusz
60		b5 Határ
64		b6 Változás – új ravatalozó Mikházán
68		b7 A hagyomány és funkció találkozása
72	c	RUDABÁNYA_csűr+csűr=színház
74		c1 Újrászövés
78		c2 Gyú(ú)jtó(ó)Pont
82		c3 Csűrjük meg!
86		c4 Elfelejtett csűrök?
90	d	LUXOR_modelIHÁZ
92		d1 Informális tervezés
96	p	PRINCIPIA
104	:	Résztevők
106	:	A Stürmer-díj

8	:	Zsolt VASÁROS DLA: The fifth “identity and culture”
12	:	Szilamér-Péter PÁNCZÉL: Archaeological research at the Roman auxiliary fort of Călugăreni
16	:	Zoltán SZÉCSI DLA: El camino (al infinito)... Road to Infinity?
20	:	Gábor SZÚCS DLA: Industrial heritage protection and revitalization: further questions and answers about Rudabánya
24	a	SOMLÓ HILL_sédspringhouse_lookout80
26		a1 Identity
30		a2 Séd Spring
34		a3 Silent observer
38		a4 Stopping point
42	b	CĂLUGĂRENI_mortuary
44		b1 Gateless gate
48		b2 Funeral parlour
52		b3 Călugăreni – new mortuary
56		b4 Focus
60		b5 Edge
64		b6 Change – New funeral parlour in Călugăreni
68		b7 The encounter of tradition and function
72	c	RUDABÁNYA_barn+barn=theatre
74		c1 Reweaving
78		c2 Focal(us) Point
82		c3 Let’s Barn!
86		c4 Forgotten barns?
90	d	LUXOR_modelHOUSE
92		d1 Designing informal
96	p	PRINCIPIA
104	:	Participants
106	:	The Stürmer Prize

Mikhăza 1885-ben – Lokody Antal szerzetes
1901-ben rajzolt vázlatos térképe
(Magángyűjtemény Marosvásárhely, kézirat)

Sketch plan of Călugăreni in 1885 made by friar
Lokody Antal in 1901
(Manuscript from a private collection in Targu Mureș)

Közölve/Published: Pánczél, Sz. P.: The Roman Fort from Călugăreni (Mureș County, Romania). In: LIMES XXII. Proceedings of the 22nd International Congress of Roman Frontier Studies Ruse, Bulgaria, September 2012, eds. Vagaliniski, Lydmil – Sharankov, Nicolay (Sofia: National Archaeological Institute with Museum, 2015), 909–916., Fig. 2.

„A táj tájalkotó tényezők (szerkezet, domborzat, éghajlat, hidrológiai hálózat, természetes növénytakaró) és az ember tájalkotó, kultúrateremtő tevékenységének természetes együttese, szintézise. Földrajzi terület egység, amelyhez hasonló van a Földön, de teljesen azonos soha. Tehát minden táj önálló individuum, egyéniség.”

Bulla Béla, Mendöl Tibor:
A Kárpát-medence földrajza.
Budapest, 1947.

Az „identitás és kultúra” szekciók előző évi ismertetőjének (Ipartanszék füzetek 5) bevezető tanulmányát egy Szerb Antal idézettel kezdtem, amely 1940-ben a Nyugat hasábjain igen érzékletesen fogalmazza meg az ember és a táj kapcsolatát. Az ember a Föld szinte minden szegletében jelen van vagy jelen volt, és minden bizonnyal jelen lesz. A *terra incognita*, az ismeretlen föld fogalma egyre virtuálisabbá válik. Időről időre hírt kapunk eddig ismeretlen, újonnan felfedezett, sokszor kőkori körülmények között élő törzsekről, így aztán az is világossá válik, hogy az ismeretlen föld csak földrajzilag és számunkra ismeretlen, mások jó ideje lakják, használják. Ők az ottani természeti környezet alakítói, így a saját kultúrtájuk szimbolikus és valós tulajdonosai és formálói is egyben. Bulla Béla és Mendöl Tibor a fenti idézetben, nem sokkal Szerb Antal írása után már definíciót kínálnak a Kárpát-medence földrajzát leíró monográfiájában. Ők a tájat definiálják oly módon, ahogy mi manapság a kultúrtájat próbáljuk körüljárni. Nem célom kísérletet tenni ezen kötet hasábjain a táj-tájhasználat-kultúrtáj-történeti táj fogalomkör részletes definiálására, ezt sem a kimeret, sem a tárgykör szerteágazó mivolta nem teszi lehetővé. Nem is beszélve a külföldi gyakorlatok sokszínűségéről, mely tapasztalatok sokszor nem írhatóak le hazai körülmények között értelmezett fogalmakkal.

A különböző egyezmények segítenek az érdeklődő olvasó számára az alapvetések tekintetében. A Világörökségi egyezmény (1972) már említi az „ember

“The landscape is the natural collective, the synthesis of landscape forming elements (structure, terrain, climate, hydrological systems, natural vegetation) and man’s activity of transforming the landscape and creating culture. It’s a geographic unit of the land, similar to which exists on the planet, but never one that is completely identical. Therefore, every landscape is a unique individual, a personality.”

Béla Bulla, Tibor Mendöl:
The Geography of the Carpathian Basin.
Budapest, 1947.

I started the introductory chapter of the last volume of “identity and culture” with a quote from Antal Szerb, who phrased the relationship of man and nature very sensitively on the pages of Nyugat in 1940. Human presence is and certainly will forever be detectable in every corner of the world. The idea of the *Terra Incognita* is becoming ever more virtual. From time to time we hear news about hardly known or rediscovered tribes, living among almost stone-age conditions, which makes it clear that the *unknown Earth* is unknown only for us, others have lived there and have used it. They are shaping that natural environment as the symbolic and very real owners of their own cultural landscapes. Not long after the words of Antal Szerb were published Béla Bulla and Tibor Mendöl offer the definition of the landscape in the monography describing the geography Carpathian Basin. They define *landscape* as we are attempting to interpret the concept of the *cultural landscape* today. I’m not making an attempt to define the concepts of landscape-landscape use-historic landscape on the pages of this volume because of the limited space and the complexity of the topic, not to mention the versatility of the projects we work on abroad, the experiences of which can’t be described by the phrases interpreted in the familiar, Hungarian environment.

The international agreements help gaining knowledge about the topic. The World Heritage Convention of 1972 mentions the shared creations of man

és természet” együttes alkotásait. A „kultúrtáj”, mint fogalom 1992-ben kap pontos definíciót, mely kitér a biológiai sokféleségre és a fenntartható tájhasználat fontosságára. A kultúrtájat az ember és a természet közös alkotásaként értelmezik mint egymásra hatásuk kivételes példáját, és mint lehetséges örökségi értéként rögzítik. A Nara-i dokumentum (1994) a kulturális kritériumok attribútumait dolgozza ki, míg a Pán-európai Stratégia (1995) a biológiai és táji sokféleséget helyezi előtérbe. Az Európai Táj Egyezmény (2000) után 2003-ban megszületik az „Egyezmény a szellemi kulturális örökség védelméről”. A fogalmat feldolgozó és elemző folyamat korántsem lezárt, folyamatosan alakul, annak ellenére, hogy az UNESCO három egyértelműen definiált kategóriába sorolta a kultúrtájakat. Így beszélhetünk „tervezett táj”-ról, „organikusan fejlődött táj”-ról, valamint „asszociatív táj”-ról. Az organikus fejlődött táj két alkategóriája a „fosszilis” vagy „reliktum” táj, és a „folyamatosan fejlődő táj”.

Az előző évi TDK témaknál is felvetődött, hogy léteznek természetszerűleg tisztán valamelyik kategóriába sorolható kultúrtájak, de igen gyakran határterületen találjuk magunkat, illetőleg az építészeti megoldástól-koncepciótól is függ, hogy végül mit erősítünk fel az adott esetben és milyen fogalmkörben nyer értelmezést az ember és a természet közös alkotása. Pontosan ezt találtuk és találjuk érdekesnek az „identitás és kultúra” szekciók során, ahol olyan feladatokat kínálnak, amellyel a tájat, vagy annak elfeledett, funkcióját veszített értékeit hozzuk mai helyzetbe. Mindezt természetszerűleg a kortárs építészet eszközeivel tesszük.

A 2016-os TDK tanszéki művészeti szekciója kapcsán először próbáltuk ki a korábbi évek gyakorlatában hagyományossá vált erdélyi helyszínek mellett újak beemelését. A témák népszerűsége arra enged következtetni, hogy fenntartható az érdeklődés a szekció iránt. Tematikájában a 2017-es „identitás és kultúra” szekción az előző évhez hasonlóan több helyszínt és programot javasolt a pályá-

zőknak, a résztvevők létszámát tekintve ez volt a művészeti szekcióink közül a legsikeresebb. Az erdélyi helyszíneink továbbra is megmaradt, de kivételesen nem a római limes interpretációjával, hanem a falu új ravatalozójának tervezésével foglalkoztunk. Ez bizonyult évek óta a legnépszerűbb tervezési TDK-nak, hét terv is készült kifejezetten erre a programra.

A Somlóhegy – hasonlóan a harmadéves kötelező tervezési tantárgy, a Munkahelyek építésze 2. első tervezési feladatához – is újfent tervezési helyszín volt. Két programot javasoltunk, egyrészt a Séd-forrás foglalatának újragondolását, másrészt a Medgyaszay István által tervezett, 1938-ban átadott Szent István kilátó bővítését-újrafoglalozását. A harmadik feladat Rudabányához kötődik, ahol a többi helyszínhez hasonlóan évek óta jelen van tanszékünk. A javasolt tervezési feladat nincsen közvetlen kapcsolatban az egykori ipari örökség és bányászati múlt emlékeinek feltárására és bemutatására tett törekvéseinkkel, hanem a közösség és a város előremutató terveihez és aktív fejlesztő szándékához kapcsolódik. Egy ilyen kezdeményezés identitásképző-erősítő ereje vitán felül áll. A két felajánlott régi csúrból a polgármester úr javaslatára csúrszínházat és közösségi teret terveztek a pályázók, amely tervek egyike a ravatalozóhoz hasonlóan a megvalósulás esélyével is kecsegtet.

A 2015-ben megkezdett egyiptomi terepmunkánk már eddig is fontos kutatási eredményeket hozott, ezenkívül értékes és díjazott dolgozatok születtek az elméleti TDK szekciókban részben a projekt főszereplőjének, Hassan Fathy (1900-1989) egyiptomi építész munkásságának kiértékelése-kritikája kapcsán (lásd Nagy Eszter 2015-ös TDK dolgozatát, mely az OTDK-n II. helyezést ért el), részben pedig a helyszíni munka által inspirált témákban. Itt elsősorban Tibai Frida és Veres Laura észak-afrikai építészettel, majd Parajdi Mester László munkásságát kutató dolgozataira, valamint Pokol Júlia és Dávid Dóra aszmarai elemzésére gondolok. Ugyanitt említhetem Miklós Bernadett, Kovács Kata és Molnár Ádám kutatását is, ami első sorban

a Szíriában és Egyiptomban kikísérletezett felmérési adatrögzítési módszerrel foglalkozik, és amit az OTDK-n első helyezéssel díjaztak, majd a csapat építész tagjai a „Nemzet Fiatal Tehetségeiért Ösztöndíjat” is elnyerték. Továbbá úgy tűnik, hogy megérett az idő az egyiptomi témakörben felhalmozódott elméleti tudás tervezésben történő feldolgozására, így 2017-ben született egy tervjavaslat a Hassan Fathy által tervezett Új Gourna egy telkén lakóház kialakítására.

Jelen kötet összeállításában és a projektek helyszíni előkészítésében fontos szerepet vállaltak, valamint a TDK tervek alkotóit és konzulenseit feltüntetjük az impresszumban, köszönet illeti őket és a szerzőket is munkájukért. A feladatok előkészítésében Karlovecz Ádám és Szűcs Imre Ferenc mellett Terbe Rita vállalt jelentős szerepet, aki immár tanszéki TDK felelősként segíti a munkánkat. Az erdélyi tervhez Csíki Dénes pápai káplán, kanonok, Balla Zsigmond és Pánczél Szilamér-Péter nyújtottak segítséget. A rudabányai projektötlet Szobota Lajos polgármestertől származik, a Somló hegyi kilátót pedig Benedek Andrea ajánlotta figyelmünkbe. Köszönet illeti a TDK zsűri tagjait, és az opponenseket, akik véleményükkel és értekes gondolatok megfogalmazásával járultak hozzá a zsűri munkájához. A kari TDK konferencia szervezéséért és annak lebonyolításáért Várkonyi Péter és Urbán Erzsébet munkáját illeti kiemelkedő köszönet.

and nature. “Cultural landscape” as an individual concept is defined in 1992, the relevant document touches upon biological diversity and the importance of sustainable landscape use as well. The cultural landscape is interpreted as the creation of both man and nature, as a special example of their mutual effect on each other, and is described as a type of heritage to protect. The Nara Document on Authenticity (1994) elaborates the attributes of cultural criteria, while the Pan-European Strategy (1995) puts biological and landscape diversity forward. After the European Landscape Convention (2000) the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage (2003) was announced. The evolution of the idea of cultural landscapes is not nearly finished, the concept is constantly evolving, although the UNESCO have defined three separate types of cultural landscapes: “designed landscape”, “organically evolved landscape” and “associative cultural landscape”. The organically evolved landscape is further divided into two subcategories, i.e. “fossil” or “relict” landscape and “continuing landscape”.

In last year’s competition we have already encountered the dilemma that there are cultural landscapes that fit clearly into one category, however, we are finding ourselves on the thin borderline between them many times, or rather we find that our architectural approach and imagination can define how exactly we interpret the combined work of man and nature. This dilemma is precisely the aspect that we find extremely interesting in the projects of “identity and culture”, and we propose design tasks that put the landscape and its forgotten, hidden values forward and make them intriguing today. Naturally we do so via the means of contemporary architecture.

During the 2016 season we added new sites to the traditionally proposed Transylvanian location for the design competition. The popularity of these topics indicates that there is still much interest on behalf of the students regarding the proposals. In 2017, just like

in the previous year, we were suggesting multiple locations and programs for the competition entries. This was the most successful season of the section considering the number of participants. On the Transylvanian location we did not deal with the reinterpretation of Roman limes this time, the task was to design the new funeral parlour of the settlement. In response for the most successful design task of the past years, seven proposals were elaborated.

The Somló Hill was again a design location for the competition as well as for the first task of the third-year design course, Architecture of Workplaces 2. We proposed two programmes, one was the redesign of the catchment of the Séd Spring, the other was the reinterpretation of the St Stephen lookout tower designed by István Medgyaszay in 1938. The third task was related to Rudabánya, where our department has been working for years similarly to the other locations. The design task was not related to our efforts in safeguarding and promoting the industrial heritage, it reflects the community’s proactive and ambitious approach of development. The raw material, the two old barns were offered by the mayor, and the competitors were designing community spaces and barn theatres using them. Just like in the case of the funeral parlours, one of these designs have the chance to be realized, too.

Our field research in Egypt started in 2015 and has considerable results already, in parallel, the topic and the site have inspired valuable studies in the theoretical competition sections-some in connection with the analysis-evaluation of the works of Hassan Fathy, the protagonist of the research (see the study of Eszter Nagy winning 2nd prize in the National Scientific Students’ Association conference in 2015), some in connection with the broader understanding of the architectural and cultural experience of the region. Here I have to mention the two studies of Laura Veres and Frida Tibai regarding North-African architecture and the works of László Mester de Parajdi, and the Asmara-analysis of Júlia Pokol and Dóra Dávid. Equally important is the

study of Bernadett Miklós, Kata Kovács and Ádám Molnár elaborating and describing the efficient field survey method that we have developed over the course of the Syrian and Egyptian fieldworks. The study was so successful that it won 1st prize in the National Scientific Students’ Association conference, and rewarded the authors with the Scholarship for the Young Talents of the Nation. Moreover, it seems that the time for using our accumulated theoretical knowledge in solving design problems has arrived, hence the design proposal of a residential building in one of the plots of Fathy’s New Gourna Village.

Those participating in editing in this volume, in the preparation of the fieldworks and the competition are mentioned in the preface, we are very thankful for their work, as well as that of the Authors of this booklet. In the preparation of the design tasks Ádám Karlovecz, Imre Ferenc Szűcs and Rita Terbe have had an indispensable role, the latter has helped our work as the departmental coordinator of the competition, too. For the design brief of the Transylvanian project we owe regards to Dénes Csíki, curate of the Holy See, Zsigmond Balla and Szilamér-Péter Pánczél. The idea for the re-use of the barns of Rudabánya came from the mayor, Lajos Szobota. Our sincere thanks go to the members of the jury for their work and that of the opponents who have contributed to the success of the conference with valuable thoughts and insight. Last, but not least we thank Péter Várkonyi and Erzsébet Urbán for their work in organising and managing the competition of the faculty.

A parancsnoksági épület feltárása
fotó: Pánczél Szilamér-Péter, 2016

Excavations at the *principia*
photo by Szilamér-Péter Pánczél, 2016

2008 óta különféle kutatási projektek keretében folyt Mikházán régészeti kutatás, konzerválás, a római Dacia keleti határvonalának és lelőhelyeinek bemutatása, illetve légi régészeti kutatásokat, geofizikai méréseket, épületfelmérést és topográfiai vizsgálatokat is végeztek.

A római tábor környéke Vár, Vár-tartomány, Tündér Ilona vára és Óvár néven volt ismert, a mellette húzódó római utat pedig Traján útjának, Só útjának és Köves útnak is nevezték. Az út északi oldalán, a tábortól északnyugatra a Palota, Palota melléke illetve Strázsaház néven ismert helyen római fürdő maradványait azonosították.

A székely legendák és népmesék a gyönyörű tündérhercegnő, Tündérszép Ilona palotájaként említik a lelőhelyet, aki állítólag azért építette az utat is, hogy meglátogassa Gyulafehérvárott – vagyis a római Apulum városi agglomerációjában – élő szerelmét. Amikor ez a történet született, a helyszínen a római romok valószínűleg még láthatók voltak, az út pedig még használatban lehetett. Így magyarázhatták a nagyméretű kőépítmények jelenlétét a kelet-erdélyi tájban, ahol a 20. század elejéig a falvak képét jellemzően a népies fa-, illetve vesszőfonatos-vályogfalú épületek dominálták. A kőépületek eredetére vonatkozó írott források hiánya és a megmagyarázhatatlannak tűnő erőfeszítés arra készítette a történetmesélőket, hogy mitikus alakokkal hozzák összefüggésbe az építményeket.

A római romokat elsőként a 18. század elején Luigi Ferdinando Marsigli olasz polihisztor említi. Neki köszönhető voltaképpen, hogy Mikháza az egyik legkorábban ismert régészeti lelőhely Kelet-Erdélyben. Ő készítette a lelőhely első leírását és helyszínrajzát. Utóbbi a tábort négyzetes épületként ábrázolja, és a valószínűleg még látható északi kaput (*porta principalis sinistra*) egy félkör jelzi. A tábor belsejében egy négyzetes alaprajzú épületet jelölt (helyzete alapján feltételezhető, hogy a *principia*). A 19. század közepén Johann Ferdinand Neigebaur porosz konzul tesz említést több 1847-ben talált, de 1848-ban már elveszett leletről, valamint egy fogadalmi feliratról.

Since 2008, in the frame of different projects focusing on the research, conservation, and presentation of the sites on the eastern border of Roman Dacia, aerial archaeological, geophysical, architectural and topographical surveys, and systematic research excavation have been undertaken at the Roman military site of Călugăreni. The area of the auxiliary fort is known as *Vár/Cetate* (Castle), *Vár-tartomány* (Castle district), *Tündér Ilona vára* (Tündér Ilona's castle) and *Óvár* (Old castle), while the Roman road running next to it is called *Traján útja* (Trajan's road), *Só útja* (Salt road) and *Köves út* (Stone road). On the northern side of the road, north-west from the fort, at the area called *Palota* (Palace), *Palota melléke* (Vicinity of the palace) and *Strázsaház* (Guardhouse) remains of the Roman bath house were identified.

In the Szekler legends and fairy tales the site is mentioned as the palace and the castle of the beautiful fairy princess "Tündérszép Ilona", who would have also built the road with the purpose to visit her lover living in Alba Iulia, the Roman conurbation of Apulum. Probably, the Roman ruins were still visible and the road was still in use when this tale started to be linked to the site. The story was meant to explain the presence and the origins of large stone structures in the landscape of eastern Transylvania where until the early twentieth century the architecture of the villages was dominated by wooden or wattle and daub vernacular buildings. The unexplainable effort and the lack of written sources concerning the features determined the storytellers to link it to the world of mythical creatures, which is a quite popular practice in the region.

Italian polyhistor Luigi Fernando Marsigli first mentioned the Roman ruins in the early eighteenth century. Due to him Călugăreni became one of the earliest known archaeological sites from Eastern Transylvania. He made a first description of the site and a topographic plan. In his plan, the fort appears as a rectangular structure and the probably still visible northern gate (*porta principalis sinistra*) is shown as a half circle. Inside the fort a rectangular building (based on its position is seemingly the *principia*) is marked.

A régióban jelentős felméréseket végző Orbán Balázs is ellátogatott a lelőhelyre, és megemlíti, hogy a négyszögletes alaprajzú tábor védőfalá és árkai jó állapotban maradtak meg. Rögzíti azt a tényt is, hogy a tábor sarkai lekerekítettek, saroktornyosak, az északi és déli falszakasz közepén két kapu nyílik (valószínűleg a *porta principalis sinistra* és a *porta principalis dextra*), valamint hogy a tábor közepén álló rom (valószínűleg a *principia*) a parancsnoki épülettel (*praetorium*) és a kaszárnyaépületekkel azonosítható.

Az első ásátásokra 1878 tavaszán került sor a táborban, Kovács Ferencz marosvásárhelyi apátlélbános – és jól ismert régiséggyűjtő – vezetésével. Az ásátásokról csak Deák Farkas történeész összegző jelentéséből tájékozódhunk. Eszerint a *porta principalis sinistra* részeit tárták fel, ahol azonosították a kapuhoz tartozó küszöb maradványait, valamint vélhetően egy faajtóhoz tartozó vasalásokat. Ezen kívül 2 méter mélységben egy durván faragott, fekvő sírvédő oroszlán került elő. Az ásátás során még egy töredékes sírfeliratot, egy pajzsdudort (*umbo*), és egyéb leleteket is találtak.

Marosvásárhely egyik magángyűjteményében őrződött meg egy ferences szerzetes, Lokody Antal atya által készített 1901-es térkép, amely Mikháza falut ábrázolja 1885 körül. A térkép bal oldalán a tábor északi, keleti és déli védőfalának részeit ábrázolták, közepén egy nagyméretű épülettel, amely valószínűleg a *principia* vagy a *praetorium*, vagy esetleg mindkettő.

A római Dacia történetét vagy a régió hadtörténetét összefoglalóan tárgyaló 19. század eleji és 20. századi tanulmányokban Mikházát a provincia katonailag fontos helyszínei között említik. Sírfelirat töredékeit is közölték ekkoriban, amelyek disztichonban íródtak.

Paulovics István régész a keleti limes mentén 1942-ben végzett terepbejárása során látogatott el Mikházára, és terepi megfigyelései alapján leírta a tábor pontos helyzetét, valamint a lelőhely alaprajzát is közölte. A már ismert adatok összefoglalásán és korrigálásán kívül megemlíti, hogy látogatásakor a tábor

délnyugati sarka még kisebb halom formájában látható volt.

Az első tervásatásra 1961-ben került sor Dumitru Protase vezetésével. A nyolc kutatóárok célja az volt, hogy meghatározzák a tábor körvonalát és kronológiai fázisait. A védőfalakat átvágták, és megállapították, hogy a tábor főkapuja, a *porta praetoria* kelet felé nyílt, illetve hogy a tábor területe megközelítőleg 2.25 ha.

Egy, a tábor északi oldalán minden egyes védelmi elemet átvágó árok metszete alapján megállapították, hogy létezett itt egy korai, 2. századra keltezett palánktábor, valamint egy későbbi, kőből épült fázis is.

2004-ben a Maros Megyei Múzeum a tábor északkeleti részén kezdett régészeti kutatásokat Nicoleta Man vezetésével. A kutatóárok átvágta a *via principalist*, valamint az út víz-elvezető árkat és egy hosszú, hathelyiséges épületet, amely valószínűleg egy legénységi barakk lehetett.

A 2008-ban végzett geomágneses mérések a tábor legnagyobb részét lefedték. A szerzők értelmezése szerint a lelőhely a római katonai táborok minden típusuk jegyét magán hordozza.

A Mikházán talált *CPAI* rövidítéssel el látott bélyeges tetőcserepek alapján nemrég arra a következtetésre jutottak, hogy egy gyalogos segédcapat, a *cohors I Augusta Ituraeorum* állomásozhatott a táborban a teljes 2. és 3. század folyamán, és a *legio XIII Gemina* valamint a *cohors I Alpinorum* bélyegeit viselő téglák az ide küldött erősítésre utalnak.

2013 óta a római tábor parancsnoki épületében került sor régészeti kutatásra. Az épület régészeti feltárási stratégiáját két szempont határozta meg: az épület tudományos kutatásának, valamint az alaprajz és a járósíntek részletes felmérésének igénye. Ezek az információk ugyanis szükségesek a régészeti park jövőbeni fejlesztéseként a romok fölé emelendő védőépületek tervezése szempontjából. Az öt ásátási évad során főképp az épület északnyugati traktusát jelentő zászlószentélyt (*aedes*), két hátsó helyiséget, a *basilica* északi felét és az udvar egy részét tárták fel. Ezzel egyidőben a terepmunka során azonosítottuk a külső járósínteket minden

oldalon, illetve az épület négy sarkának pontos helyét is. Ez azért is volt szükséges, mert a jelentős modern bolygatás következtében ez az információ nem volt egyértelműen érzékelhető a geofizikai méréseken.

Az épület egészét tekintve az ásátások két építési fázist mutattak ki: egy korábbi faépületet, amelyet a kutatás jelen állása szerint az épület északnyugati részén volt azonosítható, és a későbbi, kőből emelt épületet. A két fázis abszolút kronológiáját nem lehetett meghatározni, ugyanis sem az épületnek, sem az elpusztult faszervezetnek nem kerültek elő datálható elemei. A kőépületen két építési technikát alkalmaztak. A *principia* külső falainak alapozásai a zászlószentéllyel, a hátsó hivatali helyiségekkel és a *basilica*-val egyetemben szabálytalan alakú, véletlenszerűen rakott, faragatlan vulkáni kővekből, folyami hordalékokvekből és habarcsból álltak (ún. *opus incertum* technika). Az udvart körülvevő részen, a *via principalis* irányában agyagba fektetett kővezet alapot találunk: erre húzták fel a fa-vályogszerkezetet. Általános megfigyelésként elmondható, hogy a kőből épült *principia* minden, a kutatás által eddig érintett része tűz következtében pusztult el.

In the middle of the nineteenth century the Prussian consul, Johann Ferdinand Neigebaur mentioned several small finds and a votive inscription discovered in 1847 and lost in 1848. During his vast survey of the region, Balázs Orbán visited the site and mentioned that the ditches and the precinct walls of the rectangular fort were well preserved. He underlined the fact that the fort had

[[] Lásd: Pánczél, Sz. P.: The Roman Fort from Călugăreni (Mureș County, Romania). In: *LIMES XXII. Proceedings of the 22nd International Congress of Roman Frontier Studies Ruse, Bulgaria, September 2012*, eds. Vagalincki, Lydmil – Sharankov, Nicolay (Sofia: National Archaeological Institute with Museum, 2015), 909–916; Pánczél, Sz. P. – Mustața, S. – Dobos, A.: A Mikházi római segédcsapattábor kutatása/ The research at the Roman auxiliary fort of Mikháza/Călugăreni. *Magyar Régészet/ Hungarian Archaeology*, 2018 tavasz/spring, 13–20.
[]]

rounded corners with towers and two gates, both of them located centrally on the southern and northern precinct walls (probably the *porta principalis sinistra* and *porta principalis dextra*), and that the ruins from the central part of the fort (probably the *principia*) represent the residence of the commander (*praetorium*) and the quarters.

The first excavations undertaken in the fort of Călugăreni took place in the spring of 1878 under the supervision of the abbot Ferencz Kovács from Târgu Mureș – a well-known collector of antiquities. Regarding these excavations we have only a summary report written by the historian Farkas Deák. According to this, parts of the *porta principalis sinistra* were excavated, where the remains of the stone doorstep and possible metal fittings belonging to a wooden door were identified. Beside this, at 2 m depth, a roughly worked, reclining funerary lion was discovered. During the excavations a fragmentary funerary inscription, an umbo, and other finds were also discovered.

A plan drawn in 1901 by the Franciscan friar pater Antal Lokody is preserved in a private collection in Târgu Mureș, showing the village of Călugăreni around 1885. On the left side of this plan, parts of the northern, eastern and southern precinct walls of the fort were marked, together with a large building in the interior, representing probably the *principia* or the *praetorium*, or both.

In the nineteenth and the first half of the twentieth century, in synthesis papers about the history of Roman Dacia or the military history of the region, Călugăreni was listed among the important military sites of the province. In this period, fragments of a funerary inscription were published, which turned out to be written as a distichon attesting the taste of the provincial population for Latin poetry.

During his survey on the eastern limes in 1942, the archaeologist István Paulovics visited Călugăreni and, based on his field observations, he described the accurate location of the fort and published a plan of the site. Beside summarizing and correcting the already

known data, he mentioned that during his visit the southwestern corner of the fort was still visible as a small heap.

The first systematic excavations in the fort were carried out in 1961 under the scientific supervision of Dumitru Protase. The purpose of the eight evaluation trenches was to define the outlines and the phases of the fort. The precinct walls were sectioned and it was established that the main gate, the *porta praetoria*, of the fort was oriented towards east, respectively that the fort covered an area of approximately 2.25 ha. Based on a trench which sectioned all the defensive elements of the fort on the northern side, it was stated that the fort had an early earth-timber phase dated in the 2nd century AD and a later stone phase.

In 2004, in the northeastern part of the military fort, research excavations were started by the Mureș County Museum under the scientific supervision of Nicoleta Man. The trench sectioned the *via principalis*, the gutter of the road, and a long building – probably a barrack – with six rooms.

The geomagnetic measurements carried out in 2008 covered most of the fort. Based on the interpretation of the authors it includes all the typical elements of a Roman auxiliary fort.

On the grounds of the tile stamps with the abbreviation CPAI discovered in Călugăreni it has been concluded that an auxiliary infantry unit, the *cohors I Augusta Ituraeorum*, was stationed in the fort during all the 2nd and the 3rd century AD. The tile stamps of the *legio XIII Gemina* and of the *cohors I Alpinorum* represent most likely dispatch material.

Since 2013 the archaeological excavations undertaken in the headquarters (*principia*) from the auxiliary fort at Călugăreni followed a strategy determined by two important aspects: the scientific research of the building and the detailed registration of the planimetry and exterior stepping levels. This information was necessary for the planning of a protective building which will cover the structure as part of the future developments in the archaeological park.

Five excavation campaigns were carried out mostly in the northwestern quarter of the building represented by the *aedes* and two of the back offices, the northern half of the *basilica*, and part of the courtyard. At the same time, the field researches led to the identification of the exterior stepping levels along all sides and of the exact location of the four corners of the building. This approach was necessary since due to massive modern disturbances this information was not clearly visible on the geophysical measurements.

Regarding the building as a whole, the excavations revealed the existence of two construction phases: an earlier one with a timber building, identified for the moment in the northwestern part of the structure and a later one with stone features. The absolute chronology of the two phases cannot be established since no dating elements related to the building or the destruction of the timber structures have been identified. Regarding the construction of the building, during the stone phase two main techniques were used. The foundations of the exterior wall of the principia together with the shrine which housed the standards of the unit (*aedes*), back offices, and *basilica* were built from masonry using irregularly shaped and randomly placed uncut volcanic stones, river cobbles and mortar (*opus incertum technique*). The part surrounding the courtyard, towards the *via principalis*, consisted of a cobble foundation bound with clay and a timber-adobe elevation. As a general observation, it can be said that all of the areas investigated so far and belonging to the stone *principia* were destroyed by fire.

[[] See: Pánczél, Sz. P.: The Roman Fort from Călugăreni (Mureș County, Romania). In: *LIMES XXII. Proceedings of the 22nd International Congress of Roman Frontier Studies Ruse, Bulgaria, September 2012*, eds. Vagalincki, Lydmil – Sharankov, Nicolay (Sofia: National Archaeological Institute with Museum, 2015), 909–916; Pánczél, Sz. P. – Mustața, S. – Dobos, A.: A Mikházi római segédcsapattábor kutatása/ The research at the Roman auxiliary fort of Mikháza/Călugăreni. *Magyar Régészet/ Hungarian Archaeology*, 2018 tavasz/spring, 13–20.
[]]

A mikházi római segédcsapattábor régészeti kutatása¹

Archaeological research at the Roman auxiliary fort of Călugăreni²

A régi temetőkápolna Mikházán 2013-ban
fotó: Vasáros Zsolt

The Old chapel Călugăreni, 2013
photo by Zsolt Vasáros

Az út. Az utolsó. Életünk talán a legerőteljesebb mozzanata, immár nélkülünk. Paradoxon, vagy képzavar? A születés és a halál irracionális és transzcendenciája.

Hagyunk-e mélyebb nyomot embertársainkban annál, mint azt éppen akkor és azzal tesszük, amikor és ahogyan elmegyünk... Ki-ki váratlanul, vagy hosszas küzdelem után, fiatalon, ereje teljében, vagy éppen matuzsálemként, egy lezáratlan, vagy lezárt életút után. Akkor gyakoroljuk létünkkel és lényünkkel a legnagyobb hatást, amikor már nem is létezőnk ezen a Földön?

Mi az, ami ehhez fogható? A legelemből, brutálisan egyszerű és egyszerű megtapasztalástól a visszavonhatatlanság és az időtlenség érzetig átívelő élménynél – gyász – mi képes átfogóbb élmény lenni? A semmi megtapasztalásakor, amikor a végtelenbe tágulnak a dimenziók, hogy átmenet nélkül ismét a semmibe hulljanak vissza és szűnjenek meg. Egyszerre elemi és kozmikus élmény. Mi lehet ennél konkrétabb, ugyanakkor transzcendensebb?

Egyszerre vég és kezdet: az elmúlással (tudatunk megszűnésével) egy időben az emlékezet (és a kollektív tudat) részévé válni, ki-ki azon a helyen és szinten, ahol, és amire azt földi életútja predesztinálja... Ezt átélni (túlélni valakit) az emberi jelenség legszebb és leginkább drámába illő megtapasztalása. Talán csak a szerelem élménye fogható mindehhez.

Ez az alapélmény a művészet mind a hét (nyolc) ágát meghihlette.

Arnold Blöcklin „A holtak szigete” című festménye (ami Rachmaninov hasonló című szimfonikus költeményének ihletője is egyben!), a középkori irodalom híres egyházi éneke, Celanói Tamás „Dies irae” (A harag napja) című műve, Shakespeare drámáinak, Mozart Don Giovanni című operájának, Csajkovszkij Hatodik szimfóniájának halál-élménye csak néhány kiragadott ihletett példa.

Az építészet világából néhány, talán közsímet példa: Erik Gunnar Asplund stockholmi krematóriuma és központi ravatalozója, vagy ugyanitt, az erdei temetőben, Sigurd Lewerentz-cel közös erdei kápolnája, vagy még mindig ugyanitt, utóbbi klasszikus ízű és szépségű

The road. The last one. Perhaps the most powerful moments for most of us, already without us. Paradox? Or rather a mixed metaphor... The irrationality and transcendence of birth and death.

Are we able to have a stronger impact on people than when and how we leave this life? Some folks do it unexpectedly, others following a long battle. Some young, some old, or in-between. Sometimes it's about a life halted in its prime, sometimes a closed, full circle... Do we really affect this world the most exactly at that point when we cease to exist in it?

What else could be compared to that moment? From the one-time, elemental and brutally simple perception to the phenomenon of irrevocability and timelessness – grief. What else could be a more comprehensive experience? When dimensions expand to infinity and yet are lost to nothingness in parallel... What could be more concrete and at the same time more transcendent than the loss of body and soul...

Both the beginning and the end... By passing away our consciousness ceases, yet in the exact same moment we are integrated into the collective recollection. Experiencing somebody else's demise might easily be the most dramatic event in one's life. Probably only the experience of love could be compared to that...

Even the seven (eight) Muses were touched by this basic experience.

Arnold Blöcklin's painting titled "The Isle of the Dead" (which itself was the inspiration for the similarly titled symphony from Rachmaninov), the famous medieval church hymn "Dies irae" by Thomas of Celano, Shakespeare's dramas, Mozart's Don Giovanni, and the death experience of Tchaikovsky's sixth symphony are mere picks among many...

And a few world renowned examples from the realm of architecture: The international ones, such as Erik Gunnar Asplund's works in the Woodland Cemetery of Stockholm, The Crematorium, and the Forest Chapel in collaboration with Sigurd Lewerentz, or the latter's work at the same location, the beautiful burial chapel with strong

kápolnája, a kortársaink közül Axel Schultes berlini komplexumát lehet kiemelni. Az itthoniak közül Makovecz Imre farkasréti ravatalozója, és Borvendég Béla szegedi ravatalozója, Csontos Csaba hévízi, és Kaszás Károly tihanyi épülete juthat e ponton az eszünkbe. De a sort még hosszan folytathatnánk... Gondolatiságukkal, anyag- és eszközhasználatukkal, tájba, illetve az épített környezetbe történő illesztésükkel mind ékes, és halk szavúságukkal is beszédes lenyomatai ennek a különös, az anyaföldhöz tapadó, mégis transzcendens élménynek, megtestesítik a „halál építészét”.

A zenében ismert egy rövid, mindössze néhány hangból álló, és mániákusan ismételve mély zaklatottságot kiváltó dallam, ami „halál motívumként” vonult be a zenetörténetbe. E gyök a már említett Dies Irae ének gregorián dallamkincséből ered, és meghihlette többek között a fent idézett Rachmaninov-művet, Liszt Haláltáncát, Verdi Rekviemét, Britten Sinfonia da Requiem című opuszát.

Létezhet-e ilyen „motívum” az építészetben? A kérdés költői, mert tudjuk a választ: biztosan nem. Hiszen az építészet nem írható le hangok, szekvenciák sorozatával, arányokkal, ritmussal, dinamikával, érzelmekkel, hangulatokkal, bár mindezek, sok egyéb összetevővel egyetemben, kiiktathatatlan alapelemeit képezik. Az építészet azonban a megnevezhető alkotóelemen túl az időhöz, térhez, hagyományhoz, kultúrához – a szellemhez –, a természethez és a birtokba vett világhoz, a fizikai valóságához – az anyaghoz –, valamint a helyhez, történethez, múltához, jelenhez, jövőhöz – az időhöz – egyként kötődik.

Az építészet az emberi jelenség legkomplexebb megnyilvánulása, hétköznapokat és ünnepeket egyként keretező jelenlét, amely reprezentál, vagy csak egyszerűen szolgál, meghatároz, vagy csendben a háttérbe húzódik, szórakoztat, elgondolkodtat, megvéd, vagy éppen kítaszít. Másképpen fogalmazva: az emberiséggel együtt megszülető építészet, mint a legátfogóbb kulturális integráló erő minden korban megadta adekvát

keretét a búcsúzás és emlékezés aktusának. Így mintegy „földről” eljuthatunk a konkrét témánkhoz is: mik a sajátosságai a búcsúzás építészetének? Ezt nevezhetjük talán deduktív megközelítésnek is. Az általánosból közelítünk az egyedi felé, földrészek, különböző kultúrák, korszakok színes kavalkádján áthatolva.

De megfordítva is igaz a képlet: a társadalomba szerveződő emberi közösségek, és egyének minden létformája megszüli az építész, mint alkotó személyiség médiumán keresztül a maga sajátos művi környezetét a mindenkori kultúra erőterében, és minden élethelyzet létrehozza a maga sajátos térbeliségét az időben és a térben. Ezekből a fragmentált momentumokból születik meg az építészet (és a kultúra) egésze. Ez pedig lehet az induktív megközelítési mód, amikor az egyesből közelítünk az általános felé.

Kiséreljük meg most ez utóbbi megközelítéséből szemlélni témánkat, a XXI. század második évtizedének a végén, a nyugati keresztény európai gyökérkör végvárának számító, csodálatos táji adottságokkal megáldott (és áldott) erdélyi falucska mély európai gyökerekkel rendelkező, magyar nyelvű és kultúrájú etnikumának a földjére tervezett mikházi ravatalozót. Az egyesből közelítsünk tehát az általános felé.

Lenyűgöző a település gazdag és önérzetes múltja. Egykor római helyőrség állt itt, aminek nyomai a településstruktúrában, és a földrétegek alatt a mai napig fellelhetők. A történelem vihara elsodorta Rómát, de nem a nyugati kereszténységet: Mikháza magyarjai tartják a végvárat, a temploma a mai napig katolikus. Az alapokon tovább élt (virágzott) e kultúra, és erős gyökerekkel él tovább ma is, noha csapások sora sújtotta a XX. században.

Egyedülálló a falu középkori szerzetesi központja, a ferences templom és kolostor épületegyüttese, amely a település központját alkotja a falu legmagasabb pontján. Sekrestyéje egy valódi múzeum: belső tere, annak minden szeglete, minden felülete (falak, mennyezet, padló, ajtók-ablakok), „házi oltára”, bútorai, berendezési tárgyai, használati és kegytárgyai, a miseruhák sora, a liturgiához szolgáló eszközei mind-mind a történelem autentikus letéteményesei.

A szerzetesi központ egyben temetkezési központ is, ahol nemcsak magas rangú egyházi, szerzetesrendi előljárók, szerzetesek és papok, de erdélyi magyar arisztokraták színe-java is nyughelyet talált.

Páratlan a középkori templom sekrestyéje alatt kialakított kripta is, a díszes faragott szarkofágokból és kő portálokból árad az ősiség és a kontinuitás ereje.

A falu temetkezési hagyományainak szerves alkotó eleme a templomhegytől távolabb, a település határán kívüli eső temetődomb, az ortodox hatásokat is fölmutató fa temetőkápolnával és beszédes sírköveivel.

A temető mára már „túl messze van” az ősi templomtól, a praktikum azt diktálja, hogy önálló épületben, a temető közelében találják meg a helyét a falu új ravatalozójának.

A tervezés helyszíne a templomdomb és a temetődomb között mintegy félúton, hozzájuk képest mély pozícióban helyezkedik el, gyönyörű környezetben. Egyik irányban a templom, a másik irányban a temető (és temetőkápolna) látványával. Három objektum, és közöttük az út.

El camino al infinito. Az út a végtelenbe. Mindezen impulzusok rendkívül erős és mély hatást gyakoroltak e sorok írójára, és alighanem a benyújtott pályaművek fiatal szerzőire is. Mély, katartikus benyomást, aminek köszönhetően megtisztulás volt pártfogoltjaimmal dolgozni. Az elkészített munkák drámaian összesűrített, intenzív gondolati tartalmain látszott ez a kioldani vágyott feszültség. Köszönöm, hogy ennek a felemelő folyamatnak a részese lehettem. Az ifjú Szerzőknek sok hasonló élményt kívánok szakmai érésük és kibontakozó praxisuk során!

neoclassical reminiscence. Among the more contemporary buildings we have to mention Axel Schultes's funeral centre in Berlin. The most acknowledged Hungarian examples are the funeral parlour of Imre Makovecz in the Farkasréti Cemetery in Budapest, the buildings designed by Béla Borvendég, Csaba Csontos, and Károly Kaszás in the countryside all well known for us.

In music there is a well-known motif that consists of a few notes only, the manic repetition of which makes the listener feel uneasy. This tune is traditionally called the “death-motif” in the history of music. This “root” originates from the Gregorian notes of the “Dies irae” hymn, and had embodied the source of inspiration for not only Rachmaninov, but also for works as diverse as Liszt's “Totentanz”, Verdi's Requiem, and Britten's “Sinfonia da Requiem”, just to name a few.

Is there such a motif in architecture? The answer is: definitely not. Architecture is more like totality, it is much more than the sum of its parts. It deeply roots in space, time and context. More complex than anything else in the human phenomenon. Born with Humankind and our companion ever since, architecture is the most complex territory of human activity, either private or public. And as such, it has produced adequate background and scenery for the act of farewell from time to time, in every historical age. Following this method (the deductive one, proceeding from the universal down to the individual) we definitely could find an answer for what the characteristics of architecture for farewell are (I'd rather call it that, than architecture of “death”).

But I'm convinced that following the opposite route, we would reach the same conclusions: each community must be and is able to create its own questions and answers for each and every circumstance influencing their lives. And by doing so in the right place and in the right time, through the medium of the “Architect”, a wide range of specific cultural entities are born. These fragmented entities make up

El camino (al infinito)...
Út a végtelenbe?

El camino (al infinito)...
Road to Infinity?

culture in general, and architecture in particular. This might be called the inductive method, since we approach the matter from the point of the individual.

Let's make an attempt now and approach our topic with this latter method. The Funeral Preparation Hall designed in the second decade of the XXIst century, on the beautiful landscape of this small Transylvanian village standing on the limes of the western (Roman Catholic) Christian civilization, the habitants of which have deep European roots and Hungarian cultural identity.

The rich, proud and brave past of the village is amazing. A one-time Roman settlement, the footprints of which (the military camp, the bath, etc.) can be traced even today in the morphology of the settlement. The turbulent centuries of History may have evaporated Rome, but not western Catholicism: Hungarians of Călugăreni stand still, their church is Roman Catholic to this very day. On the Roman ruins the civilization survives and rules, even flourishes today, although the villagers have been tortured many times by the sanguinary events of European History.

The village's medieval Franciscan Church and Monastery is unique. This monument is located in the heart of the settlement, and stands on the peak of a hilly area. The Sacristy is a real museum: the interior, all its elements (walls, ceiling, floors, windows, and doors), the house-altar, the furniture, the sacred paraphernalia, the row of the priests' clothes are all authentic witnesses of rich History.

The religious centre is some sort of funeral hub, too. Not only priests and clerical representatives of all sorts but also Transylvanian Hungarians (noblemen and aristocrats) had been buried underneath the Sacristy in the Crypt.

The Crypt itself is unmatched, too. The power of the ancient rituals flow forth among the vaults from the sarcophagi and sepulchres.

The nearby cemetery hill outside of the borderlines of the settlement was also an integral part of the burial tradition

of the villagers with its small wooden chapel that has orthodox reminiscences. The dense cemetery yard is paved by tombstones with cross-figured heads (most of them are twin ones), and is fenced with a veil of dark trees, through which the visitor can enter via a Szekler-gate.

By now the Cemetery seems to be “too far” from the church itself. It occurs to be a reasonable desire of the community to find the place of the new Funeral Preparation Hall not far from the church, in the vicinity of the Cemetery, or rather on the way in-between the two.

And indeed, the building site is located almost exactly halfway between the church hill and that of the cemetery, providing views to both.

Three objects, and the road between them. El camino al infinito. The road to Infinity.

All these impulses had an extraordinary impact on all involved in the designing process, the author of these sentences amongst them.

The presented works mirror the cathartic experience of all participants, and may I wish such profound adventures for all students on their long road to their professional maturity! Thanks for the memorable moments!

A csúrszínházhoz felajánlott rudabányai csűr;
Karlovecz Ádám felmérés közben
fotó: Vasáros Zsolt, 2017

The barn in Rudabánya offered for the new barn
theatre; Ádám Karlovecz during the survey
photo by Zsolt Vasáros, 2017

„Rudabánya” és az „örökség” kifejezések együttes említése kapcsán az építészek többségének elsősre biztosan nem az ipari örökség fogalma, hanem sokkal inkább az itt 1965-ben Hernyák Gábor geológus által fellelt, – később Rudapithecus hungaricus-ként elnevezett – csontmaradványok juthatnak eszünkbe.

Ipari múltunk és örökségünk megismerése, és ezzel együtt az elődeinktől ránk maradt (épített) ipari emlékek védelme mára egyre hangsúlyosabban jelenik meg az építész szakmai közgondolkodás horizontján. Némi bizakodásra adhat okot az is, hogy egyre gyakrabban jelentkeznek a közelmúlt ipari hagyatékát értő módon kezelő, azt ismerő és értékelni tudó lelkes „civil” szervezetek és egyének, akik a szakemberekkel együttműködve aktív segítséget kínálnak a ma még fellelhető ipari emlékek megmentéséért. Az ipari örökség védelmének feladata többnyire igen összetett, gyakran ellentmondásos, és előfordul, hogy az eredmény nem igazolja az eredetileg egyértelműen pozitív szándékot. Az első probléma az ipari emlékek hazai/nemzetközi jelentőségének értékelésével kapcsolatosan adódik, és ez rögtön felvet jó néhány, a gazdaságossággal és a hosszú távú fenntarthatósággal kapcsolatos kérdést is.

Ha csupán egy korábban volt, letűnt ipari technológia építészeti- és technológiai emlékeinek megőrzésére koncentrálnunk, annak folyamatos állagmegővására, felügyeletére és fenntartására elköltendő források hosszú távon a helyi közösség egyéb lehetőségeit korlátozzák, azaz tovább szűkülnek az egyébként is igen szűkre szabott települési források. Elsősorban emiatt ipari örökségünk egyes elemeinek sikeres megővése (megmenekülése) legtöbbször az arányos, illeszkedő új funkció(k) megkeresésén és sikeres integrálásán múlik, ami a korábbi tapasztalatok alapján egyértelműen az egyik legnehezebb és leginkább körültekintő vizsgálatot igénylő feladat.

Tanszékünk az építész tervezés oktatásán túl kiemelt feladatának tartja a még meglévő, fellelhető ipari

When architects hear the words “Rudabánya” and “heritage” in the same sentence, most of them don’t think about industrial heritage. Instead, the fossil of the Rudapithecus Hungaricus (found in 1965 by the geologist Gábor Hernyák) comes to mind.

Understanding our industrial past, our industrial heritage, and the preservation of industrial sites of our predecessors is now becoming more and more emphasized in architectural circles. There are more and more enthusiastic “civilian” organizations and individuals who are familiar and appreciative of the recent industrial legacy, who, in cooperation with professionals, offer active assistance in saving the industrial structures that we have today. The task of protecting the industrial heritage is often complex, controversial, and sometimes the result does not reflect the original, clearly positive intention. The first problem is related to the assessment of the importance of industrial site (both nationally and internationally), and it raises a number of issues about their economical operation and long-term sustainability.

If we focus only on the preservation of architectural and technological memorial sites of a previously discarded industrial technology, the resources to maintain it, conserve it and supervise its operation will limit other possibilities for the local community in the long run, because the site’s operation will consume a portion of the already scarce municipal resources. First of all, the successful conservation (protection) of certain elements of our industrial heritage depends mostly on finding new, proportionate and suitable function(s), which is clearly one of the most difficult and most prudent investigation requiring task.

Beside the education of architectural design our department considers the research of our existing industrial heritage, the assessment of the state of our existing industrial values, and the continuous research of their possible recultivation to be emphasized tasks.

örökségünk kutatását, meglévő ipari értékeink állapotának felmérését, dokumentálását, és lehetséges újrahasznosításuk folyamatos kutatását. A lehetőségek vizsgálatán túl az oktatásba történő bevonásuk, komplex és diplomatervek tervezési feladatként történő kiadása, a hasznosítási lehetőségek minél szélesebb spektrumának felkutatása és bemutatása képzelhető el egyetemi keretek között.

Az a kérdés, hogy mit tekintünk védelemre javasolt, megőrzésre, bemutatásra méltó ipari örökségnek napjainkban is komoly szakmai viták tárgya. A fogalomkör annál is bonyolultabb, mivel nem egyszerűen az ipari épített örökség védelméről, megővéséről van szó, hanem egy ennél jóval szélesebb spektrumot, az ipari kulturális örökséget is ide kell értenünk. Ez a fogalomkör sokkal tágabb és átfogóbb, mint az épített ipari környezet, azaz az ipari épületek, üzemi-, és gyártócsarnokok együttese. Ebben a kérdésben egyrészt a Nyizsnyij Tagil Karta az ipari örökség védelméről (TICCIH 2003), másrészt a 2011-ben elfogadott „Dublini elvek” nemzetközi karta tézisei adnak megfelelő támpontot.

De hogyan kerülhet az ipari kulturális örökségvédelem kapcsán egyáltalán szóba Rudabánya?

A történet igen régen, már az ókortól kezdődően a vasérc és egyéb színesfémek bányászatával kezdődött, s a vasérc-bányászat nagyüzemi technológiáinak bevezetésével Rudabánya a 19. század végére európai szinten is vezető bányászati központtá fejlődött, a kitermelés a II. világháború befejezése utáni korszerűsítés nyomán még tovább nőtt. Ez természetesen feltételezte az akkori kor színvonalának megfelelő műszaki felszereltséget, építményeket, valamint a kitermelési és szállítási technikai környezetet. A vasérc bányászata Rudabányán 1985-ig folyamatos volt, amikor is az egyre gazdaságtalanabbá váló technológia miatt a kitermelést végleg beszüntették. A felhagyott bányagödör időközben vízzel telt meg, ezzel

Magyarország egyik legmélyebb, s egyúttal talán az egyik legvonzóbb mesterséges állóvizévé vált lehetőséget kínálva többféle hasznosításra, mint pl.: hobbi és hivatásos búvároktatásra, túrázásra, vagy csak egyszerűen a tó melletti kikapcsolódásra.

Rudabányának a korábban európai szinten működött vasércbányászata ipartörténetileg is minden szempontból jelentős mértékű, s ennek a még fellelhető emlékei napjainkban nem feltártak, feltérképezésük, feldolgozásuk, dokumentálásuk, és újrahasznosításuk még mind előttünk álló feladatok. Másrészt az ipari tevékenység nyomán kialakult, egyedülálló szépségű, mesterséges eredetű természeti környezet (valamint az itt bemutatásra kerülő őstörténeti leletek) olyan egyedülálló keretbe foglalják az itt még fellelhető ipari emlékeket, amelyek ezáltal vonzó, egyedülálló célterületként kerülhetnek fel Európa ipartörténetének kulturális térképére. A fenti lehetőségeket felismerve tanzsékünk kezdetben az Építőművészeti Doktori Iskolával, majd a graduális hallgatókkal 2012-től kezdődően folyamatosan szervez bejárásokat, tanulmányutakat és felmérő táborokat Rudabánya még fellelhető ipari emlékeinek felmérésére, teljes körű dokumentálására, így ezek során pl. a csillejavító, a központi műhely, ill. az altáró kapcsolódó épületeinek felmérése és dokumentálása megtörtént.

A felmérési és dokumentálási munkálatokon túl a Tanzsékünk a már felmért és dokumentált ipari emlékek lehetséges újrahasznosításának feltérképezésébe, hasznosítási javaslatok, tanulmánytervek készítésébe is jelentős energiákat fektet. Ezen tervek közül csupán egy-két lehetőség; a nemzetközi szinten is elismert, helyi professzionális búvároktatás bázis-épületeinek létrehozása a tó közelében, a városközpont és a tó közötti közvetlen kapcsolat kiépítése a ma is járható altáró megfelelő műszaki állapotúvá tételével, a romos állapotában is méltóságáteljes kompresszorház felújításával, és új funkciójának megtalálásával.

Bízunk abban, hogy a jövőben is rendelkezésünkre áll az egyik

legfontosabb forrás, a helyi közösség és képviselőinek támogató, segítő hozzáállása, amely nélkül egy ilyen összetett terület fejlesztésének folyamatában lehetetlen eredményt felmutatni, ezért ehelyütt is köszönet illeti őket. Az eddigiek alapján belátható, hogy az ipari kulturális örökség megővésének kérdéskörét már kizárólag az örökségvédelem, ill. az építészeti érték szempontrendszerének alapján is kiemelt fontosságú területként kell kezelnünk.

The related educational activity ranges from exploring opportunities, designing complex and graduation projects, exploring and presenting the widest spectrum of utilization options considering the pre-defined design proposals.

The question of which industrial heritage is worthy of protecting, preserving and presenting is still the subject of serious professional discourses and debates. The concept is more complicated, as it is not only about the protection and conservation of the industrial heritage, but also a much wider spectrum, the industrial cultural heritage. This concept is much broader and more comprehensive than simply the built industrial environment, namely industrial buildings, factory and production halls. In this regard, we get a good basis from the Nyizsnyij Tagil Charter on Industrial Heritage Protection (TICCIH 2003) on the one hand, and the International Dublin Policy Principles adopted in 2011 on the other.

But why is industrial cultural heritage protection even a topic regarding Rudabánya?

The story began with the mining of iron ore and other non-ferrous metals from ancient times, and with the introduction of large-scale iron ore mining technology Rudabánya has developed into a mining center. At the end of the 19th century it was significant even at a European level, after the end of World War II, it grew even further. This required, of course, the technical equipment, constructions and the mining and transportation systems of the era. Iron ore mining in Rudabánya was continuous until 1985, when the technology that became increasingly uneconomical was stopped. In the meantime, the abandoned mining pit was filled with water, making it one of the deepest and most attractive artificial lakes in Hungary (offering opportunities for a variety of uses, such as amateur and professional diving lessons, hiking or just relaxing on the beach).

First of all, not only was iron ore mining at Rudabánya once significant

Ipari örökségvédelem és revitalizáció, avagy további kérdések és válaszok Rudabányáról

Industrial heritage protection and revitalization: further questions and answers about Rudabánya

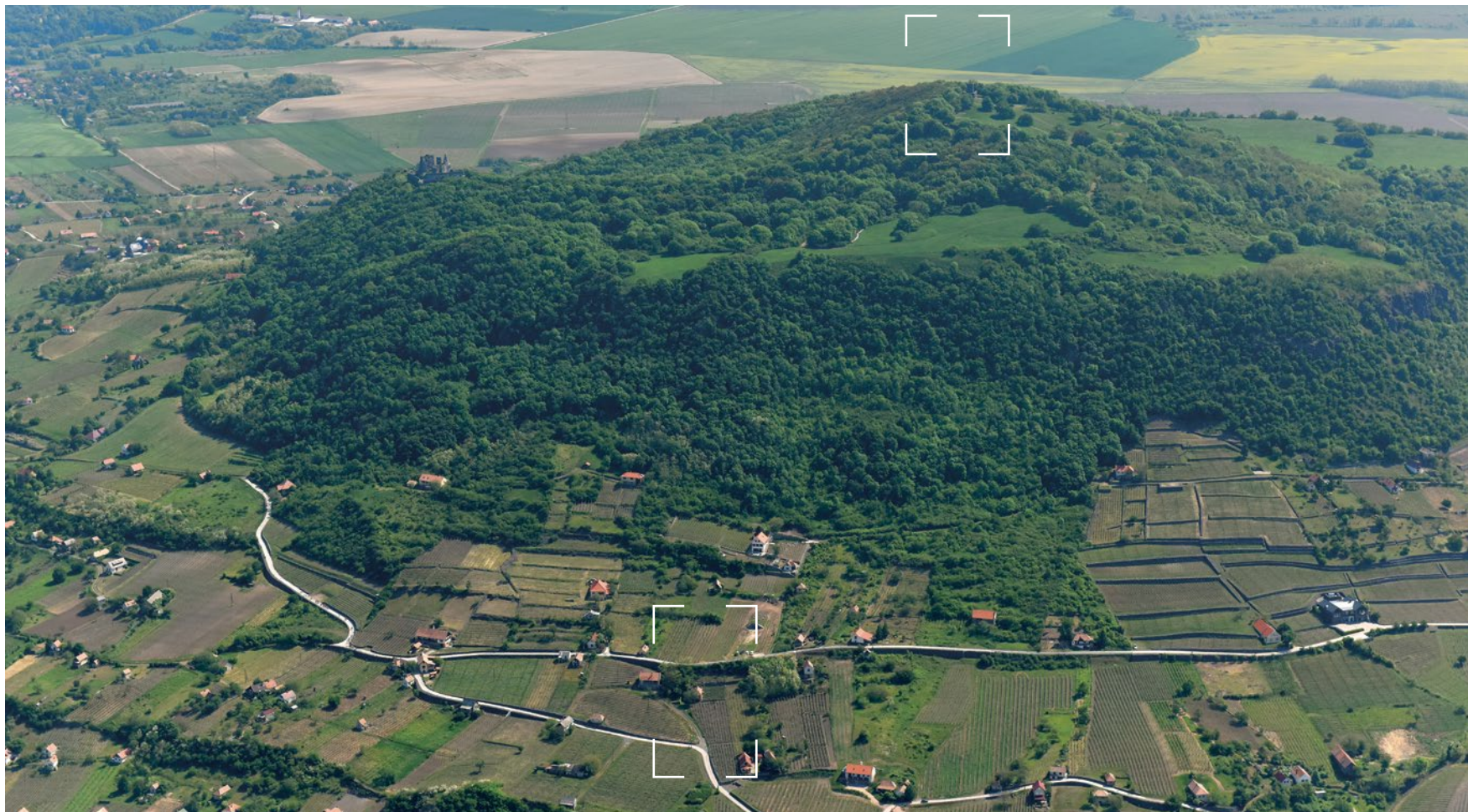
at a European level, its inheritance has also great importance in all aspects of industrial history. The remnants have not yet been explored, mapped, processed, documented and recultivated, these are all future tasks for us to accomplish.

And second of all, the unique natural beauty of the artificial environment (as well as the prehistoric finds presented here, and the architectural environment to present the finds) serves as a unique frame for the industrial cultural memories which can be found here, which altogether makes it an attractive, unique destination on the cultural map of Europe's history. Recognizing the above possibilities, our department has been organizing study trips and survey camps since 2012 to survey and document Rudabánya's industrial inventories including the BME Doctoral School of Architecture and the undergraduate students. The minecart repair, the central workshop, the entrance and related buildings of the lower edit have been already surveyed and documented this way, and the work continues with the survey camp organized this year.

In addition to the surveying and documenting, our Department also invests significant energy into exploring potential ways for recultivation the industrial remains that have already been surveyed and documented, as well as making suggestions for utilization and creating study plans. Some of these plans are for example: the establishment of a base building for professional diving education at the lake, the construction of a direct link between the city center and the lake. This can be achieved through the restoration of the existing and still accessible lower adit, the renovation and recultivation of the compressor building which is majestic regardless of its ruinous condition.

We are confident that, as has been the case in the past, we will continue to have one of the most important resources in the future, the support and assistance of the local community and its representatives, without which

it is impossible to produce results in the development of such a complex area. In conclusion it is evident that the issue of industrial cultural heritage needs to be handled as a priority, based on the principles of heritage protection and architectural values.

Somló hegyi tervezési helyszínek
fotó: CIVERTAN 2017

Competition sites on the Somló Hill,
photo by CIVERTAN 2017

A Somlóhegyen immár majd' egy év-tizede végzünk értékmentő munkát. A megismert helyszíneket az oktatásban esettanulmányként, illetve tervezési és zh feladatok témájaként is többször kiadtuk. 2016-ban több sikeres TDK pályamű is született somlói helyszínekre.

A 2017-es nyári táborban felmértük az ún. Séd forrás jelenlegi, többször (legutóbb 2013-ban) átépített forrásfoglalását. A hegyen itt van jelenleg ivóvízvételei lehetőség, a vezetékes víz csak egy bizonyos szintig jut el, a magasabban fekvő pincékhez egyáltalán nem. A túrázók kedvelt pihenőpontja a forrás környéke. A vízvételi hely mintegy száz méterre került a legutóbbi átépítéskor az eredeti helyszíntől, ezt a forrás alapos kitisztításával helyre lehetne állítani.

Tervezési feladatként a forrásfoglalás és környékének újragondolását javasoltuk. Figyelembe kellett venni a szomszédos Kántor pincét, a forrás feletti bozótos telket, amely részben kitisztítható és a felső út felé az összeköttetés megteremthető. Az új forrásház környékén érdemes fedett-nyitott, piknikezésre alkalmas hely(ek)et tervezni.

A másik javasolt tervezési feladat a 2018-ban 80 éves Szent István kilátó újragondolása volt. A Medgyaszay István által tervezett épületet 1938-ban adták át, amelynek pusztán az állagromlása is indokolhat egy jelentősebb beavatkozást.

A tervezés kapcsán átgondolásra javasoltuk a jelenlegi kialakítást, felvethető volt a torony kortárs eszközökkel történő újrafogalmazása, bővítése, magasztása, különös tekintettel az megtartandó antennák vizuális takarására és eső-, esetleg szélvédett fedésére. Felvethető volt továbbá fedett-nyitott terek tervezése is, ahol a kilátó épületével lehetséges vizuális és/vagy fizikai kapcsolat izgalmas építészeti feladatot jelenthet.

We have been carrying out heritage protection activity in the Somló area for about ten years now. The specified locations of intervention have been assigned to the students in forms of minor design tests, case studies and design tasks several times. In 2016 many successful competition entries have been submitted with this topic.

During the summer survey work of 2017 we have surveyed the current catchment of the Séd spring, which have been relocated multiple times, in 2013 for the last time. This is the only source of freshwater on the hill now, the piped water system does not reach the higher areas at all. The spring is an appreciated resting place of the hikers. The point where you can gather water was displaced by almost 100 meters from the original spot during the last intervention, the original spot could be restored by thoroughly cleaning the area.

For one design task we proposed the re-designing of the catchment and its direct environment. The closely located Kántor cellar, the bushy area above the spring were factors to consider. It is also worthwhile to design a covered area for picnic nearby.

For the other design task we assigned the redesigning of the St. Stephen lookout tower that was 80 years old in 2018. The building designed by István Medgyaszay was opened to the public in 1938, and an architectural intervention is soon needed because of its decay. The assignment allowed the contemporary conversion of the tower, its expansion horizontally and vertically, with special attention to cover the antennas on the top. Moreover, adding covered-open spaces was also a possibility, in case of which the possible visual and physical contact with the existing lookout tower can be an intriguing problem to solve.

szervezők
Laczka Áron, Bogáthy Zsolt
2. díj
konzulens
Nagy Iván DLA, egyetemi adjunktus

authors
Áron Laczka, Zsolt Bogáthy
2nd Prize
consultant
Iván Nagy DLA, assistant professor

Fotó: Francsics László

photo by László Francsics

Identitás

A Somló a Balaton-felvidéki tanúhegyek mostohatestvére. Fivéreitől távol, a Kisalföld síkságából szigetként kiemelkedve tengeti mindennapjait. Magányát a több évezredes múltra visszatekintő emberi jelenlét enyhítette. Lankáit, majd később bazaltsapkáját is bortermelésnek vetették alá. Óvta, védte a körülötte élőket, a változó időkben megélhetést, a nehéz időkben menedéket nyújtva számukra. A természet tökéletessége és az ember halandósága itt egymásra találnak, ki-egésztik, majd felemelik egymást.

Számunkra ez a domborzati forma több mint egy egyszerű jel, amelyet a természet óriásként gyarapít az emberek fölé. Önazonosságát egyedül saját értékeinek tükrében lelhetjük meg, ám ezek az értékek nem mindig kézzelfoghatóak. Nem csak gazdag élővilággal vagy geológiai jellegzetességekkel bővelkedik a vidék, hanem olyan identitást meghatározó adottságokkal, amit az ember olykor nehezen tud szavakba önteni. Olyan sajátosságok ezek, amelyet csak akkor tapasztal meg valaki, ha megtekinti a várat, bejárja a hegységet, meglátogatja a szőlészeteket vagy csak elbeszélget a helyi emberekkel. Ez a hely több, mint egy bortermelő vidék. Történelmi és természeti adottságai felemelik, és új gondolatokat ébresztenek bennünk. Gondolatok, melyek kialakulása nem hagyja figyelmen kívül, hogy a környék értékeit elhanyagolják.

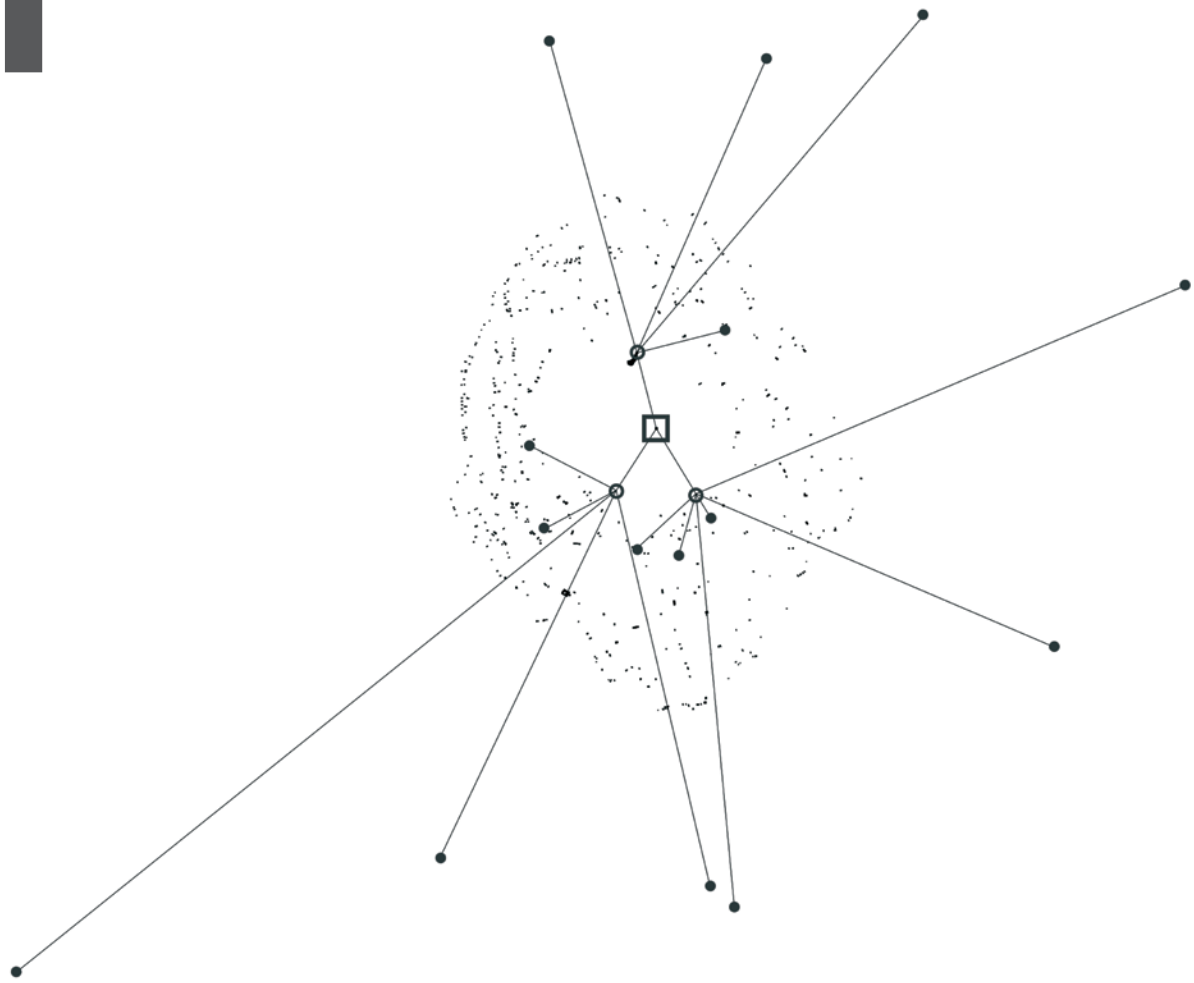
Tervünkkel újra harmóniát akarunk teremteni a hegyen. Szeretnénk újra-gondolni a kilátó jelentőségét, a körülötte kialakult teret, a túraútvonalakkal való kapcsolatot, ezzel egy párbeszédet létrehozva múlt és jelen között, amely a meglévő értékeket és a környék identitását tovább örökíti a jövő számára.

Identity

The Somló Hill is the long-forgotten brother of the monadnocks of Balaton Highland. Far from his brothers, he is emerging as an island from the plains of Kisalföld. His loneliness was relieved by the human presence, which looks back on thousands of years in history. First at his feet, later in his basalt caps grapes were grown. The mountain provides protection to the inhabitants around him and in difficult times he granted shelter and wealth. The perfection of nature and the mortality of man find each other here, complete and refine each other.

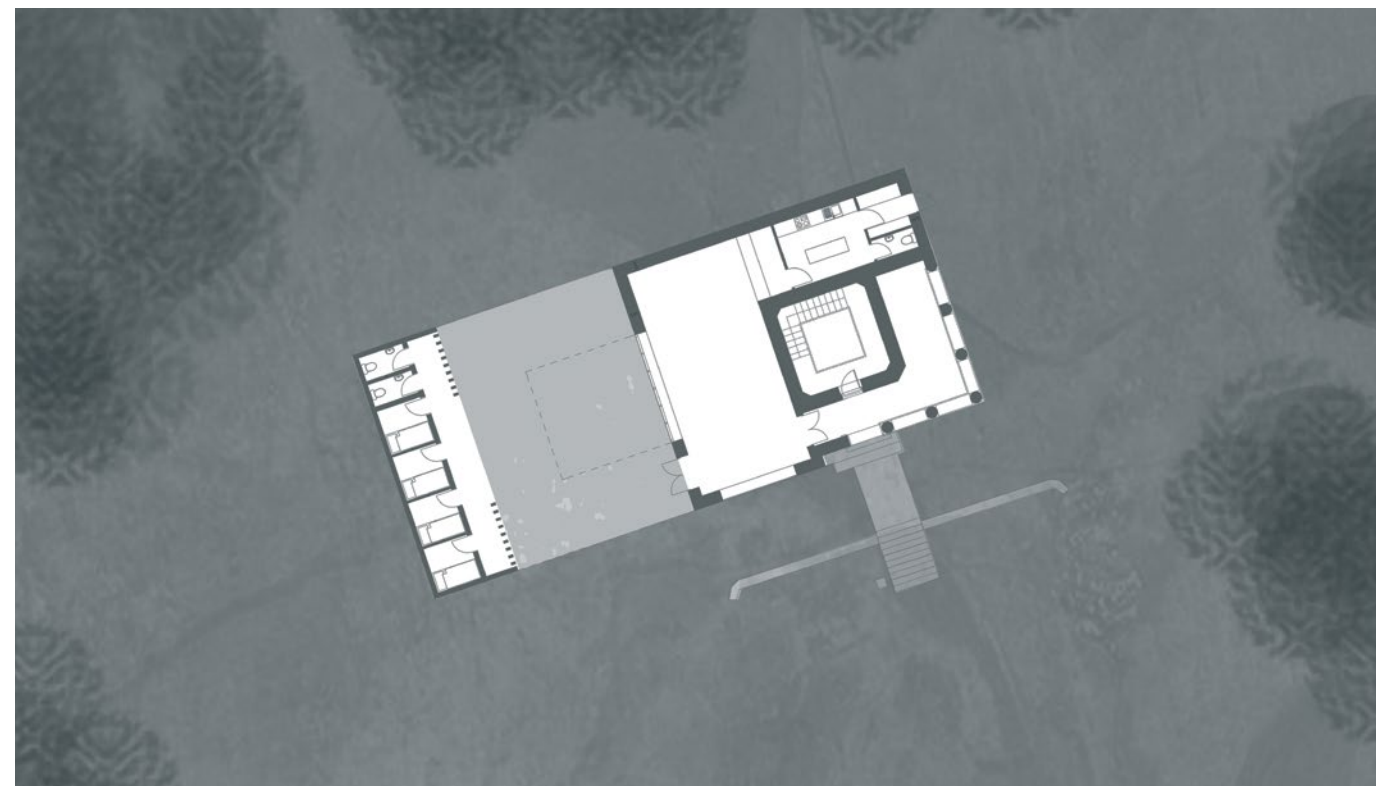
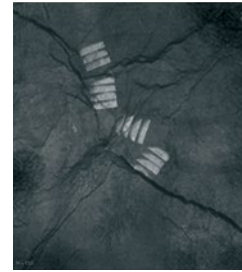
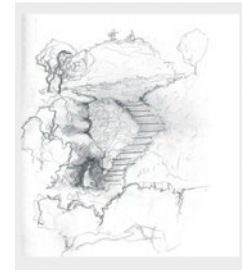
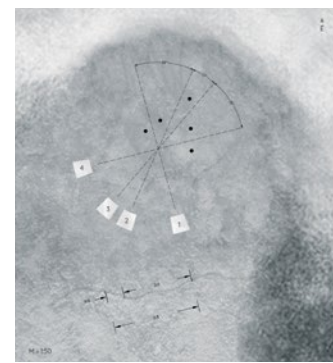
For us, this form of terrain is more than a simple sign that the nature has emphasized over people. The identity of this wonder can only be identified in the mirror of his values, values which are not always visible or touchable for us. This territory did not only have a huge variety in animal species, plants and geological features, but it is also rich in values which characterize the identity of this place. These values can only be experienced by personal journeys through meeting the castle, perambulating the mountains, visiting around vineyards or just speaking with local people. This place is more than a wine producing countryside, his historical and natural abilities elevate him and generate new ideas in us. Ideas which shall not abandon the fact that the place is neglected.

With our plan we would like to re-create harmony on the mountain. We want to re-think the significance of his view tower, the space around it, its appearance and its connection with the hiking trails. With this plan, we want to realize a dialogue between the past and the present, to save the values and the identity of Somló Hill for the future.

Identitás

Identity

szerző
 Yang Zhu Qing
 3. díj, Tanszéki Különdíj
 konzulens
 Szabó Dávid, egyetemi tanársegéd

author
 Yang Zhu Qing
 3rd Prize, Departmental Special,
 consultant
 Dávid Szabó, assistant lecturer

Forráspont

Séd Spring

Fotó: Francsics László

photo by László Francsics

Somló. Egy sajátos tanúhegy, melynek szoknyáján hazánk legkisebb borvidéke kapaszkodik fel. A táj borászatait egyre többen látogatják, a kirándulók száma is évről-évre nő, ami részben az itt történt kisebb-nagyobb infrastrukturális és építészeti beavatkozásoknak köszönhető. Am még mindig maradtak megoldandó helyzetek, ezek egyikével – a Séd-forrással és környezetével – szeretnénk foglalkozni a munkánk során.

Somló számos különleges természeti adottsággal rendelkezik, amelyek közül az idők során pár megváltozott. Ez történt a helybeli tiszta vízű forrásokkal is, melyből egykor négy volt. Mára elapadtak vagy beszennyeződtek, csak egy, a Séd-forrás vize maradt iható. Sokan járnak ide vízért, túraösvény is vezet mellette. Vannak, akik egy nap akár többször is felkeresik, előfordul, hogy erdei állatok is látogatják. Értékes pontja a hegy kultúrájának.

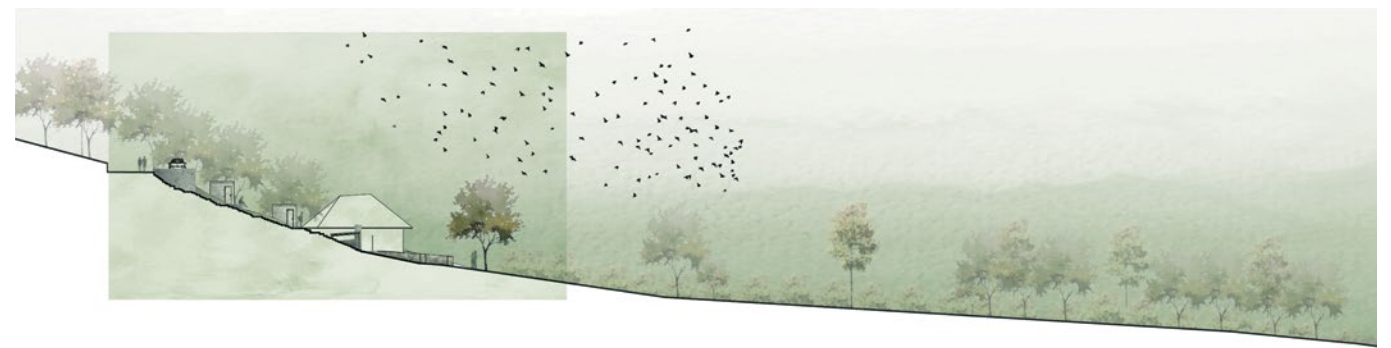
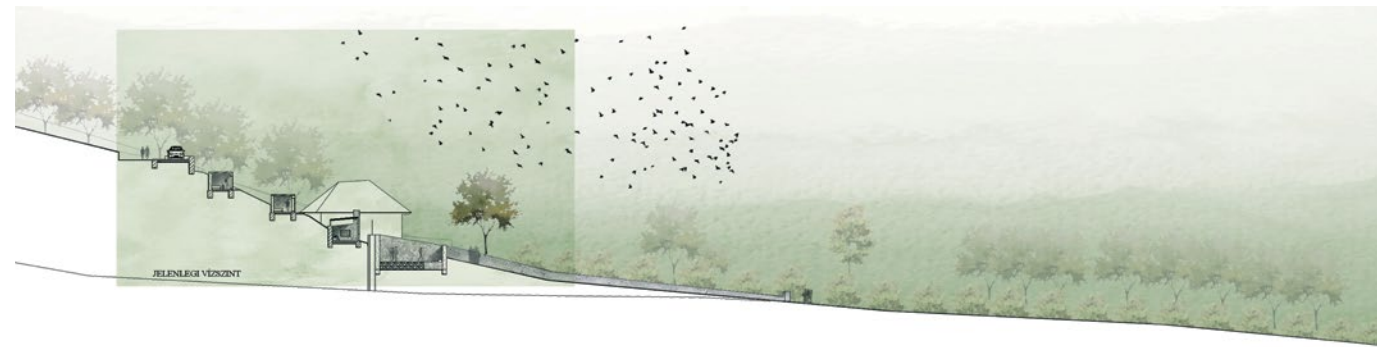
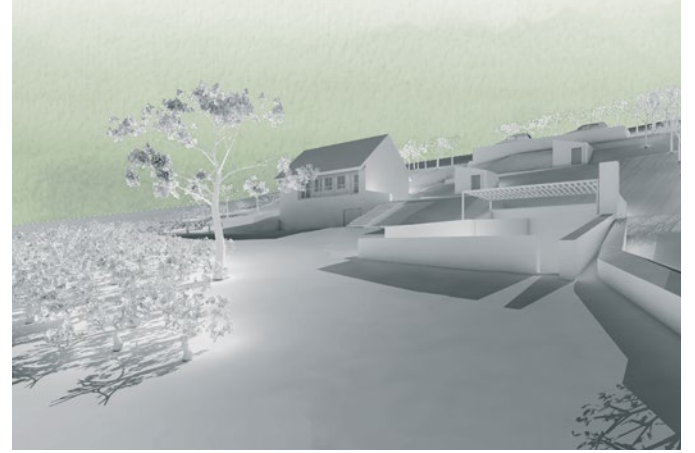
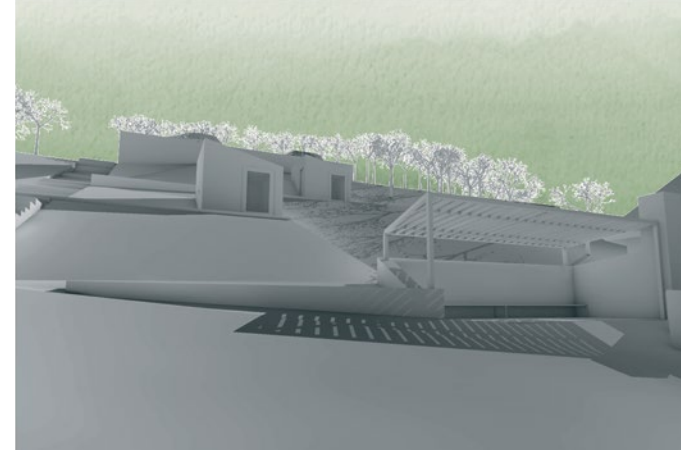
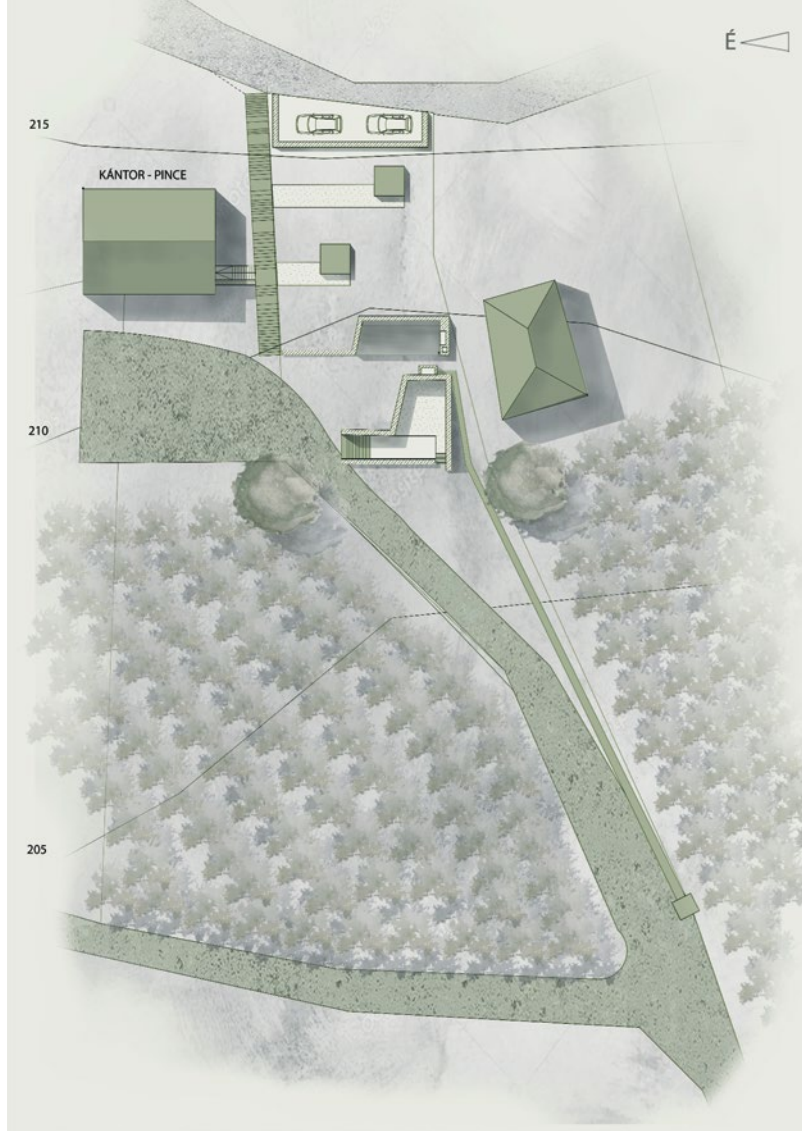
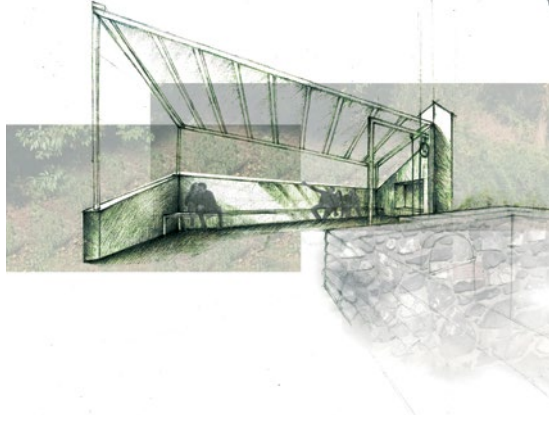
Ezt a helyiek is így gondolják, melynek bizonyítéka, hogy 2013-ban egy közösségi beavatkozás formájában rendezték a forrás környezetét, de ez nem feltétlenül használta ki a hely adottságait. Úgy gondoljuk, hogy ennél többetű igényeket is ki tudna szolgálni a forrás és környezete. Szeretnénk olyan építészeti megoldást létrehozni, mely mind a helyiek, mind az idelátogatók számára megkönnyíti a napi használatot, értéket képvisel, hangsúlyozza a hely fontosságát és illeszkedik a somlói tájba.

Elképzeléseink között szerepel egy fedett pihenőhely kialakítása, javítani a helyszín autós megközelíthetőségét, ezzel párhuzamosan erősíteni a gyalogos kapcsolatát, megkönnyíteni a forrásból való vízvétel lehetőségét, továbbá rendezni az itt található kihasználatlan zöld területeket. Beavatkozásainkkal vonzóbbá szeretnénk tenni az itt-tartózkodást, hogy az idelátogatók hosszabb időre is élvezni tudják a hely egyedülálló adottságait.

Somló. It is a peculiar hill, whose skirt has the smallest wine region in our country. The wineries of the landscape becoming more and more frequently visited, the number of hikers is growing year by year, partly due to the smaller and larger infrastructural and architectural interventions. But there are still situations to be resolved, one of them – the Séd spring and its environment – is the target of our work.

Somló has a number of special natural features, some of which have changed over time. This happened to the fresh water springs as well, of which there used to be four. Nowadays only the Séd spring provides refreshing water, the others dried up or are contaminated. Many people go to fetch water from here, and a hiking path crosses it. Some people visit it multiple times a day, quite frequently forest animals show up for water. It is a valuable point of the hill culture. This is what the locals think, as supported by the fact that the spring's environment was rebuilt in a community intervention in 2013, but this did not necessarily make use of the space. We believe that this special spot can serve various purposes. We would like to create an architectural solution that will make everyday use easier for locals and visitors, and emphasize the importance of the space and fit into the Somló landscape.

Our vision is to create an indoor shelter, to improve the accessibility by cars, to strengthen the pedestrian links, to facilitate the water supply from the source, and to organize the unused green areas around. With our interventions, we would like to make your stay more attractive so that visitors can enjoy the unique features of the place for a longer period of time.

szervezők
Módi Mariann, Takács Mária Flóra
konzulens
Szabó Dávid, egyetemi tanársegéd

authors
Mariann Módi, Mária Flóra Takács
consultant
Dávid Szabó, assistant lecturer

Csendes megfigyelő

Silent observer

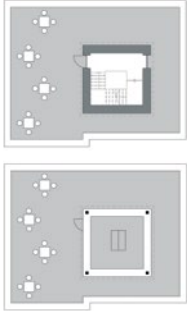
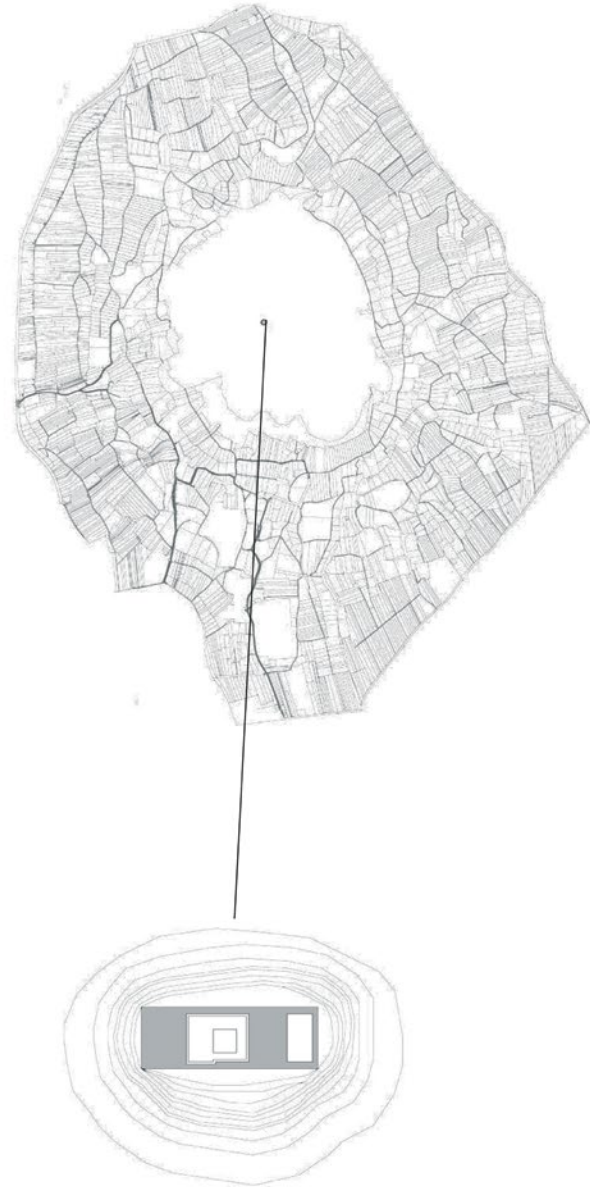
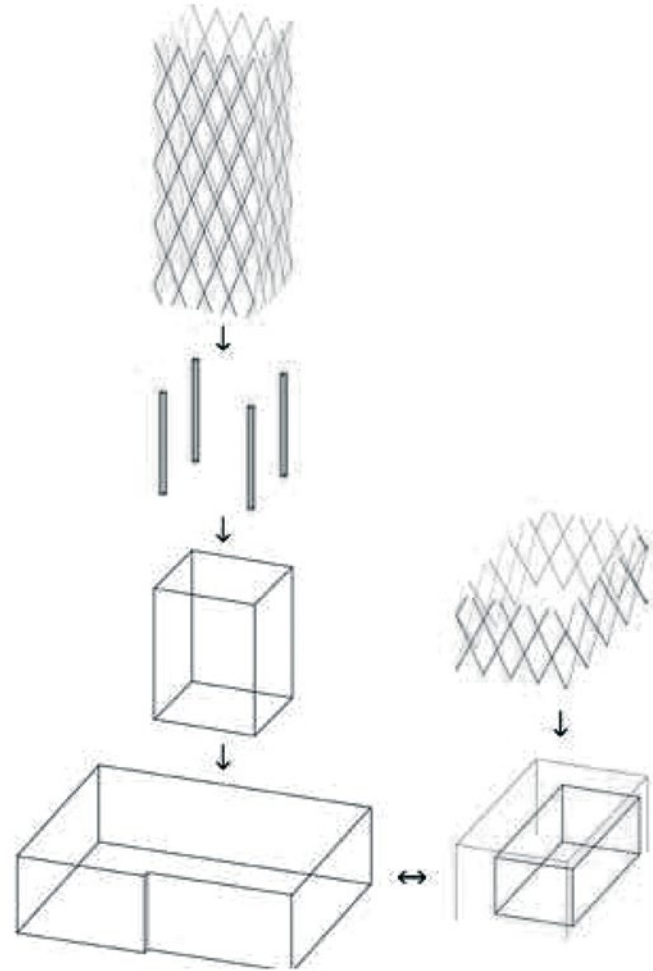
Habár a Somló-hegy Magyarország legkisebb borvidéke, annál gyönyörűbb kilátás fogad minket, amint felérünk a 432 méter magason fekvő jellegzetes csúcsra. A hegyen át kellemes kiránduló útvonalon juthatunk el a kilátóhoz, majd további röpke sétával a várhoz. A festői szépségű panorámát a hegy vulkanikus bazaltköveiből készült kilátótornyról, valamint az előtte elterülő hatalmas zöld területről csodálhatjuk.

Építőművészet szekció Kultúrtáj témakör keretén belül kutatjuk fel a kilátó történetét, illetve a környező területre gyakorolt hatását, 1938-as megépülése óta. Ezekre a megfigyelésekre alapozva az épület átalakításával, esetleges bővítésével reagálunk. Továbbá célunk szorosabb kapcsolatot létesíteni a kikapcsolódásra is alkalmas zöldfelület és a kilátópont között, a nagyobb összhang érdekében. Az együttes jelenlegi állapota inkább a szabadtéri megpihenésnek ad teret. Szeretnénk nagyobb helyet biztosítani a kilátó funkciónak, hiszen a lenyűgöző körpanoráma indokoltá teszi ennek hangsúlyozását. Fontos számunkra hű maradni a jelenlegi értékekhez, lehető legkevésbé megtörni a természetes hangulatot. Építészeti programunk célja értékvesztés nélkül megvalósítani az újító kiegészítést. A beavatkozások eredménye a jelenlegi kompozíció teljessé tétele.

The special atmosphere of Hill Somló inspires many writers and poets. Although it is the smallest wine region of our country, it offers a wide panorama of vineyards as we get to the 432 meters high top of the hill. A pleasant hiking trail crosses the hill leading us to the lookout point and then to the castle. The lookout tower (made of the region's characteristic volcanic basalt) and the green area in front of it offer an extraordinary view of the surrounding countryside. The grapevines that cover the steep slopes and the unique shape of the landscape emphasize the spirit of the place as well. The silhouette of the landscape shows up from afar, which composes a characteristic unit to the spirit of this place.

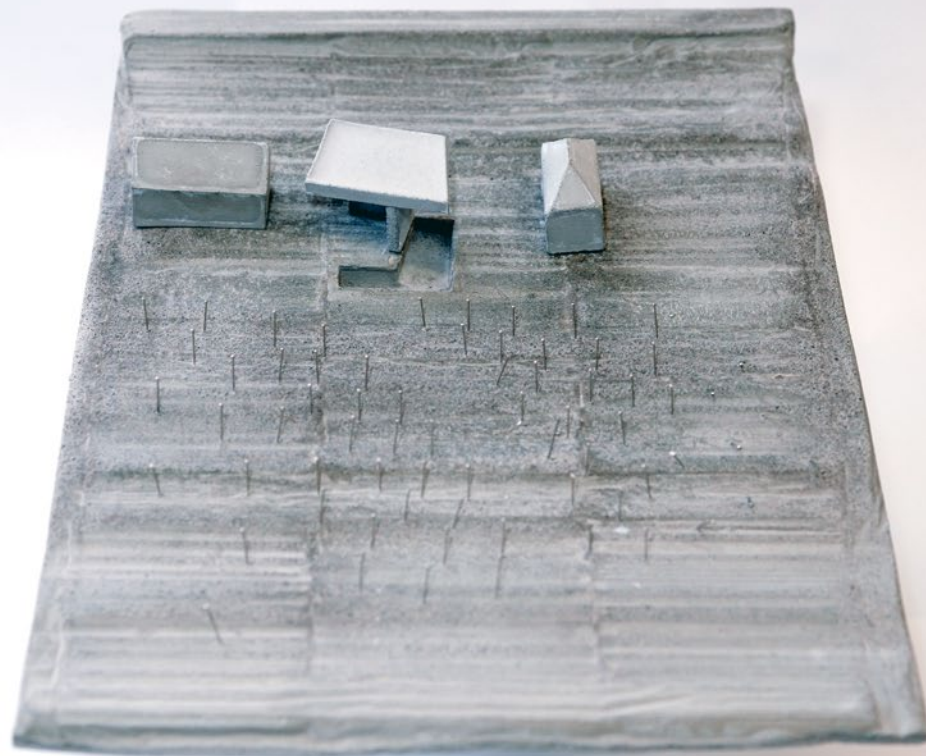
The purpose of our concept is to bring our belvedere tower to the next level and to enhance its position. Our concept gives a more meaningful role to the lookout point by upgrading and highlighting its situation. In our view it's important to preserve the local atmosphere without disturbing the natural peace. A primary aspect during the design process was to create a stronger connection between the tower and the peaceful green area. We would like to provide a larger surface for both the building and the top point, because the outstanding panorama deserves to be emphasized.

Remaining committed to the present value of the area was very important for us, we aimed not to break the natural atmosphere. The goal of the architectural concept was to create an addition yet avoid the loss of value. The result of the intervention was the completion of the present composition.

szerzők
Serfőző Eszter Fruzsina,
Zöllner Zita Gabriella
konzulensek
Bartók István DLA, egyetemi docens,
Vasáros Zsolt DLA, egyetemi docens

authors
Eszter Fruzsina Serfőző,
Zita Gabriella Zöllner
consultants
István Bartók DLA, associate professor,
Zsolt Vasáros DLA, associate professor

Fotó: Francsics László

photo by László Francsics

Megálló

Somlóhegy hazánk egyik legkisebb borvidéke, különleges természeti adottságokkal. A hegy egyik fő jellegzetessége a tagoltsága, amely az egykori nagyobb birtokok felosztásának köszönhető. Ez a fajta felosztás szabott gátat a nagyobb léptékű termelői munkásságnak. Tereprendezés szempontjából is megfigyelhető egyfajta tagoltság, ami a hegy textúrájában is visszaköszön. Könnyen észrevehető, hogy a vendéglátóipari egységek a hegy lábánál találhatóak, felfele haladva a magánkézben lévő birtokok, illetve présházak tárulnak elénk. A hegy csúcsához közeledve a szinte érintetlen természet dominál. A hegy arculatához tartoznak a telkek között megbúvó értékek, többek között a Séd forrás is. Témánk az említett forrás és a közvetlen környezetének építészeti újragondolása és közvetett környezetéhez kapcsolása stilisztikailag.

A forrásoknak a mai napig fontos szerepe van, nem csak ivóvíz szempontjából, hanem spirituális értelemben véve is (közülük néhány tradicionális zarándokhellyé vált). Kirándulók körében gyakran kedvelt megálló- és pihenőhely, tehát funkcionálisan pihenésre, feltöltődésre alkalmas állomás. Maga a forrás szó is számtalan érzést vált ki, például nyugodtság, természetközelség, biztonság.

Koncepciónk ezekre az érzésekre és igényekre építkezik. Célunk egy olyan átmeneti tér kialakítása, amely reagál a környezetre, szerves részét képezi. Alapgondolatunk egy olyan közösségi tér létrehozása, amely megállóként funkcionál az arra járók számára, lehetőséget nyújt a pihenésre, feltöltődésre. A helyszín adottságaiból szintetizált jelleget jelenleg kihasználatlan, szeretnénk értelmet adni neki, illetve felhasználni ezt. Ezzel párhuzamosan a régi értékek megtartása is szempont számunkra (1877-es állapot). Az általunk tervezett megálló középpontjában maga a forrás állna.

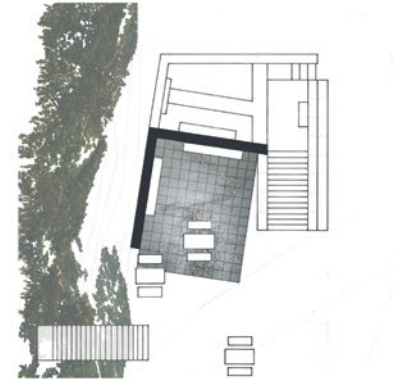
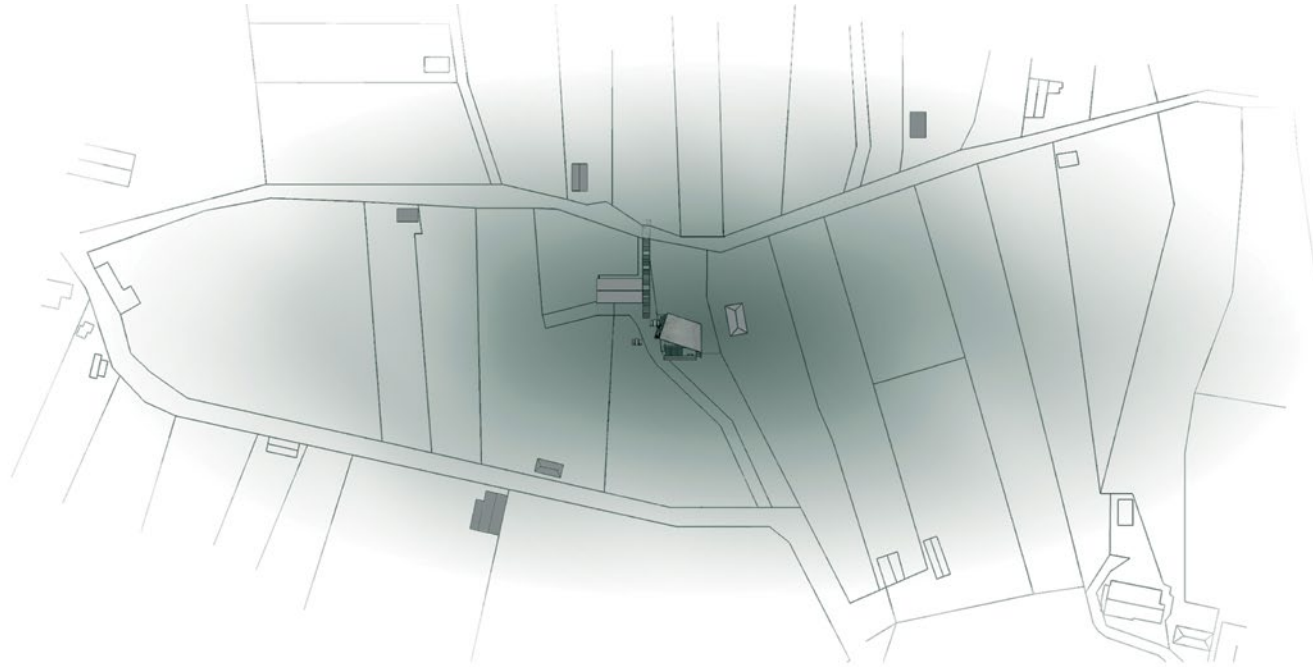
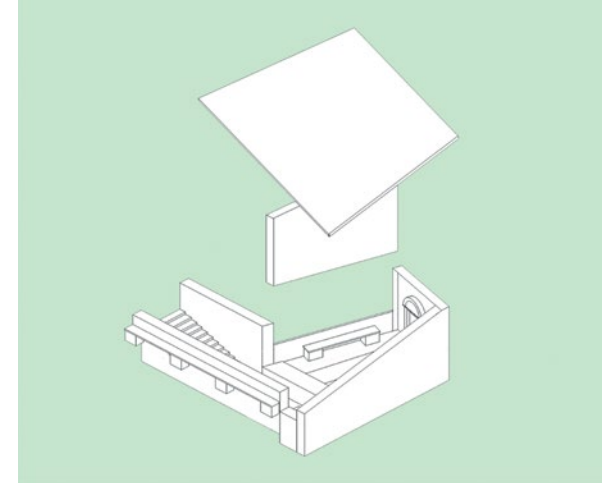
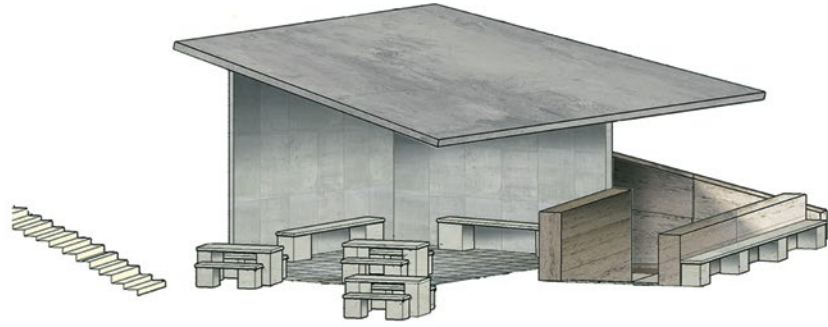
Stopping point

Somló Hill is one of the smallest wine producing areas in Hungary, with a lot of special natural features. One of the main characteristics of the hill is its fragmentation, which was caused by the share-out of the once bigger estates. Luckily, this kind of fragmentation set back large-scale wine production and helped to preserve its unique atmosphere.

Fragmentation can be detected from other points of view, for example in the landscaping and the texture of the hill. It is hard not to notice that the catering industry prevails the foot of the hill, while going upwards one will find private estates and wineries. Getting closer to the top the domination of nature is quite outstanding. However, there are some architectural elements, most of them not being used at all. Among them is the Séd Well, the source of the Séd creek. Our theme is the renovation of the well and its immediate environment, and the rethinking of its use and its connection to the surrounding area.

Springwells are not only important because of their water, but most of them are 'spiritual' places, so called pilgrim spots. Picnickers also love them, because they can chill and refresh around them. The word 'spring' evokes different feelings in us, for example peace, nature, safety, refreshment, purity.

Our concept builds on these feelings and the demands we make towards wells. We want to create a transmission area that reflects nature, comes into contact with it and becomes part of it. At the same time it serves as a stopping point, an area for relaxation and refreshment and also a shelter. At the moment the stratification of the place is not given any role. We want to reuse the floors of the well, give them new meanings, while keep the old values of the surrounding area, the 1877 design. The centre of the stopping point will be the Séd Well itself.

A ravatalozó tervezési helyszíne Mikházán
fotó: Szabó Máté, 2014

The plot of the new Mortuary in Călugăreni
photo by Máté Szabó, 2014

Székelyföldön, Mikházán 2013 óta veszünk részt nemzetközi együttműködésben végzett terepkutatásban. 2013-2016 között a nyári felmérőtáborok, tanulmányutak alapján tervezési feladatokkal is foglalkoztunk, a TDK keretében eddig 4 alkalommal meghirdetett „identitás és kultúra szekció” kiírásai is szorosan kötődtek a „Római Limes mint Európai Kultúrtáj” projekthez. 2015-ben az egyik díjazott pavilontervet már megvalósítottuk, a 2015-ös OTDK győztes kilátó pedig 2018 nyarára lesz készen.

Ezévben a falu új ravatalozójának tervezését kínáltuk feladatként, mivel a temetői 16. századi fakápolna már nem tudja betölteni a házakból kiszorult, hagyományos ravatalozói funkciót. A legjobb terv megvalósítása itt is elképzelhető. A helyszín a 17. században épült ferences templom és kolostor, valamint a temetődomb között nagyjából félúton található. Az egyház a felvezető út mentén jelölte ki az új ravatalozó helyét, innen jól lehet látni a beerdősült temetődombot, illetve visszatekintve a templom tornyát is.

A tervezés tárgyát a pontos helykijelölés és a helyi hagyományokon alapuló építészeti megfogalmazás jelentette. A pályázók tanulmányút keretében megismerhették a falu értékeit, illetve az évek óta felhalmozódott felmérési-dokumentációs anyag releváns részeit.

We have been participating in a field research in Călugăreni, Transylvania since 2013 within the framework of an international collaboration. Based on the summer fieldworks between 2013 and 2016 we have assigned design tasks to the students, and the topics of the session “Identity and culture” of the Scientific Students’ Association’s competitions in four subsequent years were closely related to the project called “The Roman Limes as a European cultural landscape”. We have already constructed one of the pavilions that were rewarded in 2015, and the lookout tower that won the national prize in 2015 is to be realised by the summer of 2018.

This year the proposed design task was the new mortuary of the village, since the wooden mortuary of the cemetery was built in the XVIth century and is no longer suitable for use. The realization of the best project is expected. The site is about halfway between the Franciscan cloister built in the XVIIth century and the hill of the cemetery. The Church marked the location of the new mortuary along the path leading to the cemetery, from where there is a wide view on the tower of the church and the forests of the cemetery hill.

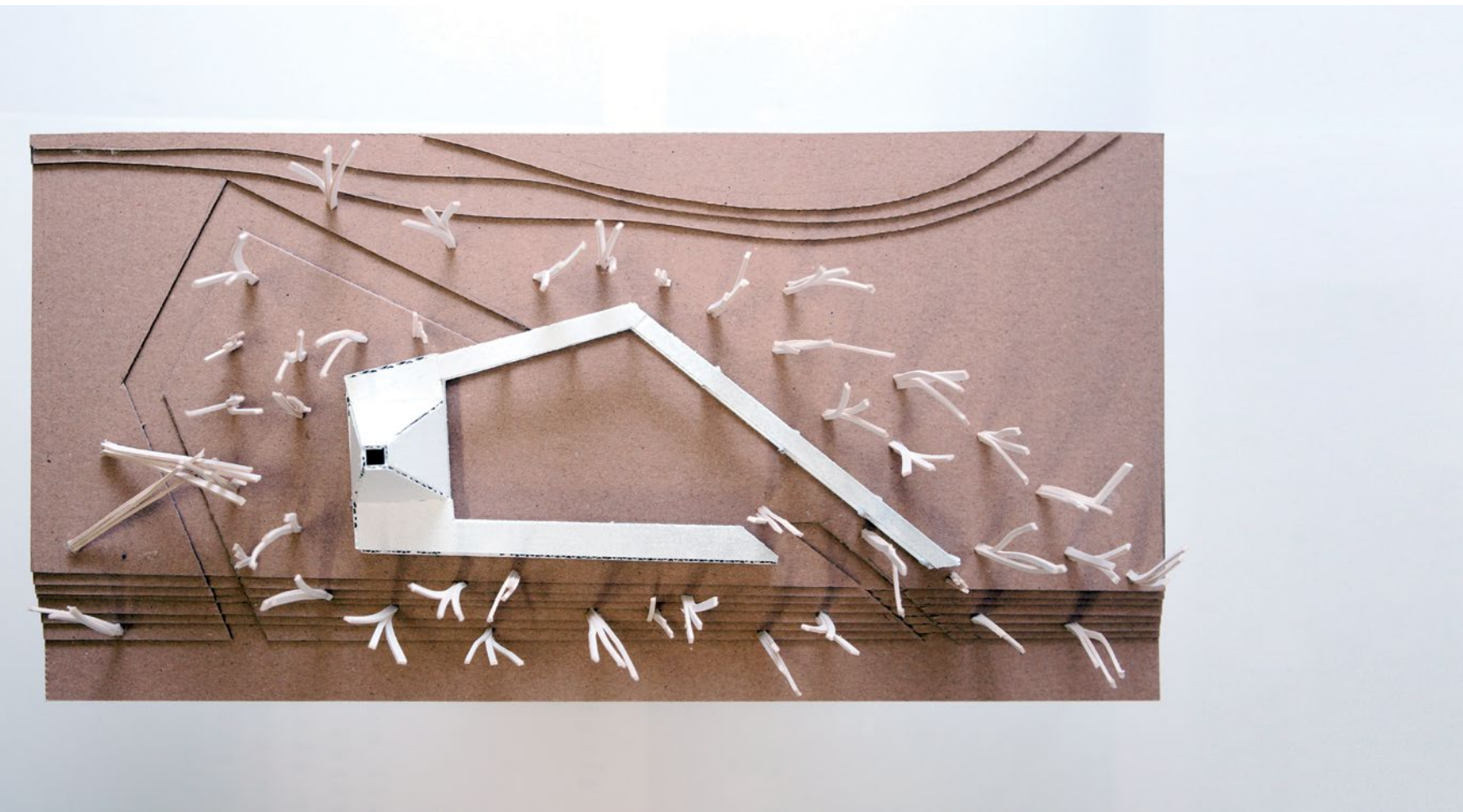
The assignment included the specification of the site within the given area, and an architectural shaping based on local traditions. The competitors had the chance to get to know the values of the village on a study trip, and were provided with the relevant part of the survey documentation that has accumulated in the past years.

szerző
Ujlaki Ágota
1. díj, Tanszéki Különdíj,
Pro Progressio Alapítvány hallgatói díja
konzulensek
Rózsás Éva, építész
Terbe Rita, egyetemi tanársegéd

author
Ágota Ujlaki
1st Prize, Departmental Special Mention,
Student's Prize of the Pro Progressio Foundation
consultants
Éva Rózsás, architect
Rita Terbe, assistant lecturer

Kapujanincs átjáró

Gateless Gate

Fotó: Francsics László

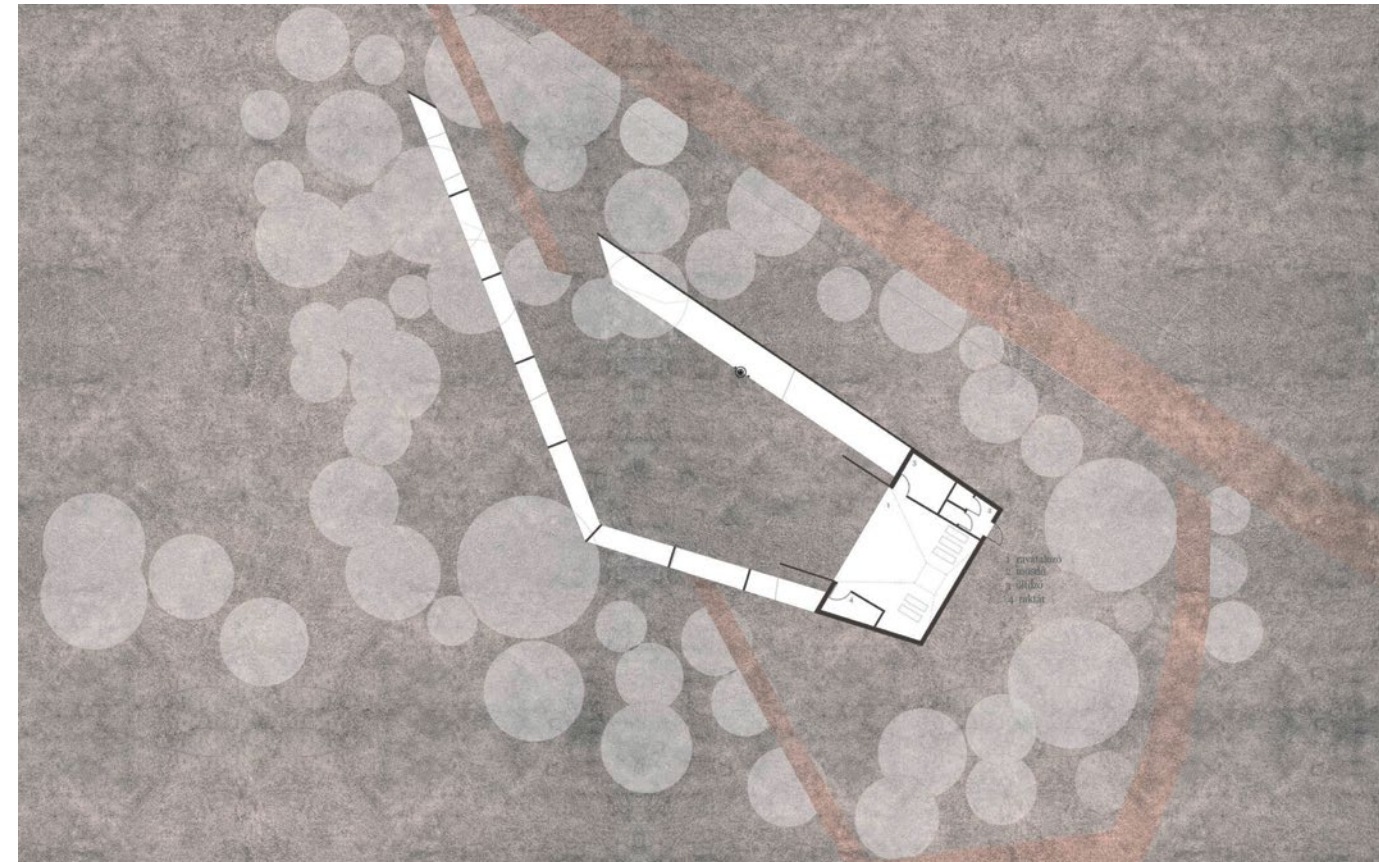
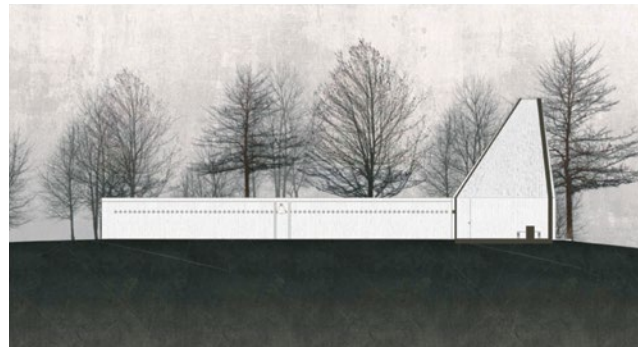
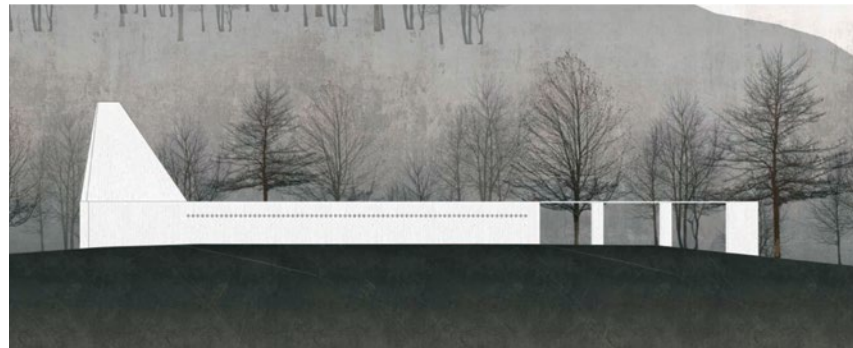
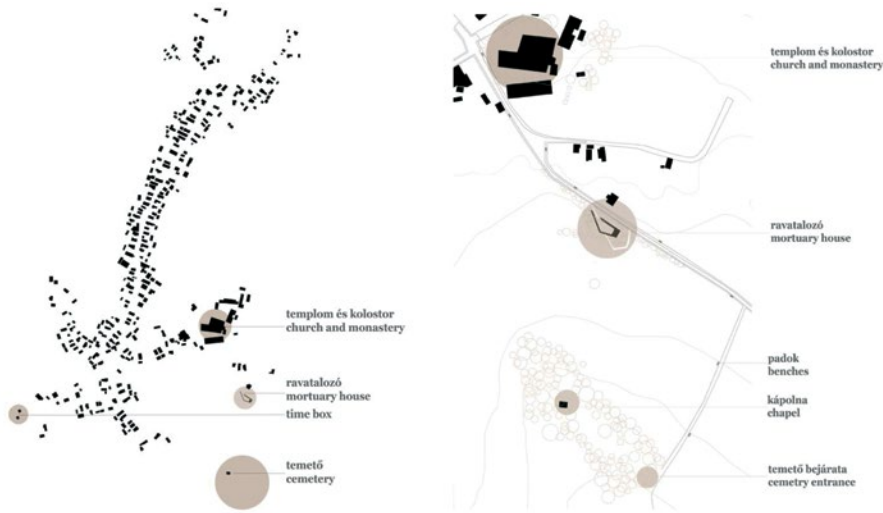
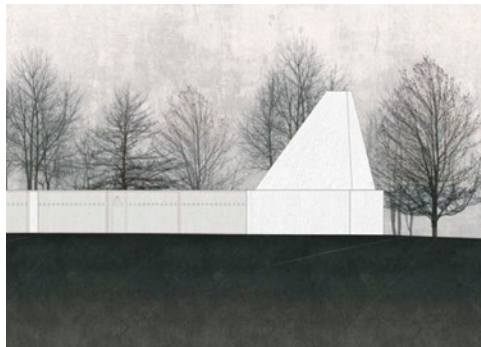
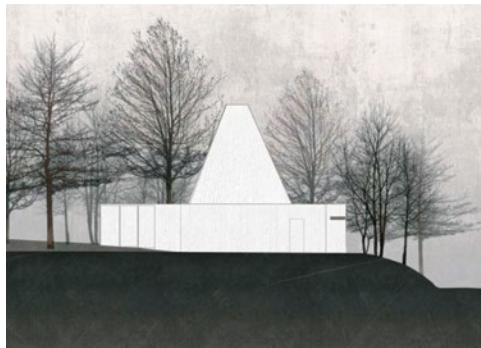
photo by László Francsics

Az emberi kultúra kezdete óta a halottak tisztelete, a végső búcsú megadása mindig kiemelkedően fontos szerepet tölt be a társadalmi életben. A halálhoz fűződő hiedelmek, temetkezési szokások kultúránként és koronként változtak, de az évszázadokon át formálódott felfogások mégis egy, talán egyetemesnek mondható szimbólumrendszerbe foglalták az élők és holtak közötti harmonikus kapcsolatot. A paraszti kultúrákban a falusi élet szerves részét képezte a tér, forma, rítus és viselkedés egysége. A ravatalozás lehetőséget adott a halott utolsó meglátogatására, siratására. Általános szokás szerint a halottat csak közvetlenül a temetés előtt vitték el a háztól, tehát a ravatalozás mindig a háznál történt, általában az első szobában. A 20. század azonban jelentős változásokat hozott, a társadalom átalakult, átfurmálódott és átértékelődött a halálhoz fűződő viszonyunk. A hagyományok érvénytelennek tűntek, helyette a városiasodás és a temető-kultúra felé fordult a falusi lakosság is. Az 1960-as években hozott közegészségügyi rendelet megtiltotta az otthon történő ravatalozást, ekkor vált a koporsóban való ravatalozás szokássá. Am hagyomány híján az újonnan megjelenő építészeti alkotásokban a szakralitás érzete ritkán alakult ki.

Mikháza az erdélyi Maros megyében található település, a Felső-Nyárádmenti „Szentföld” központja és legjelentősebb egyházi helye. A tervezett ravatalozó a temető és a templom között nagyjából félúton kap helyet. Az építészeti cél, hogy a metaforaként is értelmezhető épület kifejezze az élet-halál misztériumát, a test és lélek elválását, de egyben a ma emberének kapcsolatát idézze a földi és túlvilági léttel. A szakrális építészetben szintúgy, mint a Bibliában, a fény rendkívüli jelentőséggel bír, így a terv egyik központi alkotója is ez az elem lesz. Az épület remélhetőleg megfelelő egyszerűséggel fogadja magába ezt a liturgikus teret, és nyelvezetének koncentráltága képes a lélek emlékezetén keresztül megidézni és megértetni mulandó testi létünket.

Ever since we can speak of human culture, veneration and the cult of the dead has always been given a special attention in society. Beliefs and funerary practices might have been different throughout time but the harmonic connection between the alive and the dead was incorporated into one universal belief system. The unit of space, form, ritual and behaviour was part of the everyday life in peasant culture. The mortuary was the place to say farewell and to mourn the loved ones. According to traditions the corps was taken away from the house just before the funeral, so the first room of the house served as the mortuary for a long time. With the 20th century major changes occurred in the society: our relations to death were redefined. Traditions seemed invalid, peasant culture was replaced by urbanization and villagers turned to the cemetery culture. A law issued in 1960 of public healthcare banned private homes being used as mortuaries, which led to the use of coffins. However, without existing examples sacrality was hard to find in the new architectural demand for public mortuaries.

Călugăreni, the center and most significant place of the “Holy Land” in Felső-Nyárád is in Maros county, Transylvania. The mortuary is planned to be placed halfway between the cemetery and the church. The architectural concept is to symbolize the mystery of life and death, the separation of body and spirit, but also to represent the relationship of today’s society with this life and the afterlife. In sacred architecture, as well as in the Bible, light has significant meaning, thus I would like to use it as the central element of my plan. Hopefully the building embraces the liturgic space with appropriate simplicity, at the same time its complexity is able to cite and explain our ephemeral physical existence.

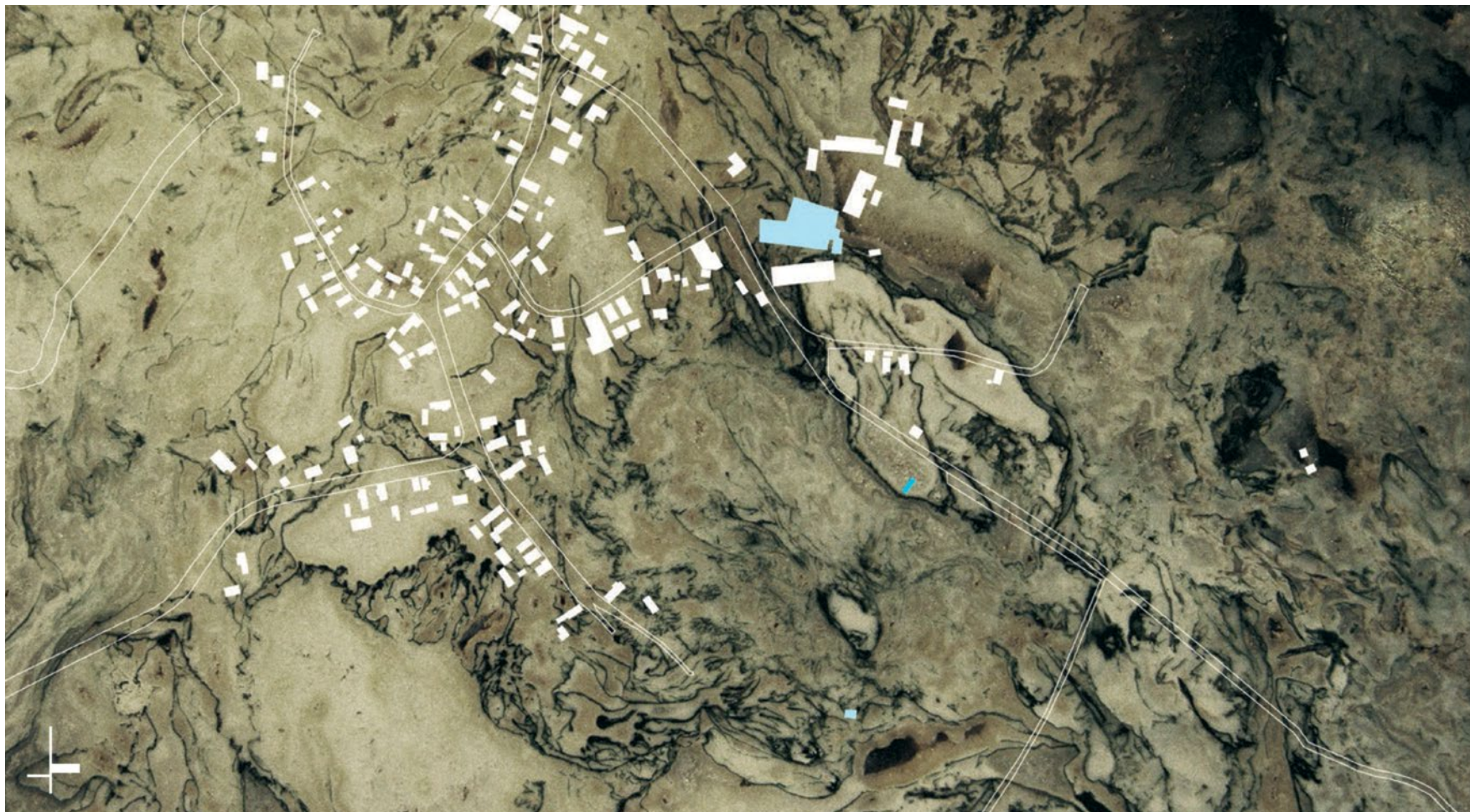

szervezők
 Balog Ákos, Zacher Bendegúz
 2. díj
 konzulens
 Vasáros Zsolt DLA, egyetemi docens

authors
 Ákos Balog, Bendegúz Zacher
 2nd Prize
 consultant
 Zsolt Vasáros DLA, associate professor

Ravatalozó

Funeral Parlour

Mikháza mint tervezési helyszín kettős. Az építészeti szándékot vezetheti a többszáz éves vallási örökség vagy a hely világi oldalát adó kis falu és környezete. Ebbe a látszólag feloldhatatlan ellentétbe kell beágyazódnia annak az építészeti gesztusnak melyet létrehozni kívánunk.

A ferences templom és kolostor, illetve a környező táj önmagában is erős szakralitással rendelkezik. Epp ezért egyszerre hálás és nehéz feladat érzékenyen hozzányúlni ehhez a területhez.

Ugyanakkor egy ilyen vallási központ megkíván – tekintettel a ferencesek általánosan értett építészeti hagyományaira – egy, az értékrendjükkel megegyező tiszta, egyszerű és kompromisszumokat nem ismerő kortárs épületet.

Természetesen a helyszín pontos ismerete nélkül nehéz koncepciót alkotni, azonban a templom és a környező domborzat fotókról is észlelhető. Kérdés, hogy ebben a helyzetben a temetési rituálé egy állomását, vagy inkább legmeghatározóbb elemét kell kialakítani.

Az utolsó találkozás az elhunyttal az emberből olyan érzelmeket vált ki, amely egy törékeny állapotot teremt, önreflexióra készítet és ennek a fenntartásában az épített környezet segíteni tud, illetve segítenie kell, ahogy minőségi formában láthatjuk ezt olasz (Rossi, Scarpa) illetve svájci (Olgiate, Zumthor) példákban.

Legfőbb cél egy olyan spirituális tér megalkotása, amely képes asszisztálni a fent megfogalmazottaknak.

Călugăreni is an ambiguous area from a designer's point of view. An architectural intention could equally be driven by the historical religious heritage or the small village and its environment providing the secular aspect. The architectural gesture we propose will have to find a place in this seemingly irresolvable conflict.

The Franciscan church, cloister and the surrounding landscape hold a strong sense of sacrality by themselves. For this reason it is a rewarding, but difficult task to intervene in the area in a sensitive way.

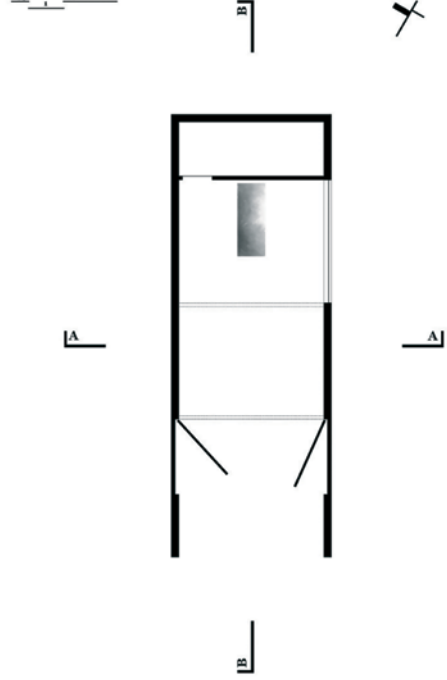
At the same time a religious centre such as Călugăreni – considering the generally mature franciscan architectural heritage – requires a clean, simple and non-compromising contemporary building representing their values.

Naturally it is a difficult task to form a concept without a deeper knowledge of the place, but the church and the terrain can be perceived through photographs. It remains a question whether we are to propose a stop of the burial ritual, or rather the most defining element.

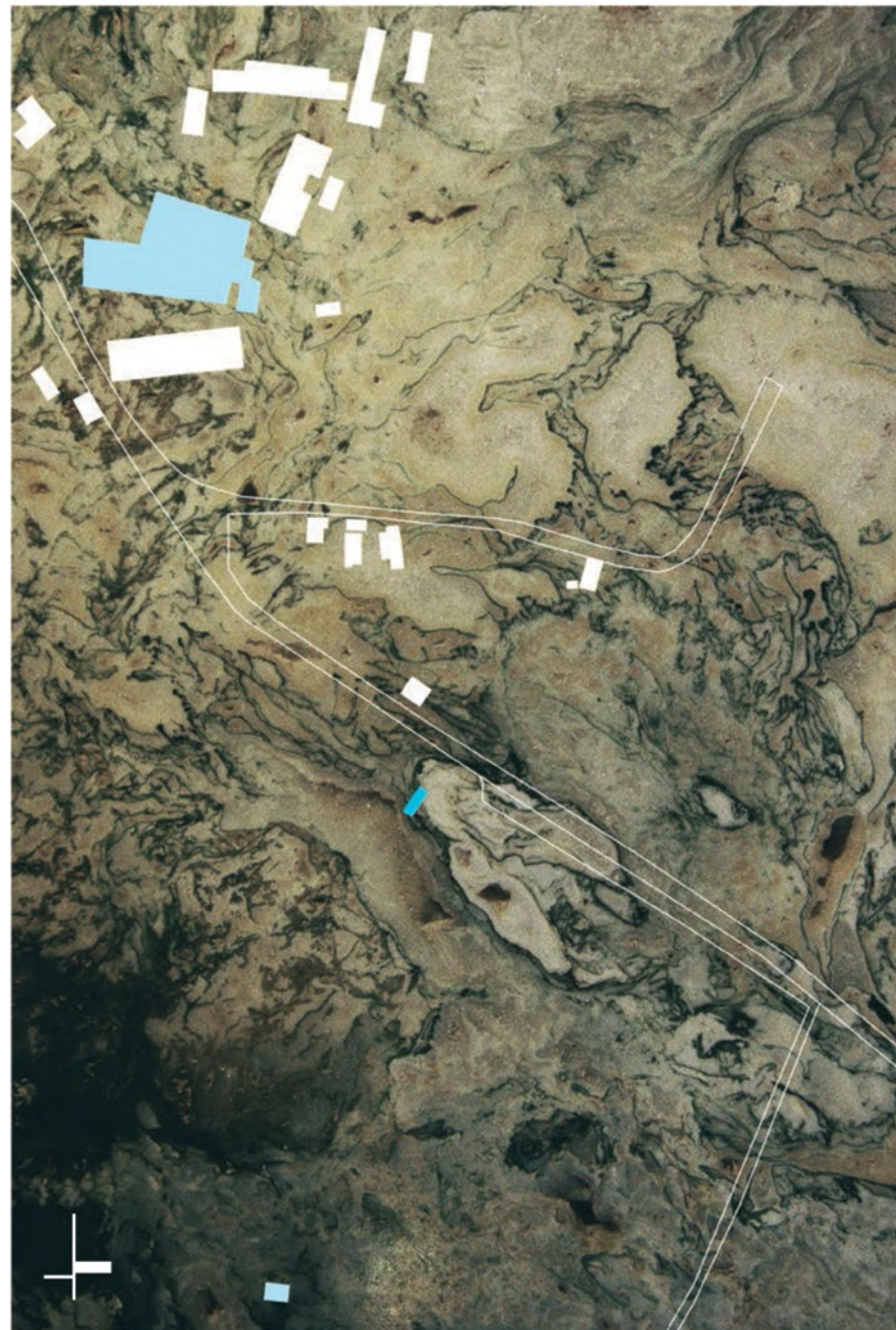
The last meeting with the deceased brings up feelings that establish a fragile emotional state and inspire self-reflection. The built environment can help sustain this atmosphere, or rather should, as we can see this in Italian (Rossi, Scarpa) or Swiss (Olgiate, Zumthor) examples.

Our main goal is to create a spiritual space that is able to assist the above expressed.

0.5 1.5

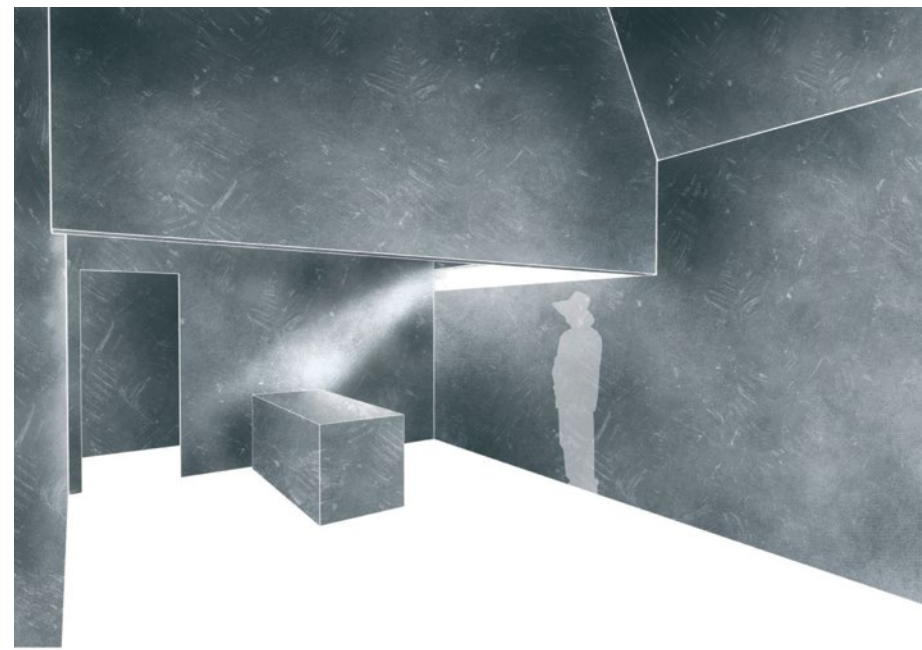
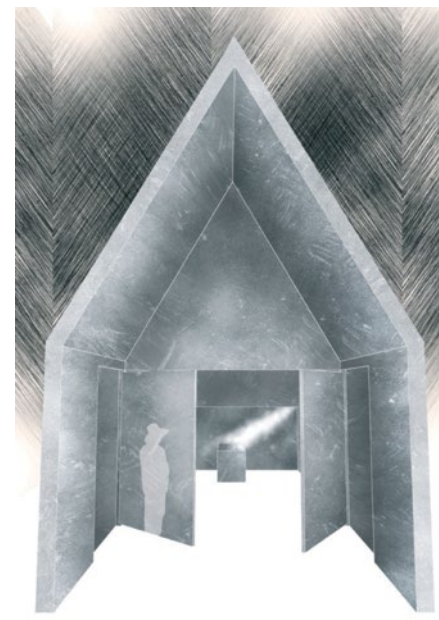
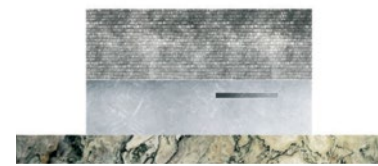

10 20 30

Ravatalozó

Funeral Parlour

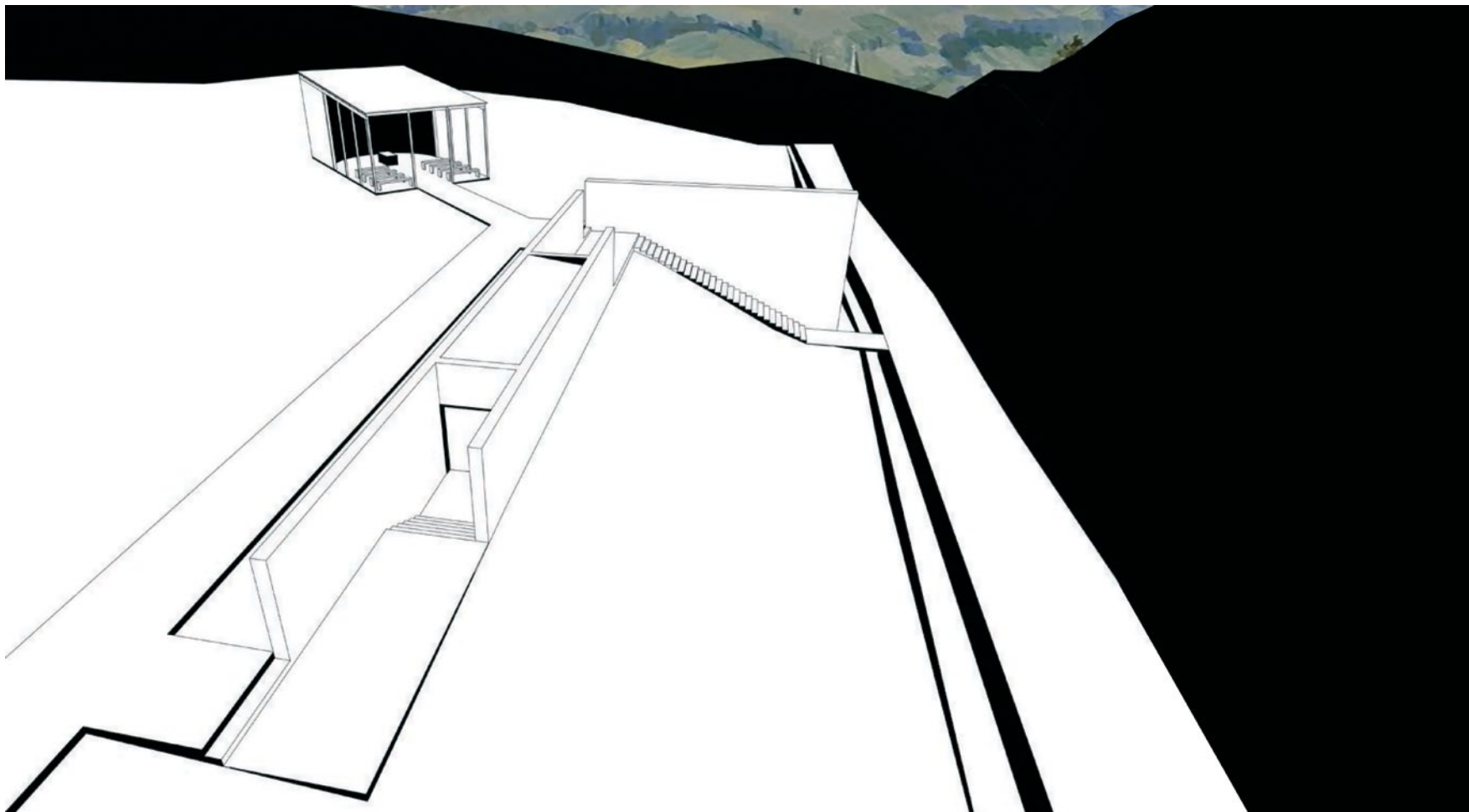
1 2

szerzők
 Almosdi Donát, Mohás András
 2. díj
 konzulens
 Nagy Iván DLA, egyetemi adjunktus

authors
 Donát Almosdi, András Mohás
 2nd Prize
 consultant
 Iván Nagy DLA, assistant professor

Mikháza – új ravatalozó

Călugăreni – new mortuary

*„Az öröklét nem az időben rejlik,
 hanem az összhang állapotában.”*
 Weöres Sándor

Mikháza történelmileg és kulturálisan mélyen rétegzett múltra tekint vissza. A római kortól minden karakteresebb korszak sajátos hatással volt a település fejlődésére. A falu továbbépülése és a történelmi hagyaték újra felértékelődése párhuzamos folyamatokként működnek. Az elmúlt évek építészeti beavatkozásai által kijelölt irányvonal ennek megfelelően egyesíti magában a retrospektív és progresszív szemléletet. Ezt az irányvonalat követendőnek találjuk.

A szűken értelmezett tervezési helyszín viszonylag elszigetelt, viszont a faluban föllelhető fontos emlékek erőtereinek metszésében van. Félúton a kolostor és a temető között a helyszín metaforikus töltetet kap.

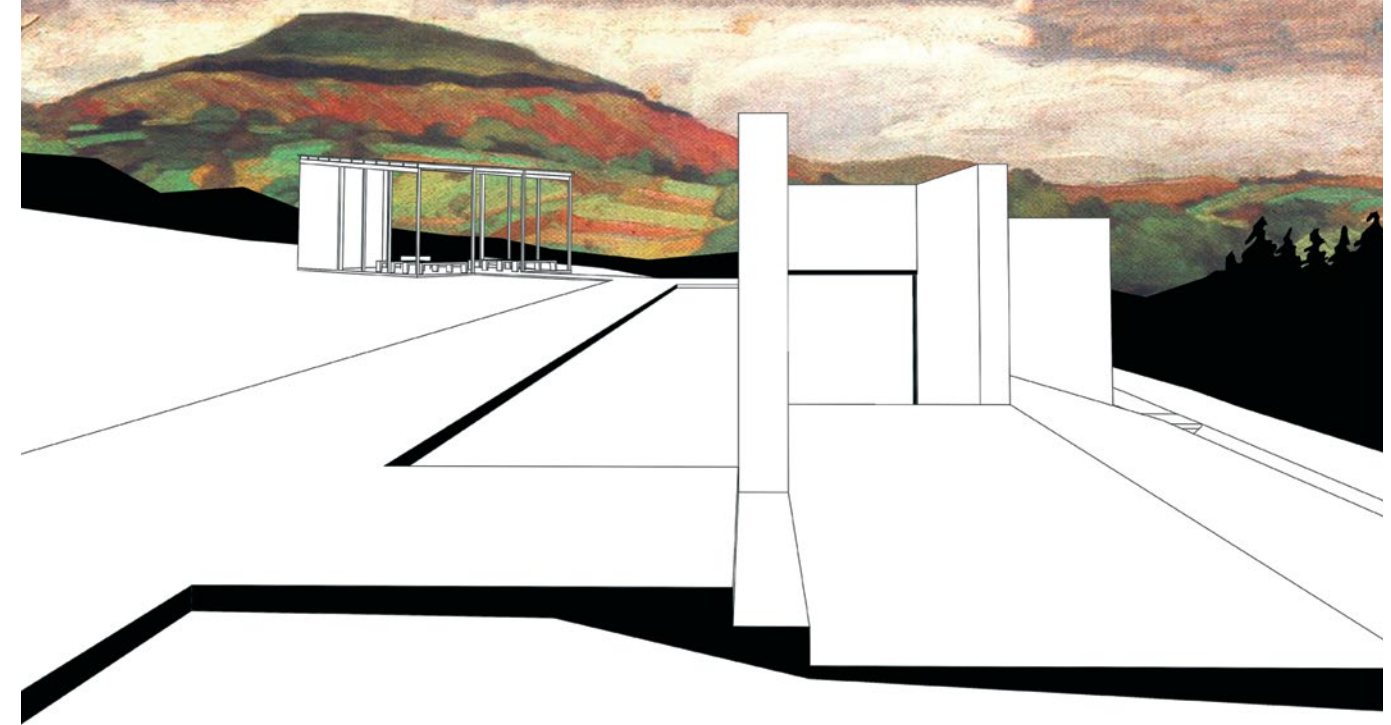
Szerintünk egy ravatalozó feladata megkönnyíteni a halál gondolatával való találkozást, mintsem díszletet képezni a gyászszertartáshoz. Ennek megfelelően szeretnénk egy téri megfogalmazásban újító, de a tradíciókat is tiszteletben tartó épületet tervezni.

*“Immortality is not to be found in time,
 it is in the state of harmony.”*
 Sándor Weöres

Călugăreni looks back to a past that is deeply stratified both historically and culturally. Starting from the Roman Age all eras have had significant impact on the development of the settlement. The continued growth of the village and the historical heritage are present as parallel processes. The architectural interventions of the past years pinpoint a direction that connects the retrospective and progressive aspects at the same time. We consider this path a lead to follow.

The site of the project is relatively isolated, but is in an emphasized central location relating to the notable sites of the village. By being situated halfway between the cloister and the cemetery, the location receives a metaphoric context.

We believe that the role of a mortuary is to facilitate the meeting with the thought of transience, rather than providing a backdrop for the funeral. In accordance to this we propose a building that is innovative in composition of space but can respect tradition at the same time.

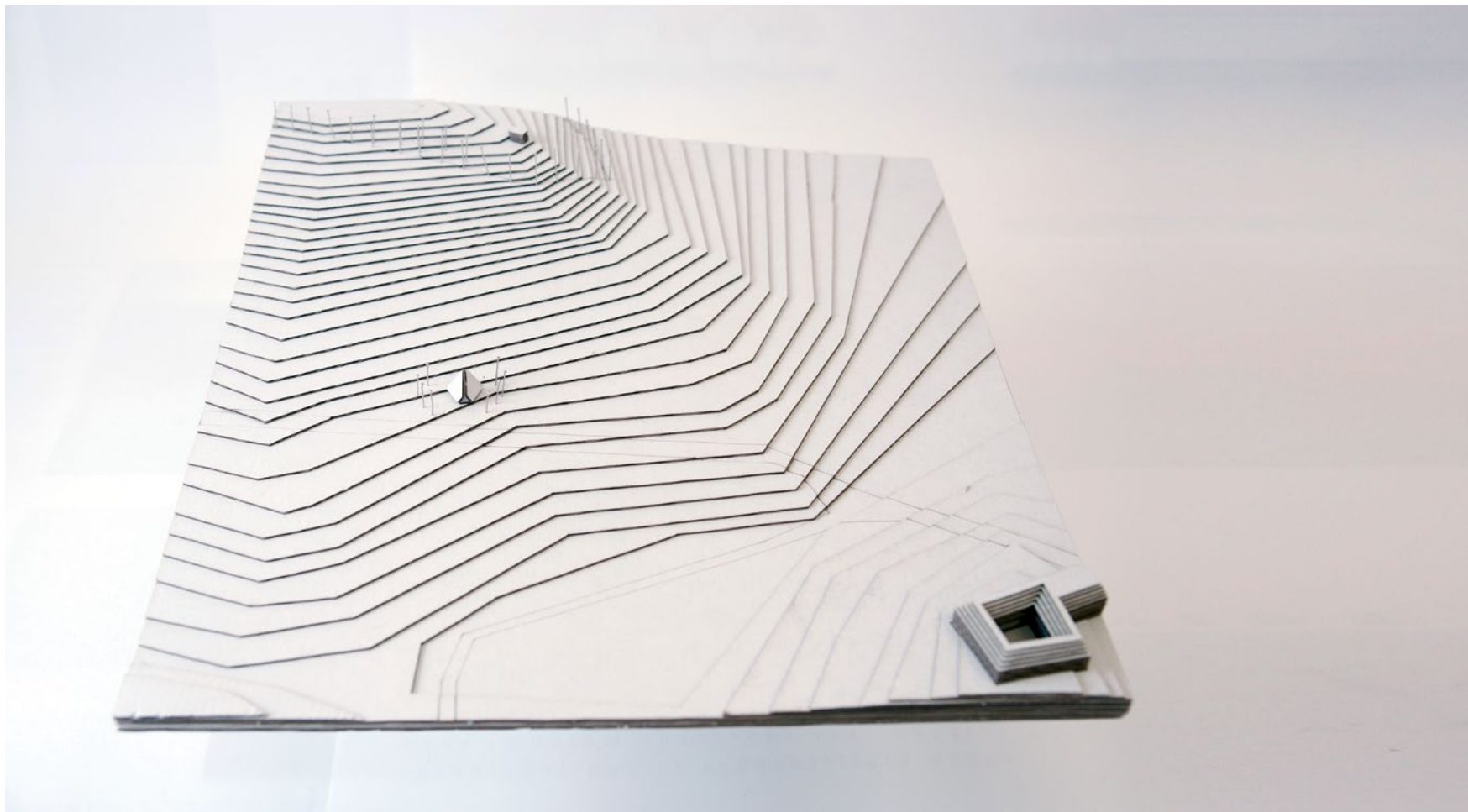

szerzők
Tóth Tünde Krisztina, Csányi Zita
3. díj
konzulens
Szécsi Zoltán DLA, egyetemi docens

authors
Tünde Krisztina Tóth, Zita Csányi
3rd Prize
consultant
Zoltán Szécsi DLA, associate professor

Fókus

Focus

Fotó: Francsics László

photo by László Francsics

*„Kí az égi mezőn jár már,
ott, hol otthona végleges,
Tudatja veletek:
hogy itt létének bár vége lett,
de kiket itt hagyott,
mindenkit szeretett!”*

Sztankovics György: In memoriam

Szeretteinek halála minden ember számára fájdalmas, testet-lelket próbáló esemény, melynek feldolgozása hónapokig, akár évekig is eltarthat. A halállal és temetéssel kapcsolatos szokások vallásonként és vidékenként változnak, az egyetlen közös dolog bennük, hogy a földi létet átmenetinek tartják, és az elhunyt túlvilági üdvözülésében reménykednek.

A ravatalozók megjelenésével ezek a szokások redukálódtak. Ma már a gyászoló falubeliek nagy része csak a ravatalozó előtt felállított koporsóval találkozik, a temetés során a közösség háttérbe szorul. A mikházai ravatalozó tervezése során nagy figyelmet fordítunk ennek a folyamatnak a visszafordítására. Nem csak az épület tervezése a cél, hanem az egész rítus megfogalmazása a térben. Ezáltal a tervezésben több fókuszpont is szerepet kap. Kiemelésre kerülne a faluból a ravatalozóhoz vezető út, majd a megérkezés (kapu) helye, a felvezető út a ravatalozóhoz, a ravatalozó épülete, az átvezető út a temetőbe és maga a temető. A stációk kialakításában nem a funkció játszik szerepet, hanem az érzések által kialakított térélmény.

Nagy figyelmet fordítottunk Erik Gunnar Asplund stockholmi erdei temetőjének nagy ravatalozójának a tanulmányozására. Nagy Elemér a következőket írta a XX. század első felének egyik legjelentősebb svéd építészéről és annak legfőbb művéről: „... építészetileg értelmezi az élet és a halál találkozását”, „Az épület a külső térhez kíván kapcsolódni, és abban a legváltozatosabb formákkal feloldódni”, „...legsikerültebb szintézise a tájnak, növényzetnek és építészetnek”.

A temetési szokások, valamint a kortárs építészet tanulmányozásával szerzett tudásunkat szintéziseként olyan ravatalozót kívánunk tervezni, mely méltó helyet biztosít a halotti búcsúztatáshoz.

*“Who walks along the sky,
where his home is utter,
He let them know:
even he is dead,
he loved them.”*

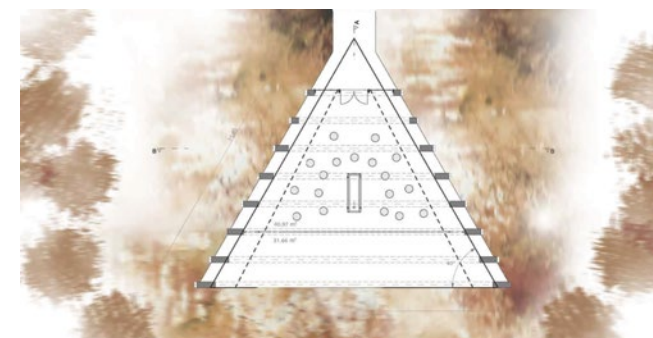
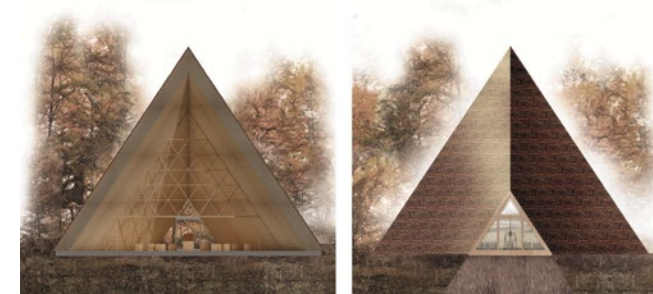
György Sztankovics: In memoriam

Losing a loved one is a very painful experience for all, sometimes it takes months, even years to recover. There are several different customs all over the world related to death and funerals, all of which have one common feature: they all think that life is transitory, and they hope that the dead will exist beatifically in a transcendent world.

With the appearance of the public mortuaries, these customs faded away gradually. Nowadays most people attending the funeral see the coffin only in front of the mortuary, during the funeral the majority of the community has to take a back seat. That means that we will have other focuses in shaping: the path from the village to the mortuary, the spot of arrival, the ascent to the mortuary, the mortuary itself, and then the way down the cemetery, at last the cemetery itself. In these “stations” the most important thing will be the emotional spatial experience, not just the function.

We thoroughly examined the work of Erik Gunnar Asplund, his mortuary in the woods in Stockholm. He was the 20th century’s most famous Swedish architect, and this mortuary was his most memorable work. Elemér Nagy wrote about this mortuary that “it is a meeting point between life and death” in one building. He also wrote that this catafalque wants to connect with the natural place with its various forms, it’s the most famous synthesis between landscape, vegetation and architecture.

Synthesizing out knowledge about traditional funerals and contemporary architecture we aim to create a space worthy for the memorial service.

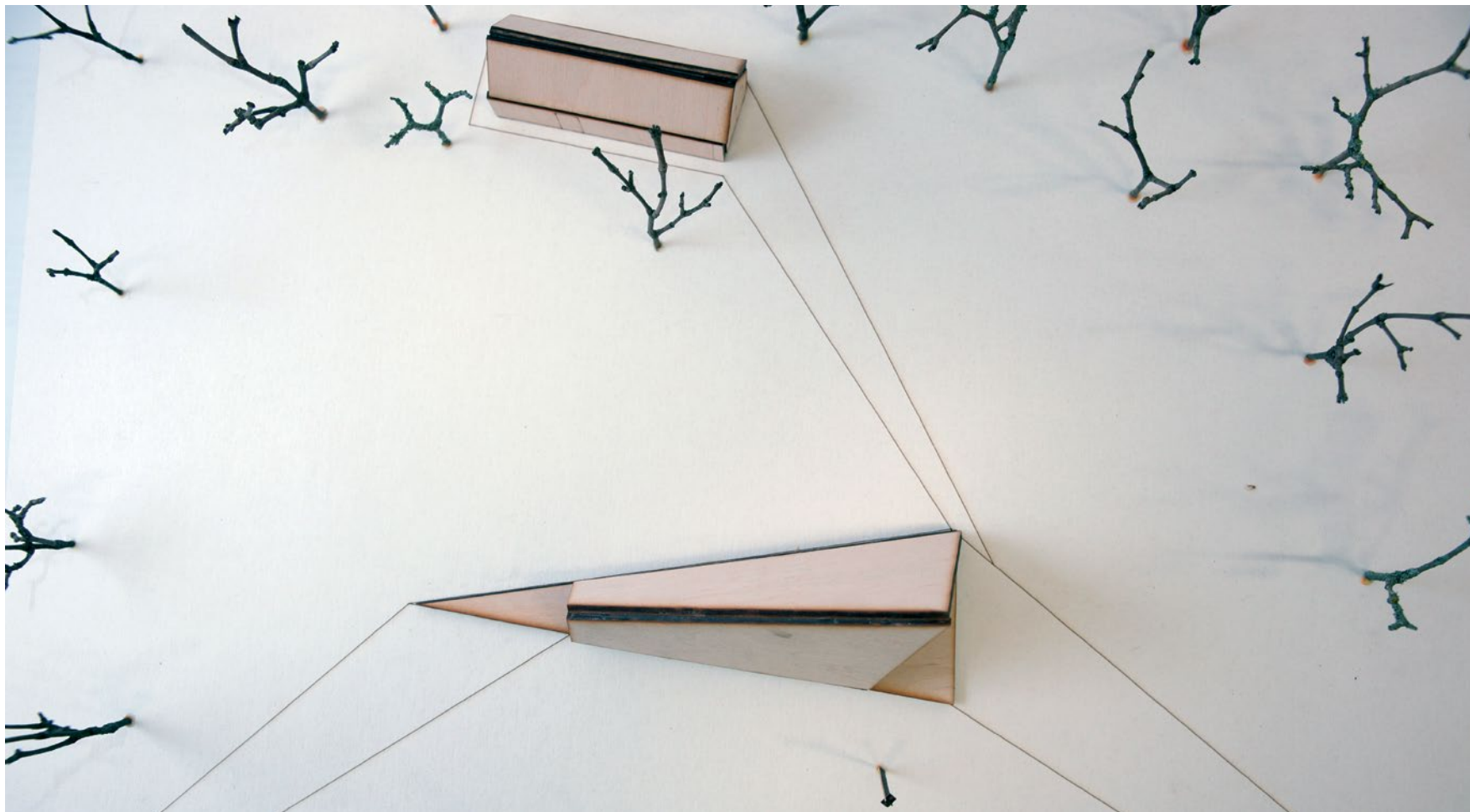

szervezők
Sétáló Mirella, Schieszler Máté
3. díj
konzulens
Szabó Dávid, egyetemi tanársegéd

authors
Mirella Sétáló, Máté Schieszler
3rd Prize
consultant
Dávid Szabó, assistant lecturer

Határ

Edge

Mikháza egy apró település Erdély keleti részén. Az elszigetelt falu egészen a római korig visszanyúló történelmi múlttal rendelkezik. Akkoriban itt húzódott a Római Birodalom keleti határát védő limes, melynek napjainkra kevés fellelhető nyoma maradt, ellentétben az azonos vonalon futó világháborús lövészárkokkal. A XIV. században a Boszniából érkező szerzetesek ezt a helyet választották kolostoruk megépítésére, s idővel Erdély egyik fontos vallási központjává vált.

Feladatunk egy ravatalozó megtervezése. A helyszín a XVII. századi katolikus ferences rendi templom és a nagyjából ugyanerre a korra tehető temető kert tengelyében fekvő zöldterület, mely egy eddig érintetlen, környezetétől fákkal elhatárolt tér. A kápolna, ami a végső búcsú helyéül szolgál, határává válik szomorúságnak és megnyugvásnak, életnek és elmúlásnak.

Célunk egy olyan kortárs tér megalkotása, mely a XXI. század lenyomataként jelenik meg a helyi építészeti hagyományokat tiszteletben tartva. Fontos a természettel való közvetlen kapcsolat hangsúlyozása, ami a gyászolókat békeséggel töltheti el.

„Nem hiszem, hogy az építészetnek túl sokat kell mondania. Csendben kellene hagynia, hogy a természet tegye ezt meg a fény és a szél által.”
Tadao Ando

Călugăreni is a small settlement in the eastern part of Transylvania. The history of the isolated village dates back to the Roman era. In those times the limes was guarding the eastern border of the Roman Empire here. The remains of this wall have nearly disappeared, unlike those of the World Wars' trenches, which lined along the same path. Franciscan monks from Bosnia chose this site to set up their monastery, which later became one of Transylvania's main religious centres.

Our task is designing a funeral chapel to the green area laying in the axis of the Franciscan church of the XVIIth century, and the cemetery of the same age. The site is surrounded by trees and is still intact. The chapel is a place for the last farewell and is the border of sadness and solace, of life and mortality.

Our aim is to create a contemporary space, which appears as a sign of XXIst century whilst respecting the local architectural tradition. We want to create a direct connection to nature to help finding peace for the mourning.

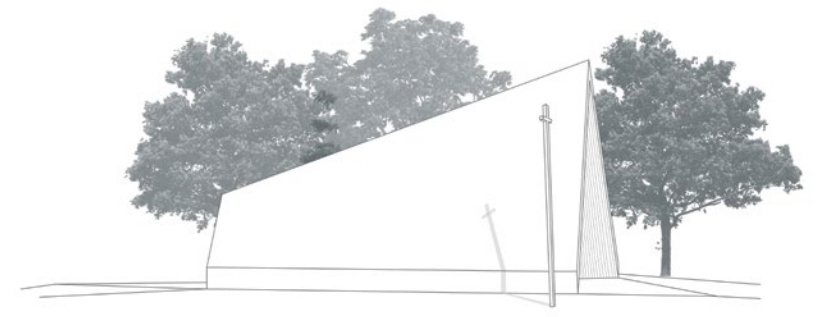
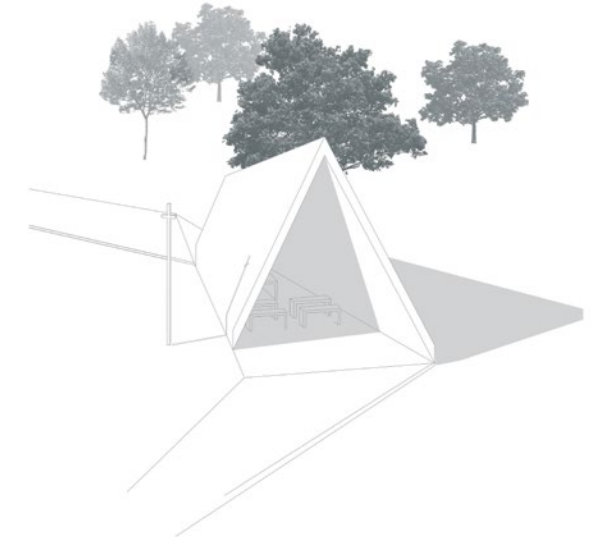
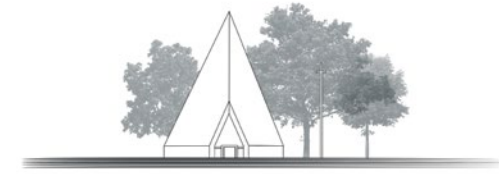
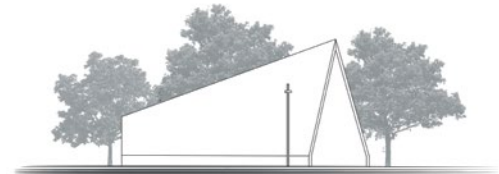
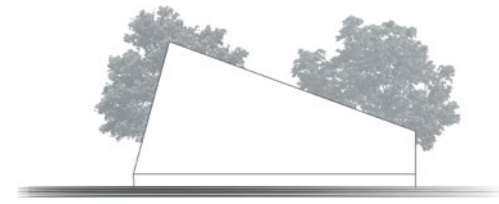
“I do not believe architecture has to speak too much. It should remain silent and let nature in the guise of sunlight and wind.”
Tadao Ando

Fotó: Francsics László

photo by László Francsics

Határ

Edge

szerzők
 Dürgő János Attila, Pintér Rozita,
 Tislér András
 Stürmer-díj
 konzulensek
 Bartók István DLA, egyetemi docens,
 Terbe Rita, egyetemi tanársegéd

authors
 János Attila Dürgő, Rozita Pintér,
 András Tislér
 Stürmer Prize
 consultants
 István Bartók DLA, associate professor,
 Rita Terbe, assistant lecturer

Változás – új ravatalozó Mikházán

Change – New funeral parlour
 in Călugăreni

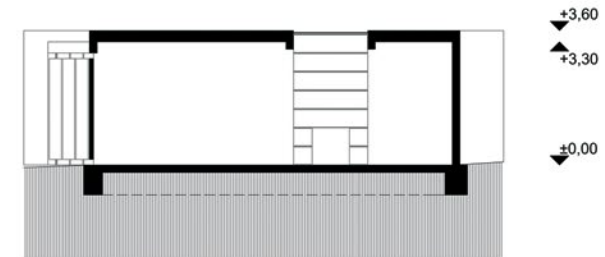
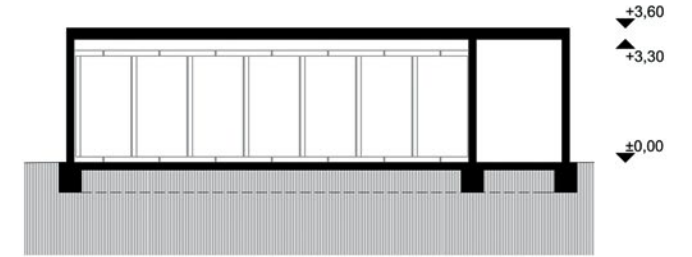
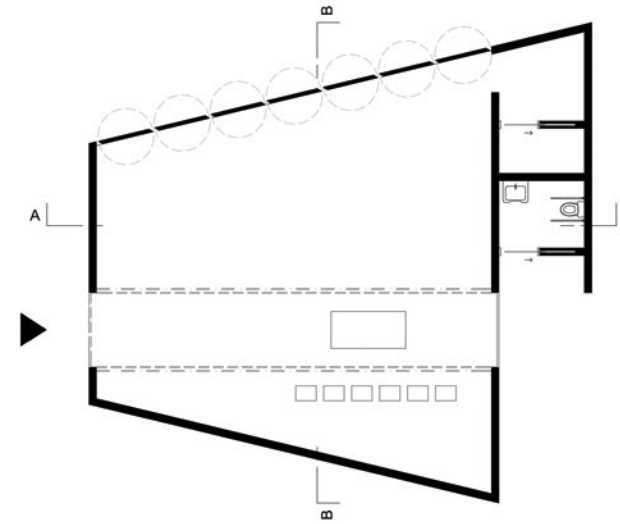
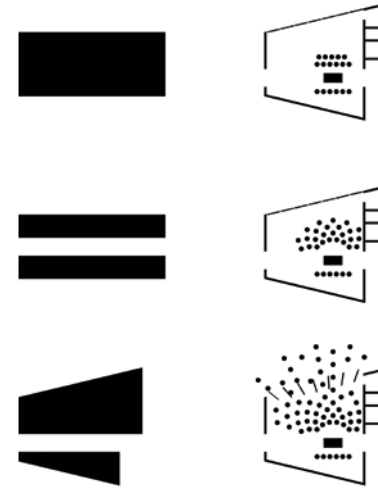
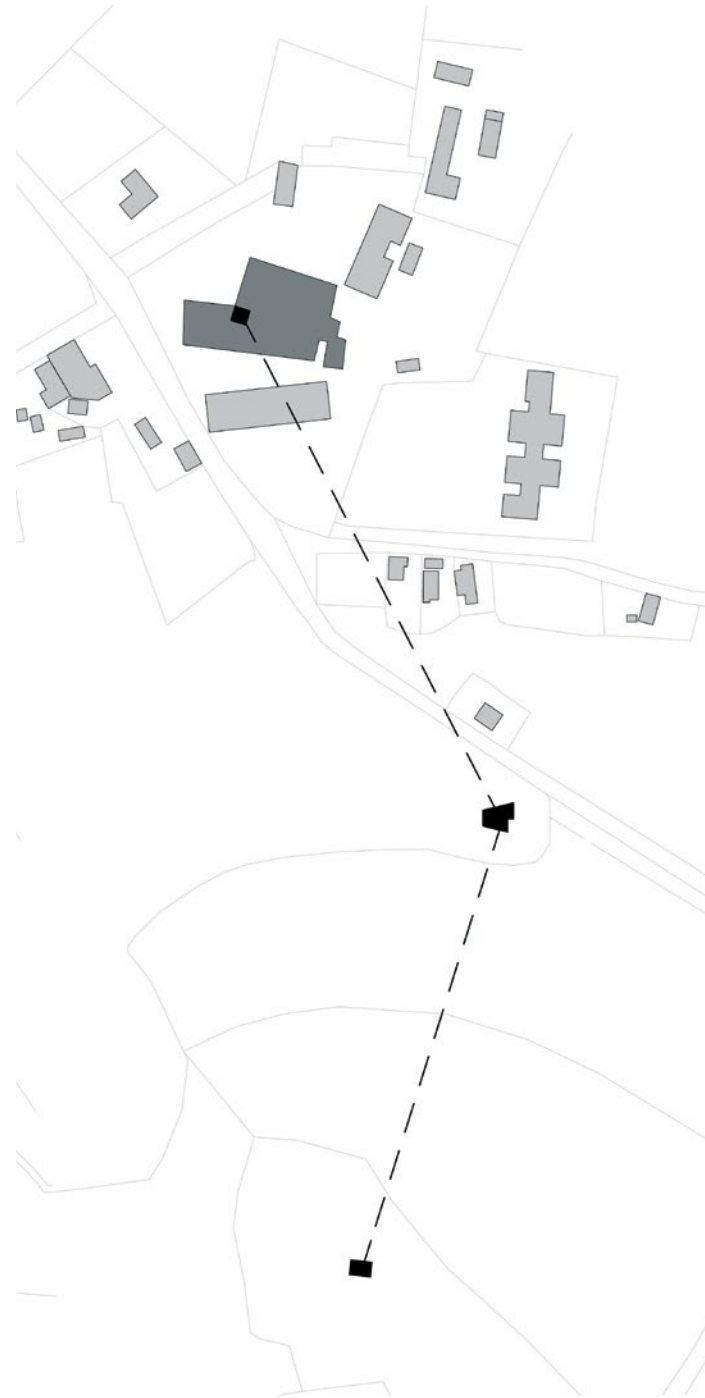
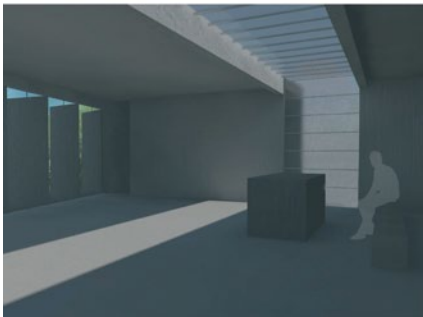
Az alig több mint hatszáz fős lélekszámú falu a történelmi Erdély középső részén, Marosvásárhelytől észak-keletre fekszik. A 82%-ban magyar lakta település a környező, református hitre áttért falvakkal ellentétben katolikus vallású maradt. Mikháza a Felső-Nyárádmenti „Szentföld” centruma és egyben legfontosabb egyházi központja. Ennek oka, hogy itt található a Ferences Rendtartomány második legnagyobb konventje. A falu XVII. században épült ferences templomát nagy kegyelet övezte, és hamarosan búcsújáró hely lett. A temető a templomtól kissé távolabb található, és magában foglal egy, a Mike család várkastélyának romjaiból épült római katolikus kápolnát is, mely azonban a ravatalozó funkciót nem tudja ellátni.

Változás. Ezzel a szóval lehetne legjobban körülírni mindazt, amit a ravatalozó, mint építészeti és szakrális jelenség képvisel. Ezeknek az épületeknek a megjelenésével átfurmálódta a temetési szokások, a temetés elszakadt megszokott tereitől. A funkcionális fejlődés során a ravatalozó maga is fejlődött mind az építészeti kialakítást, mind a temetőben elfoglalt helyét tekintve. Teret biztosít a hozzátartozóknak a végső búcsúra. Egyfajta átmenetet jelent az élet és a halál között. A koncepciónkat erre a változásra, az átmenetre építénénk. Ezt erősíti a tervezési helyszín is. A megszokottól eltérően ez a ravatalozó a temetőn kívül, az európai kultúrában szokatlanul távol kap helyet. Célunk, hogy az épület látványa, működése képes legyen érzékelteni a ravatal szakrális jelentőségét és azt, amit jelképezni hivatott: az evvilág és túlvilág mezsgyéjét.

The village is located in the historic centre of Transylvania, situated north-east from Marosvásárhely. 82% of the residents of the town are Hungarian and Catholic, unlike the surrounding protestant villages. Călugăreni is the centrum of the “holy land” of Felső-Nyárádmente and is the most important religious centre. The reason is that you can find here the second largest convent of the Franciscan order. The Franciscan church of the village – which was built in the XVIIth century – became a place of pilgrimage. The cemetery is located in some distance from the church, and includes a Roman Catholic chapel – which was built from the castle of the Mike family, – which is not fit to be used as a funeral parlour.

Change. This word is the most adequate to describe the mortuary as an architectural and sacral phenomenon. With the appearance of these buildings the funerary habits have changed, the funeral was displaced from its usual spaces. Throughout the functional development of the mortuary both the architectural design and its location have changed, but it has always provided space for the relatives for the final farewell.

Our concept is based on change and transition. Our goal is that the mortuary expresses the sacral significance of the space and to represent what it's meant to be: the borderline between life and afterlife.

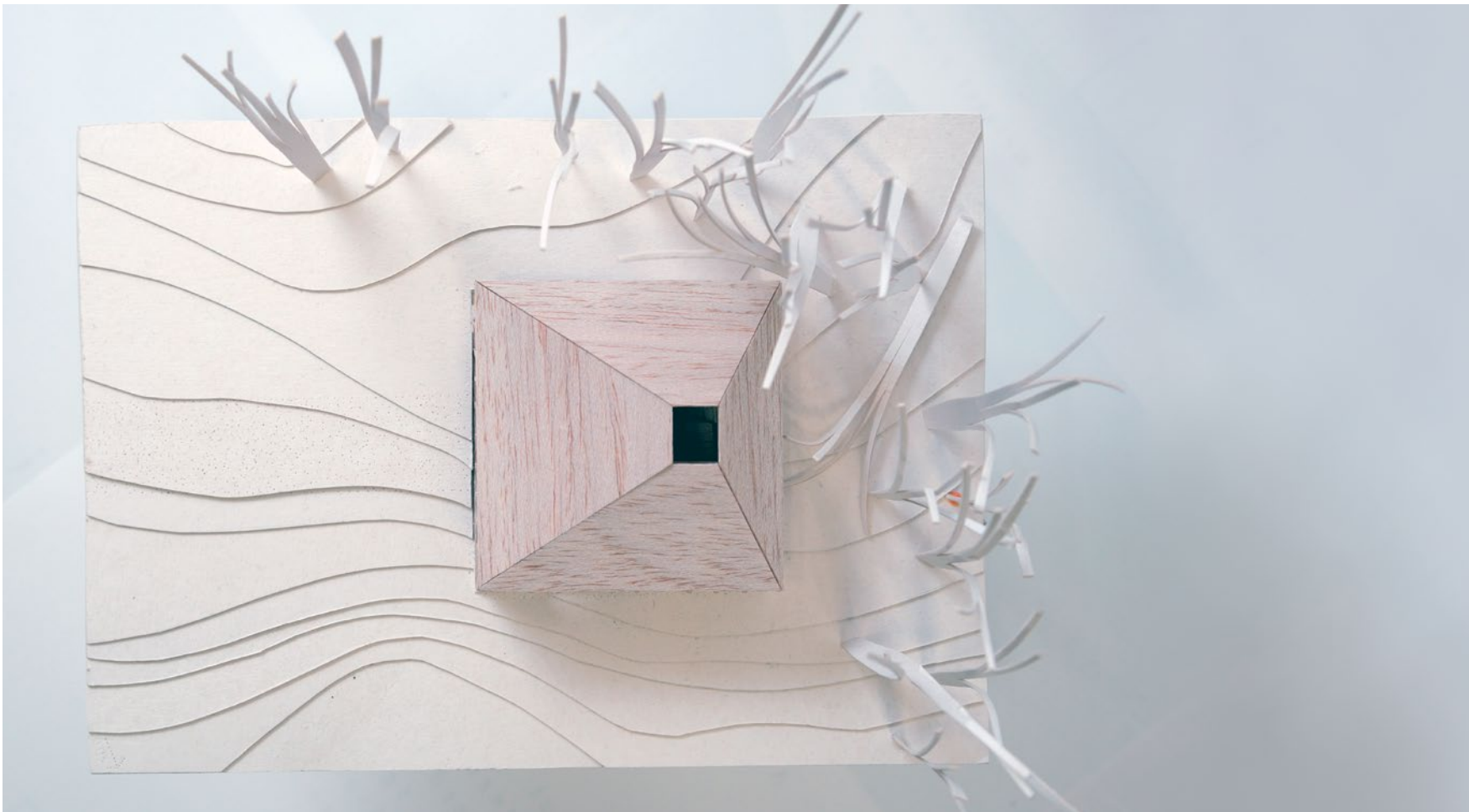

szerzők
Cser Anita, Polenszki Lilla
Stürmer-díj
konzulens
Szécsi Zoltán DLA, egyetemi docens

authors
Anita Cser, Lilla Polenszki
Stürmer Prize
consultant
Zoltán Szécsi DLA, associate professor

A hagyomány és funkció találkozása

The encounter of tradition and function

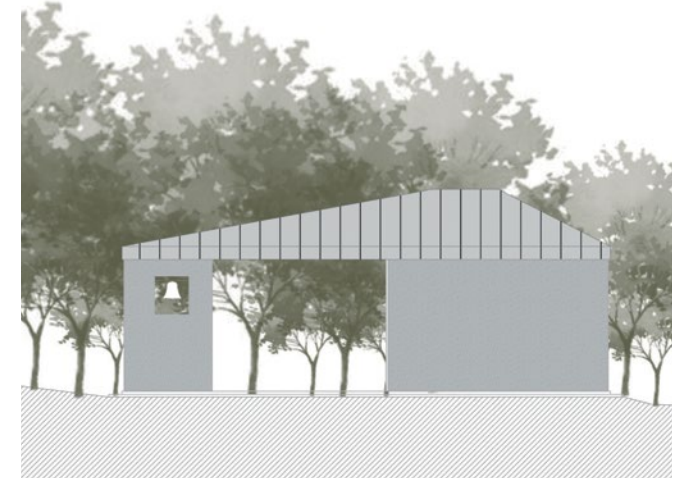
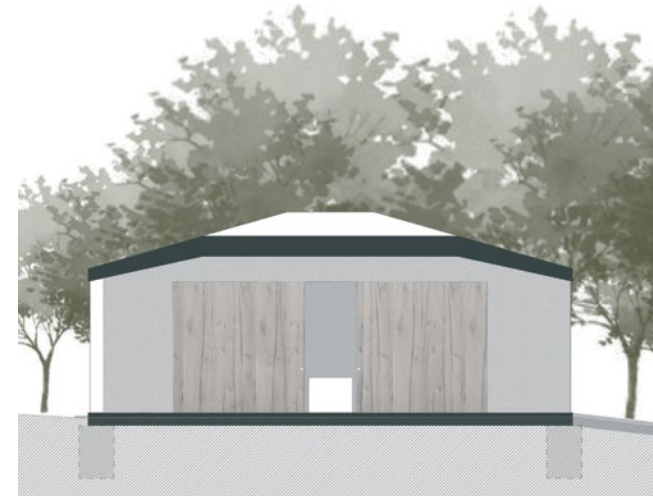
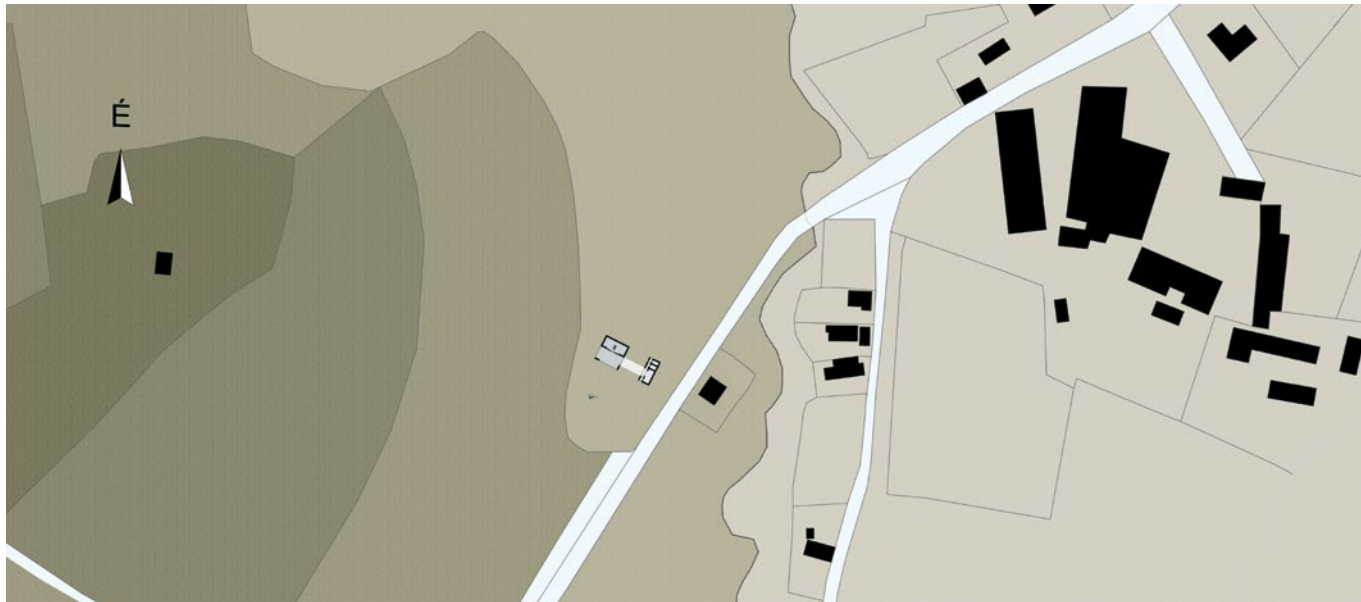
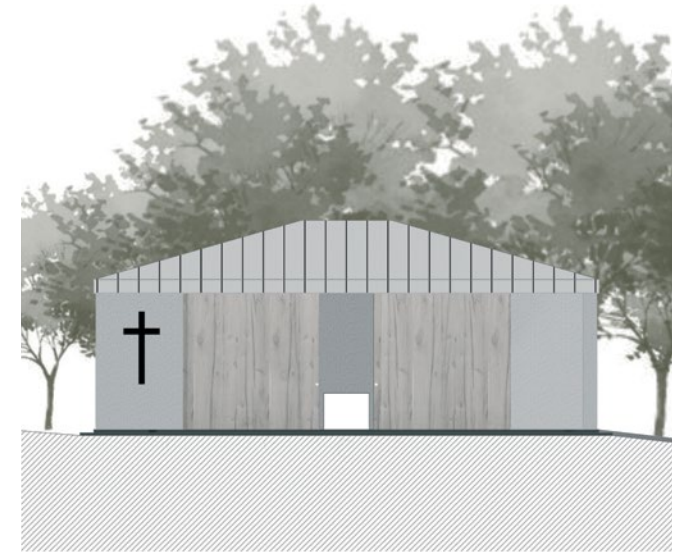
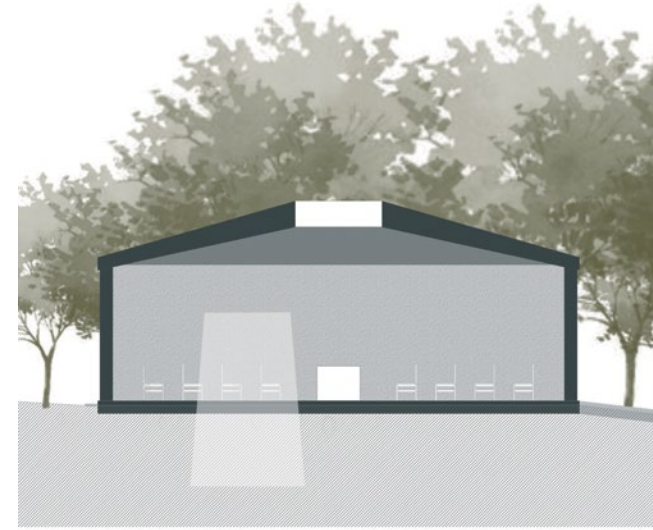
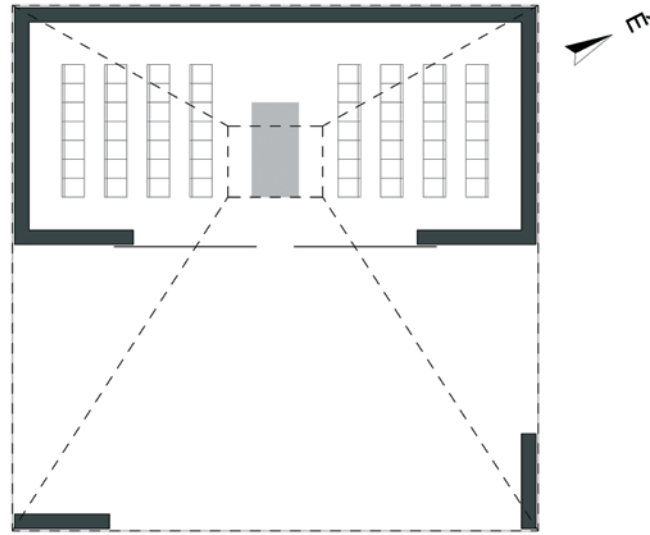

A TDK „Kultúrtáj” szekcióján belül lehetőséget kaptunk a székelyföldi Mikháza ravatalozójának megtervezésére. Feladatunk a település léptékéhez igazodó, ezen speciális funkciót befogadó, és a szertartást méltóan kiszolgáló épület létrehozása. Fontos szempont továbbá az építmény pontos helyének meghatározása, környezettel való kapcsolata az erősen élő helyi hagyományok fényében. Mikházán korábban a szertartásnak helyet adó temetői fakápolna már nem alkalmas a funkció betöltésére. Ezért egy új helyszínen, a falu lakóépületeitől délre, a temetőtől északra elhelyezkedő területen kap helyet a szertartás. Ez egy fákkal körülvett, tisztás jellegű teresedés, amelyet a körülölelő fasávon túl közvetlenül szántóföldek öveznek. Ide egy kavicsos úton jutunk a templom felől, mely a leendő ravatalozó-kert mellett elhaladva vezet a temető felé. A templomtól érkező, ravatalozónál elbúcsúzó gyászolók fontos állomása ez. Innen kísérik utolsó útjára az elhunytat a temetőig.

On the occasion of the “Cultural Landscape” session of the Scientific Students' Association's competition we were given the opportunity to plan a funeral parlour for the town of Călugăreni in Székelyföld, Transylvania. Our task is to create a building that fits well into the general structure and size of the town, while providing a suitable place for the function and the ritual. It is also important to define the building's exact location, connection to the surroundings, always keeping the local traditions in mind. In Călugăreni, the wooden chapel in the cemetery can no longer fulfill this role well. For this reason, the ritual shall receive a new location, south of the homes of the village and north of the cemetery itself. This is a field-like open area, surrounded by trees and ploughlands beyond. A ballast road leads up to it from the direction of the church, which runs past the future funeral parlour's garden towards the cemetery. It is an important stop for the mourning crowd, arriving from the church and paying their final respects here. They accompany the dead on their last journey from this point on.

Fotó: Francsics László

photo by László Francsics

A rudabányai csűrszínházhoz felajánlott ragályi csűr;
Lovas Klára fotózás közben
fotó: Vasáros Zsolt, 2017

The barn in Ragály offered for the new barn theatre;
Klára Lovas taking photos
photo by Zsolt Vasáros, 2017

Borsodban, különösképp Rudabányán hosszú évek óta jelen van tanszékünk különböző kutatási és tervezési programokkal, felvetésekkel. A 2012-ben a DLA iskolával közösen végzett nagyléptékű kutatások eredményeként meg tudott valósulni a Tanösvény és a Rudapithecus Látványtár. Egyelőre két DLA disszertáció és három TDK dolgozat alapját képezték a helyszíni kutatások megfigyelései. Időközben a település felhagyott ipari épületei, izgalmas egykori bányaterületei komplex zh feladatok, valamint 2018 tavaszától komplex és diplomatervek helyszínéül is szolgáltak.

A település vezetői felvetették, hogy a közelmúltban a Svájci Alap (Swiss Contribution) segítségével felújított tájház telkén az elpusztult régi csűr helyén egy csűrszínház/közösségi tér létesüljön. Ehhez két régi csűrt ajánlottak fel, a kisebb Rudabányán, a nagyobb a közeli Ragályban található. A helyszínbejárás során a csűröket felmértük, elemeztük a hasznosítható részeit.

Az elképzelés az volt, hogy a két szétszedett csűr nem eredeti formájában, skanzenként, azaz anyag- és formahű módon, hanem a két szerkezetet és a felhasználható építőanyagokat újragondolva épülne újra. A két szerkezet főállásainak geometriája meghatározhatja az új épület(ek) karakterét, a térelhatárolások, bővítések és az anyaghasználat nyitott kérdések. A nyertes pályázat megvalósítására a város vezetői ígéretet tettek, az előkészületek 2018 nyarán megkezdődtek.

Our department has been present with various design and research programs in Borsod, especially in Rudabánya. The study trail and the Rudapithecus Spectacle were realised based on the extensive research work in collaboration with the doctoral school in 2012.

So far two dissertations and three SSA competition entries were based on the accumulated observations of the area. In the meantime, the settlement's abandoned industrial buildings and exciting mining areas have been the basis for several complex design tests, and from the spring of 2018, they were the assigned as diploma and complex projects.

The leaders of the settlement have proposed the reconstruction of the old barn on the plot of the culture house that was renewed lately with the help of the Swiss Contribution. The proposal included their conversion into a village theatre/community space. They have offered two old barns from different locations for the project, the smaller one is in Rudabánya, the bigger is in a nearby village, Ragály. During the visit to the site we have surveyed the barns and analysed their usable structures.

The idea was to rebuild the barns by redesigning the structures and the utilizable elements, materials. The geometries of the two primary structures can define the shape of the new building(s), the spatial separations, extensions and use of other materials are open questions. The leaders of the town have offered to build the winning project, the preparations for which have started in the summer of 2018.

szerzők
Galántai Gergely, Kálna Dávid,
Karlovecz Ádám
1. díj,
EHK-HK Prezentációs Különdíj
konzulens
Vasáros Zsolt DLA, egyetemi docens

authors
Gergely Galántai, Dávid Kálna,
Ádám Karlovecz
1st Prize,
EHK-HK Special Mention for Presentation
consultant
Zsolt Vasáros DLA, associate professor

Újraszövés

Reweaving

*„A színházhoz nem kell más,
mint három deszka, két színész,
és egy közös szenvedély.”*
Lopa de Vega (1562–1635)

Rudabánya nagy múltra visszatekintő település az ország északkeleti részén. Jelentősége és lakossága az évszázadok alatt folyton változott, több virágzást és hanyatlást élt meg a város. Mára a kisvárosok általános problémáival néz szembe az egykori ipari település, mely úgy tűnik, progresszíven keresi új identitását.

A terv igyekszik kellő empátiával fordulni a közösség kérése felé. A tervezés során felmerülő kérdésekre adható válaszokat a csűrök „valós” értékén való kezelésében, a beépítés módjában és az építészeti attitűdben találtuk meg.

Koncepciónk fejlődése a legegyszerűbb és legpraktikusabb megoldást szülte. Az alapvetés, miszerint a ragályi csűr szerkezeti kialakításából adódóan megőrzésre érdemes, stabil alapot teremtett a koncepció továbbfejlődésének. A meglévő szerkezetet keretező kortárs elemek kiemelik értékeit és a figyelem középpontjába helyezik azt. A statikus tömeg alatt, időben és térben állandóan változó szélborzolta függöny terek és átlátásokat formál.

A javaslatunkban vázolt csűr-színház visszafogottan a háttérbe húzódik, így enged teret használóinak. A tájházban megkezdett értékmentés tovább gyűrűzik. Az újonnan megjelenő nehéz tető kulturális óvóhelyként szolgál Rudabánya számára, egyúttal értékteremtő közösségi helyet hoz létre, helyi anyagokból, helyiektől, helyieknek.

*“To make a theater, you only need
3 pieces of wooden boards, 2 actors
and a shared passion.”*
Lopa de Vega (1562–1635)

Rudabánya is a small mine town with great history, located in the north-east of Hungary. Its significance and population have continuously changed throughout the centuries, the town has experienced both flourishing and decline. Today, Rudabánya faces the general problems of the once industrial small towns, trying to find its new identity.

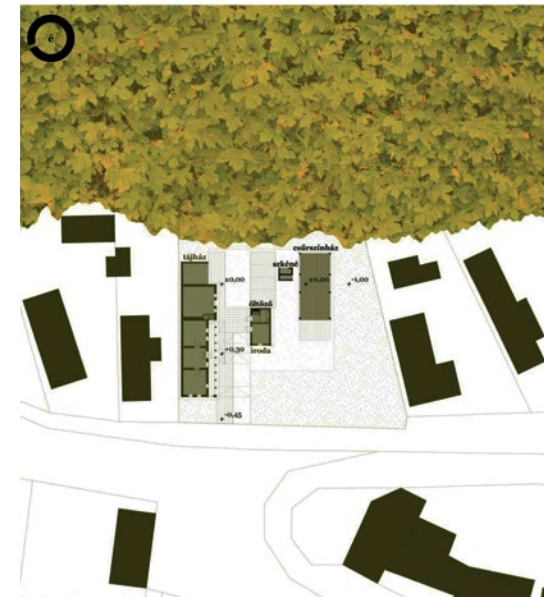
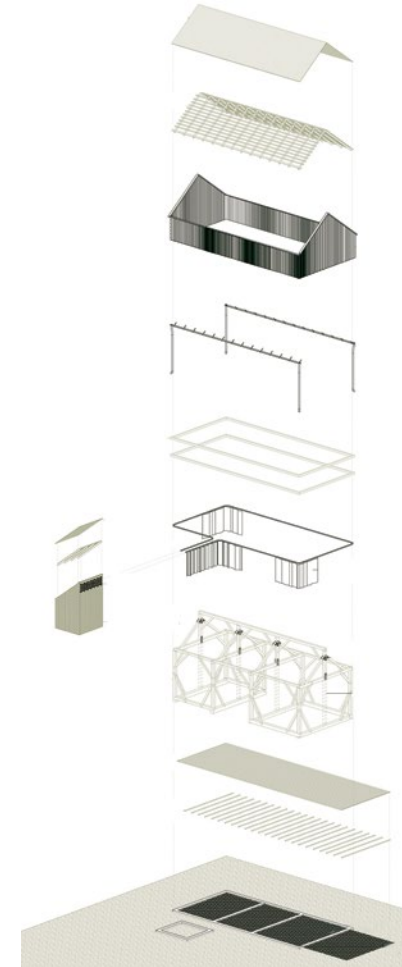
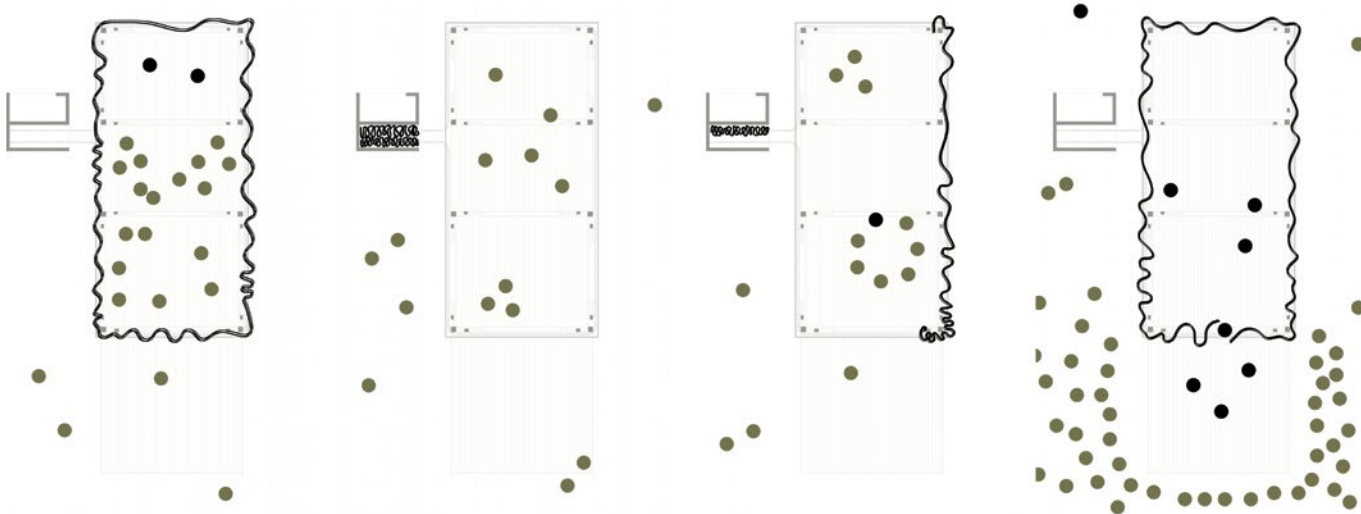
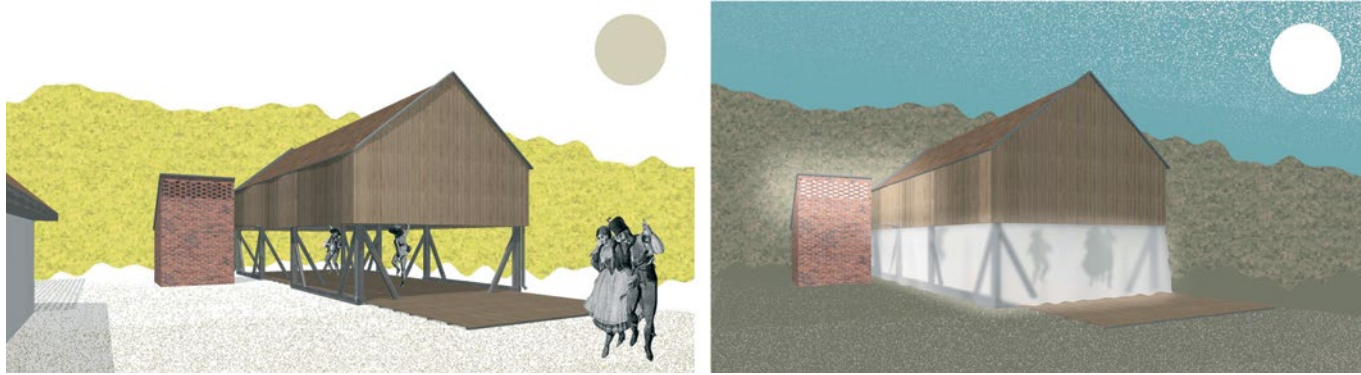
Our plan seeks to reflect with empathy on the community's request. The fundamental values of the former barn, the adequate behaviour when building in a traditional rural landscape and the proper architectural attitude were our guiding lights during the design process.

The development of our concept has created the simplest and most practical solution. The basic idea of preserving the structure of the Ragály barn has been a solid basis of the further concept development. The surrounding contemporary elements of the former barn highlight the structure's values and place it into the center of attention. Under the static unit of the structure and its new contemporary layer there is a dynamic space created by the liveliness of curtains.

Our proposed barn theater tries to remain in the background leaving space to its users. The value preservation, which has already been started with the restoration of the Tájház, continues. The new theater with its static roof also serves as a cultural shelter for Rudabánya, a value creating community space from local materials, built by locals, for locals.

Újraszövés

Reweaving

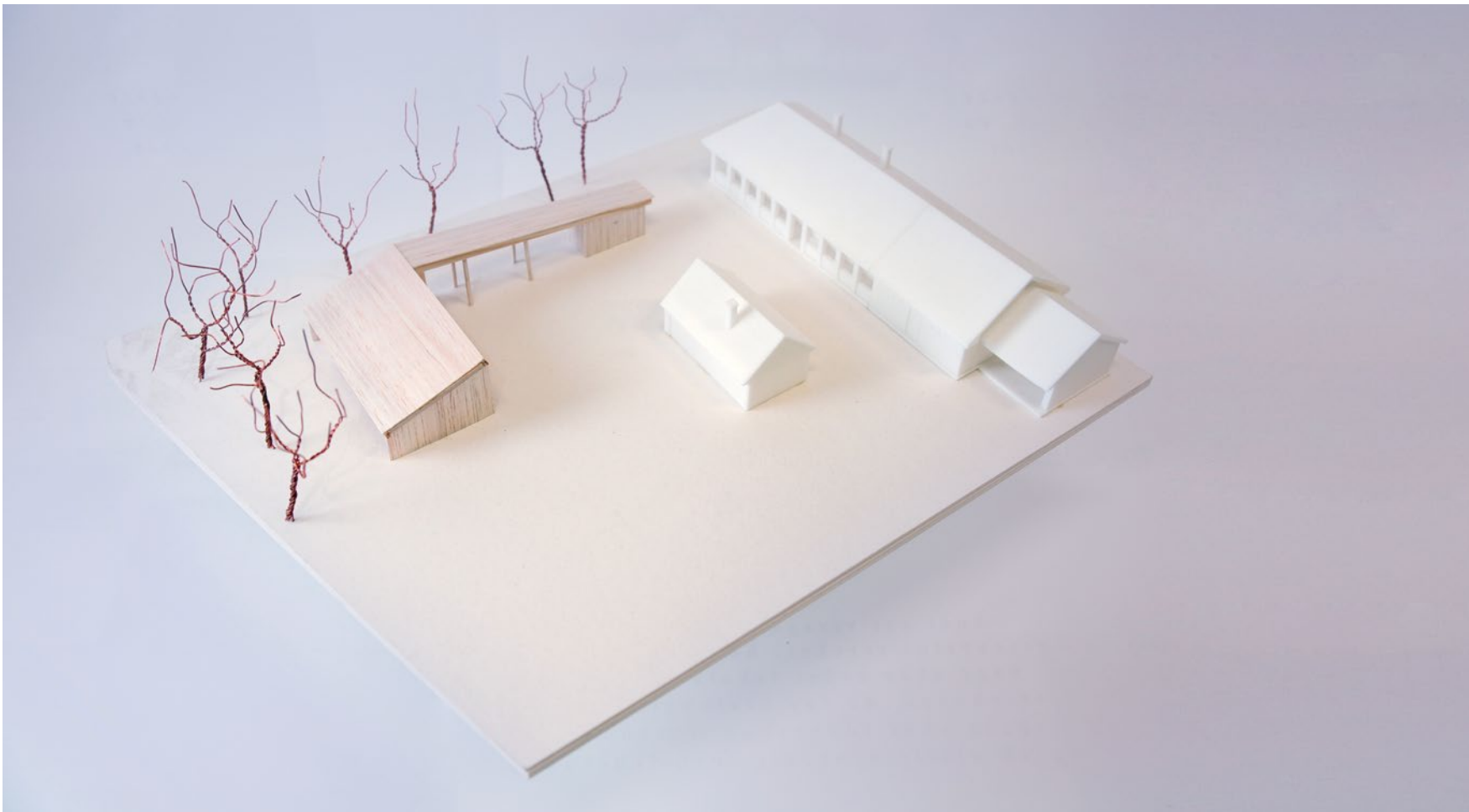

szerzők
Tarnóczy Eszter, Omiliák Mihály
1. díj
konzulensek
Terbe Rita, egyetemi tanársegéd
Vasáros Zsolt DLA, egyetemi docens

authors
Eszter Tarnóczy, Mihály Omiliák
1st Prize
consultants
Rita Terbe, assistant lecturer
Zsolt Vasáros DLA, associate professor

Gyű(ú)jtó(ó)Pont

Focal(us) Point

Adott két különböző helyen lévő, régóta nem használt csűr, melyek arra várnak, hogy egy új rendeltetéssel bekapcsolódjanak Rudabánya életébe. A település lakossága egy közösségi színteret hiányol az életéből és ezt a két régi csűr új helyen történő felépítésével, átalakításával szeretné előteremteni magának. Kérdés azonban, hogy az új épület identitásában mennyit tartson meg a hagyományokból, hogyan hasznosítsa újra a csűrökből származó szerkezeteket, és milyen eszközökkel képviselje a mai kor szellemét.

A régi anyagok és a régi szerkezetek mellett fontos számunkra, hogy a csűrszínház egyszerű, elemi építészeti eszközökből építkezzen. Ehhez hívnánk segítségül Gottfried Semper négy elemét az építészeti tervezésben: a tűzhelyet, amely az emberi társulások és közösségek gyűjtőhelye, az alapot, amely kiemeli a helyet a környezetéből, a tetőt, amely védelmet nyújt a társulásnak és a kerítést, amely elválasztja azt a környezetétől. Olvasatunkban a tervezendő hely a tűzhely, aminek feladata összegyűjteni a város lakóit és ösztönözni őket közösségi események szervezésére.

Az építészeti szemlélet és formálás során azonban a kortárs színház működését szeretnénk előképpnek tekinteni. A mai színházban a színész és a néző viszonya közvetlen, a színpad és a nézőtér között nincs éles fizikai vagy szellemi határ, és az előadás során a néző nem csupán kívülálló szemlélője a színtéren zajló eseményeknek.

Elengedhetetlen tehát, hogy Rudabánya csűrszínháza sokoldalú rendezvényhelyszínként működjön, ne egy eseményre rendezkedjen be, hanem alkalmas legyen a település több közösségi eseményének, óvodai, általános iskolai előadásainak befogadására is.

There are two barns on remote locations which were not used for a long time, waiting for the moment to connect back into the life of Rudabánya with a new purpose. The residents of the settlement miss a community place, and would like to create it on the place of the two old barns, or by renewing them. The question is: how much should the new building keep from the traditions in its identity, how to reuse the structures from the barns and how to represent today's spirit.

Besides the old materials and structures it is important for us that the barn theatre should be built with simple and elemental architectural tools. For this, we would like to invoke the four elements in the architectural design of Gottfried Semper: the fireplace which is the gathering place of communities, the foundation which elevates the place from its environment, the roof which gives a protection for the association, and the fence which separates from its environment. In our version the designed place is the fireplace, the purpose of which is to collect the residents of the city and inspire them to organize community events.

With the architectural viewpoint and shaping we would like to have the operation of the contemporary theatre as a reference. In today's theatre the relationship of the actors and the viewers is direct, there is no sharp physical or intellectual border between the stage and the auditorium, and during the performance the viewer is not only an outsider spectator of the happenings on the stage.

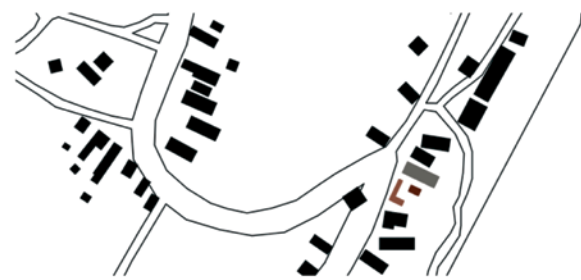
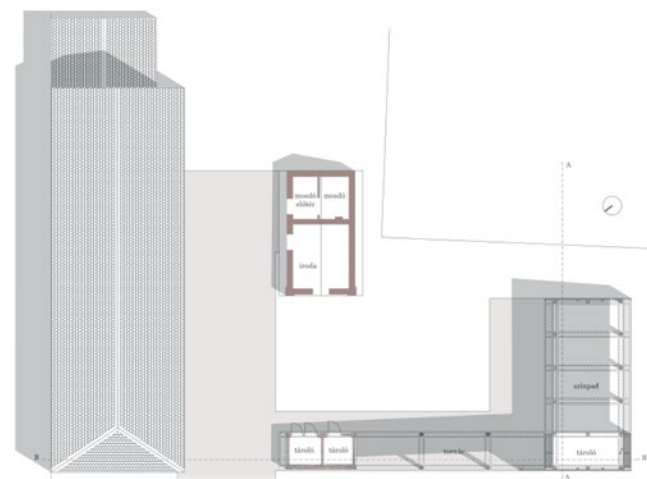
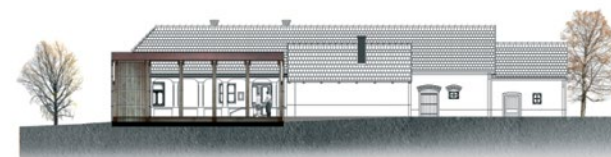
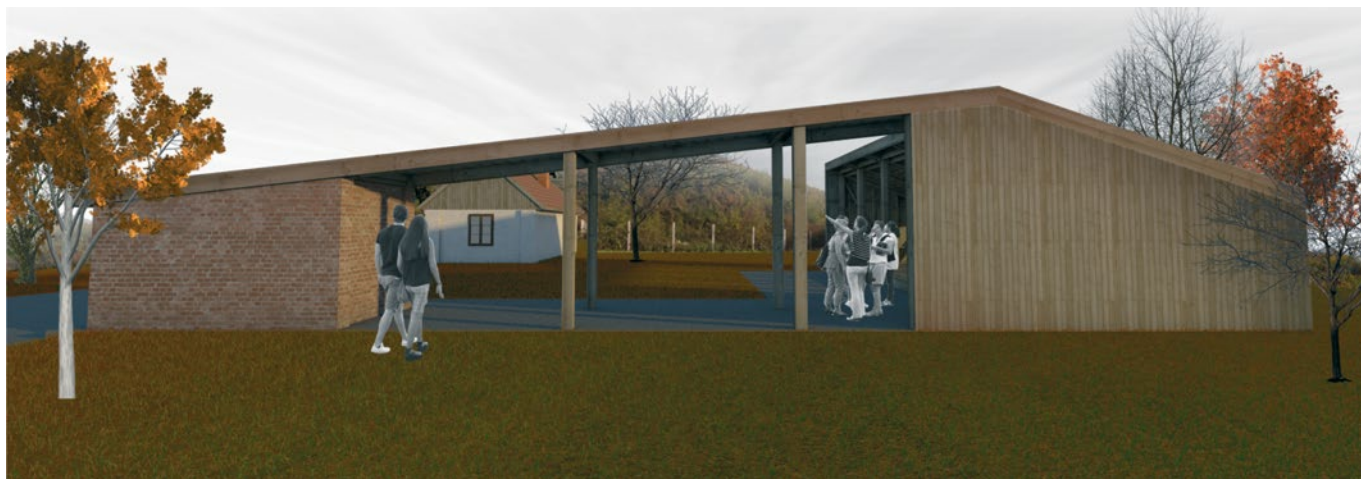
So it is indispensable that the barn theatre of Rudabánya works as a versatile venue, does not settle for only one event, but should be able to host other community events of the city – such as the performances of nursery and primary schools.

Fotó: Francsics László

photo by László Francsics

Gyú(ú)jtó(ó)Pont

Focal(us) Point

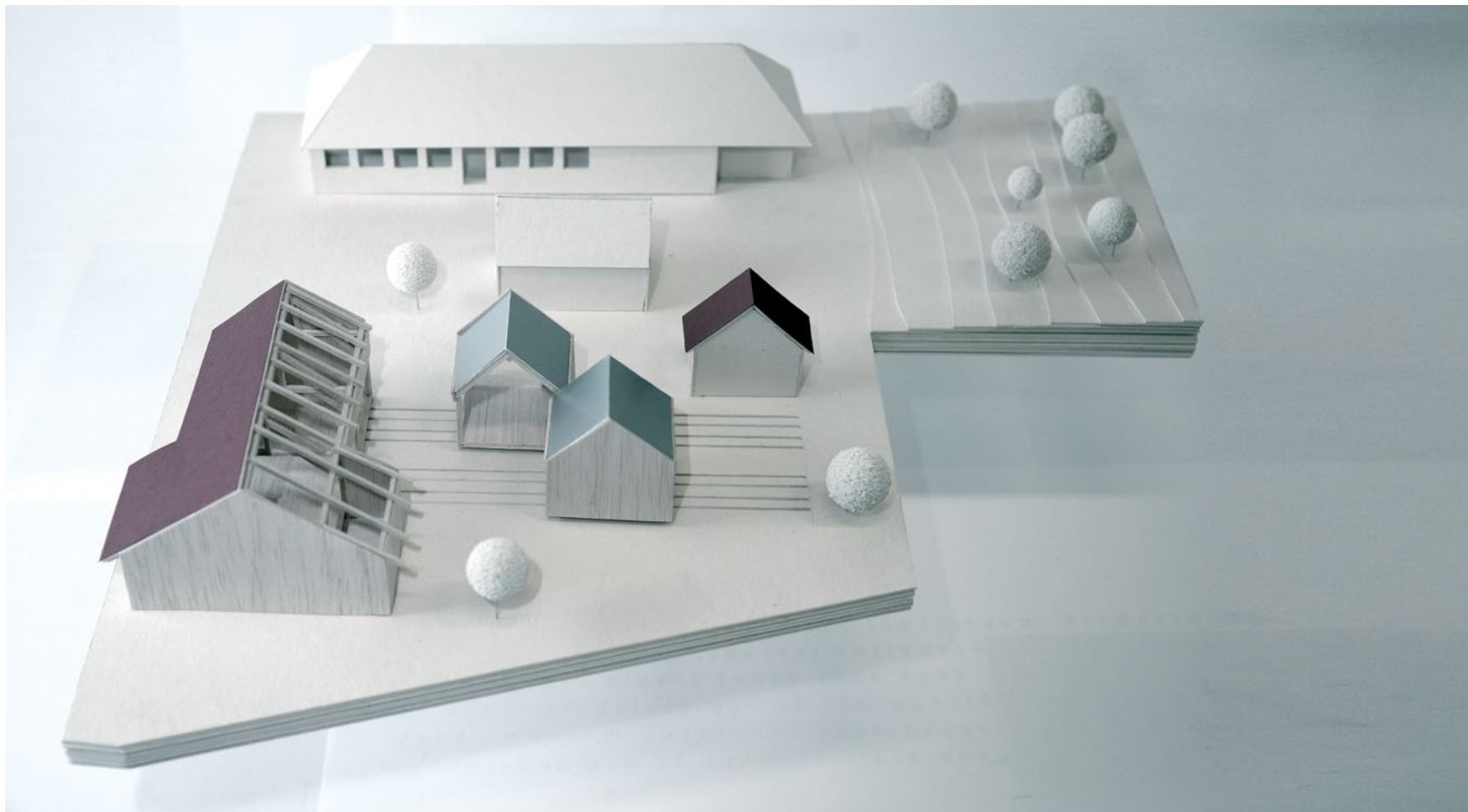

szervezők
 Michelisz Éva, Pokol Júlia,
 Szűcs Imre Ferenc
 2. díj
 konzulens
 Vasáros Zsolt DLA, egyetemi docens

authors
 Éva Michelisz, Júlia Pokol,
 Imre Ferenc Szűcs
 2nd Prize
 consultant
 Zsolt Vasáros DLA, associate professor

Csúsrjuk meg!

Let's Barn!

Rudabánya a borsodi településeknél tudatosabb fejlesztési stratégiával építi ki új turisztikai attrakcióit, közösségi programjait és energikus arculatát.

Ennek részeként a település életét színesítené egy többfunkciós közösségi tér, ami új lehetőségeket jelent a Rudabánya kulturális életében. Egy olyan épület, ami képes befogadni színházi, táncművészeti programokat, szabadtéri mozit és kisebb fesztiválokat is kiszolgálhat.

Véleményünk szerint fontos megtartani a kapcsolatot a térség tradicionális építészeti formavilágával, átörökítve a múlt jellegzetes épületszerkezeteit.

Igy adódik a tervezési kiinduló kérdése: hogyan lehet két átalakításra szánt csúrt kortárs módon összeilleszteni, újrahasznosítani, hogy alkalmassá váljon a mai igények kiszolgálására? A csűr épülete további kapcsolatot teremt a régi falvak közösségszervezése és a kortárs igények között, hiszen a templom után ezek az épületek voltak a legnagyobb befogadó képességűek, és itt rendezték a falu nagy bulijait.

Célunk, hogy munkánk során egy olyan, az igényekhez alkalmazkodó közösségi helyet tervezzünk Rudabányának, ami kulturális pluszt ad és hozzájárul, hogy a helyiek még sokszínűbb közösségi életet szervezhessenek maguknak.

Our focus place, Rudabánya develops its touristic attractions more intensively and has a far more competitive strategy for its progress than other towns in the Borsod area. The community is a strong one aiming to create an energetic and vivid atmosphere.

As a part of this development a new public space could add a plus to the community life and create new opportunities for the inhabitants and tourists alike. This would be a multifunctional public building which could serve as theatre or host barn dance, outdoor cinema nights and petit festivals.

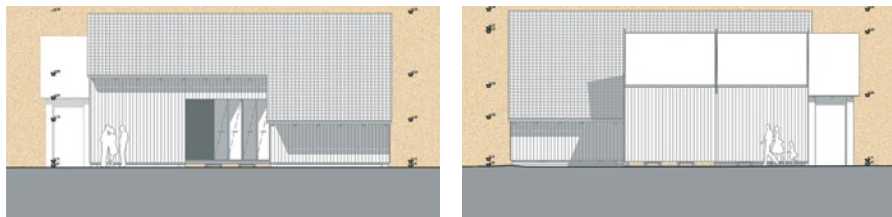
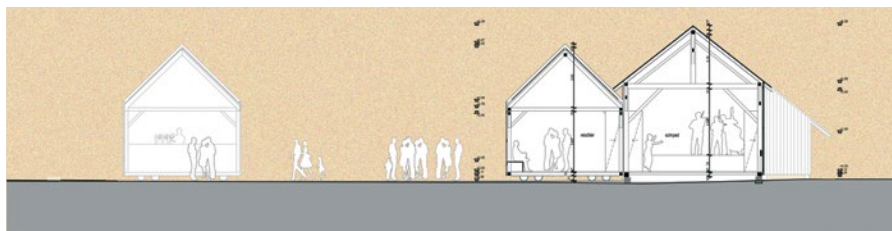
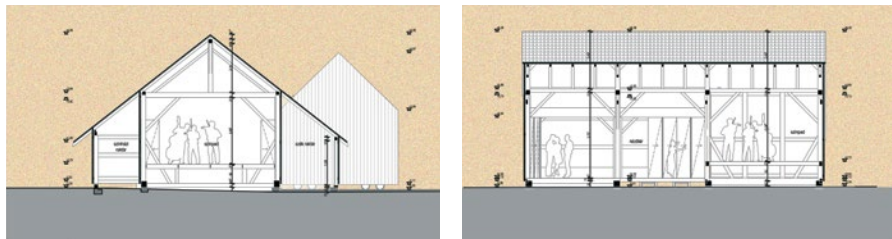
We strongly believe it's very important to maintain the rapport between the traditional patterns in the architecture of the region, preserving the typical building structures.

Thus the question rises: how can we assemble two existing, "to-be-transformed" barns using contemporary practices to make the union suitable for the current needs? For sure it is a fitting choice to use these buildings, since barns are traditionally the places with the biggest volume in our old towns, and are spacious enough for gatherings and to throw a party for the whole village.

Our goal is to create a flexible, accommodating community space for Rudabánya that will add to its cultural variety and will help the locals with creating diverse public events and additional programs in the beautiful setting of the city.

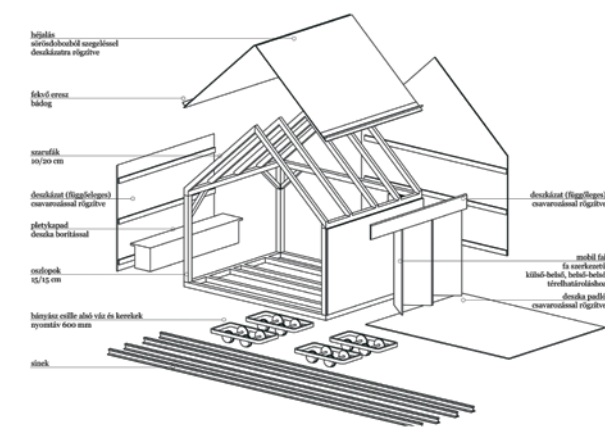
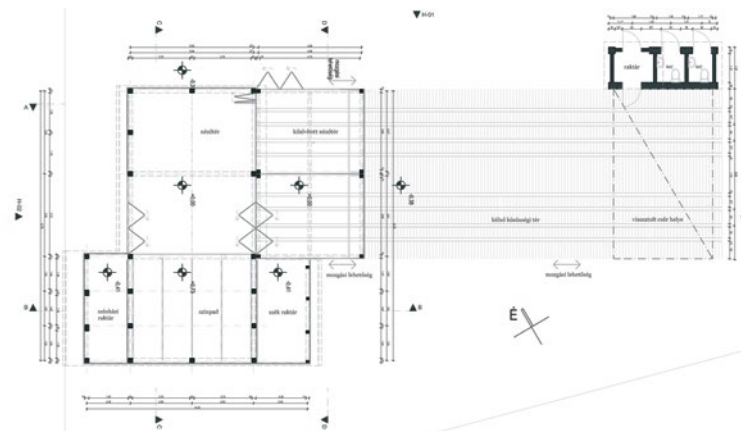
Fotó: Francsics László

photo by László Francsics

Csúdjük meg!

Let's Barn!

szerző
Tóth Anna Tekla
konzulens
Vasáros Zsolt DLA, egyetemi docens

author
Anna Tekla Tóth
consultant
Zsolt Vasáros DLA, associate professor

Efelejtett csűrök?

Forgotten barns?

*„Look at the landscape first,
let it dominate and lead it through.”*

Így hangzik az Anderson Architects egyik mottója, ami talán dolgozatom mottójának is mondható. Hiszen itt van ez a két csűr, ami feledésbe merült az évek során, természetté, környezetté vált. Am én szeretném, ha újra dominálhatna, ha passzív környezet helyett újra aktív résztvevője lenne, ha végigvezethetné a vendégeket a múlton, ha visszarepítené az embereket abba a korbba, abba az életérzésbe, mikor a csűrben közösen csépellték a gabonát, melyből ételmezt, táplálékot készítettek. Ez a hely jelképezte a „mindennapi betevőt”, magát az életet. Azt az életet, amivel újra megtöltenénk a használók által, és a színpadon megjelenített történetekkel, előadásokkal. A csűr mindig is a közösségi munka eredményének helyszíne volt, így mi sem lehetne jobb funkció, mint közösségi tér, a közösség találkozásának, együttlétének helyszíne.

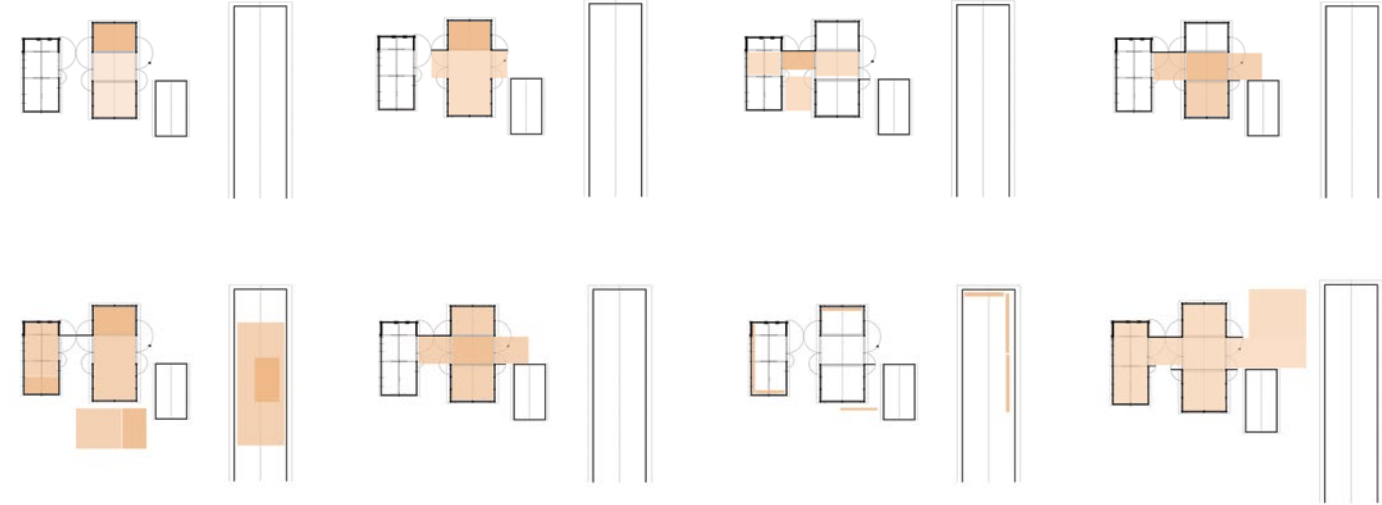
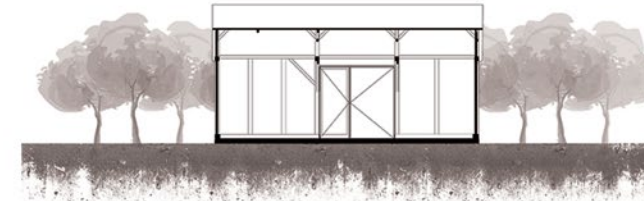
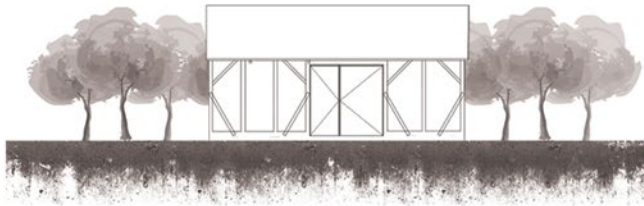
*“Look at the landscape first,
let it dominate and lead it through.”*

This is the motto of Anderson Architects, which may be the motto of my study, too. Because here are these two barns that have fallen into oblivion over the years, they have become nature, the environment. But I would like to make it happen to re-dominate, if it would become an active participant of the environment – instead of a passive part of it, if it would lead the guests back to the past, rush back to the ages when people was thresed the grain in the barn, from which they made food, nutrition. This place symbolized the “everyday income”, the life itself. That life, with which i would like to refill with the users, with the stories and performances on the stage. The barn has always been the venue for community work, so it could not be a better function than a community space, a meeting place for the community, a place to live together.

c4

Elfelejtett csűrök?

Forgotten barns?

A modellfalu madártávlatból a tervjavaslat látványával, Új Gourna, Egyiptom
fotó: Vasáros Zsolt, 2011
3D: Szerzők

Aerial view of the Model Village and the 3D image of the project proposal, New Gourna, Egypt
photo by Zsolt Vasáros, 2011
3D by the Authors

A téma felvetés az Egyiptomban évek óta folytatott terepmunkán alapul, és elsősorban a projektben részt vett hallgatók számára ajánlottuk. A kutatási projektünk fókuszában álló Hassan Fathy életművének meghatározó korszaka volt New Gourna építése Luxor West Bank-en. A projekt azóta is ünnepezt téma az építészeti, különösen a vernakuláris építészettel foglalkozó szakirodalomban, egyetemes jelentősége is óriási. Ezt a jelenséget még vizsgálni kell, mindenestre Fathy körültekintő, valóban a helyi erőforrásokra alapozó és a társadalmi igényeket pontosan felmérő tervezői attitűdje itt az érték.

Szándékunkban áll az életmű feldolgozása, amely alapját a szakirodalom, az elérhető archívumok és a felméréseink jelentik. A legbonyolultabb és legnehezebben értelmezhető továbbra is New Gourna együttese, ahol immár az eredeti épületekből is néhány maradt csak fenn. Az archív és felmérési anyagok feldolgozása mellett érdemes tervezői szemmel is vizsgálni, vajon mit és hogyan értettünk meg Fathy építészetéből, illetve a ma sokkal élesebb lakhatási/demográfiai kérdésekre vajon milyen választ tudunk adni?

A hely fontossága és kuriozitása miatt New Gourna területén javasoltunk tervezési telkeket, amelyeken már nem áll az eredeti épület. A cél az volt, hogy Fathy szellemiségét szem előtt tartva elsősorban a mai körülmények közé készítsünk tervet, egy modelIHÁZ tervét, amely elvében lehetséges választ adhat a megtapasztalt kihívásokra.

The proposal was based on the field work that's been carried out in Egypt for years, and was recommended primarily to the participating students. The village of New Gourna on Luxor West Bank was a defining station of the lifework of Hassan Fathy, which is the centre of our research. The project has been a celebrated topic in the architectural literature, especially the one that specializes on vernacular architecture, its international significance is enormous as well. The phenomenon is still to be studied, nevertheless, it's obvious that the real value here is Fathy's design process based on a very careful assessment of the local resources and social expectations.

We aim to process his complete work based on our field research, the accessible archives and the relevant literature. The most complex of his works is clearly the village of New Gourna, where there is hardly anything left of the buildings. Besides studying the archives and the survey documentation, from a designer's point of view it is extremely intriguing to consider what we understood from Fathy's architecture, and what kind of solutions we can offer for today's much more challenging demographic and housing situation.

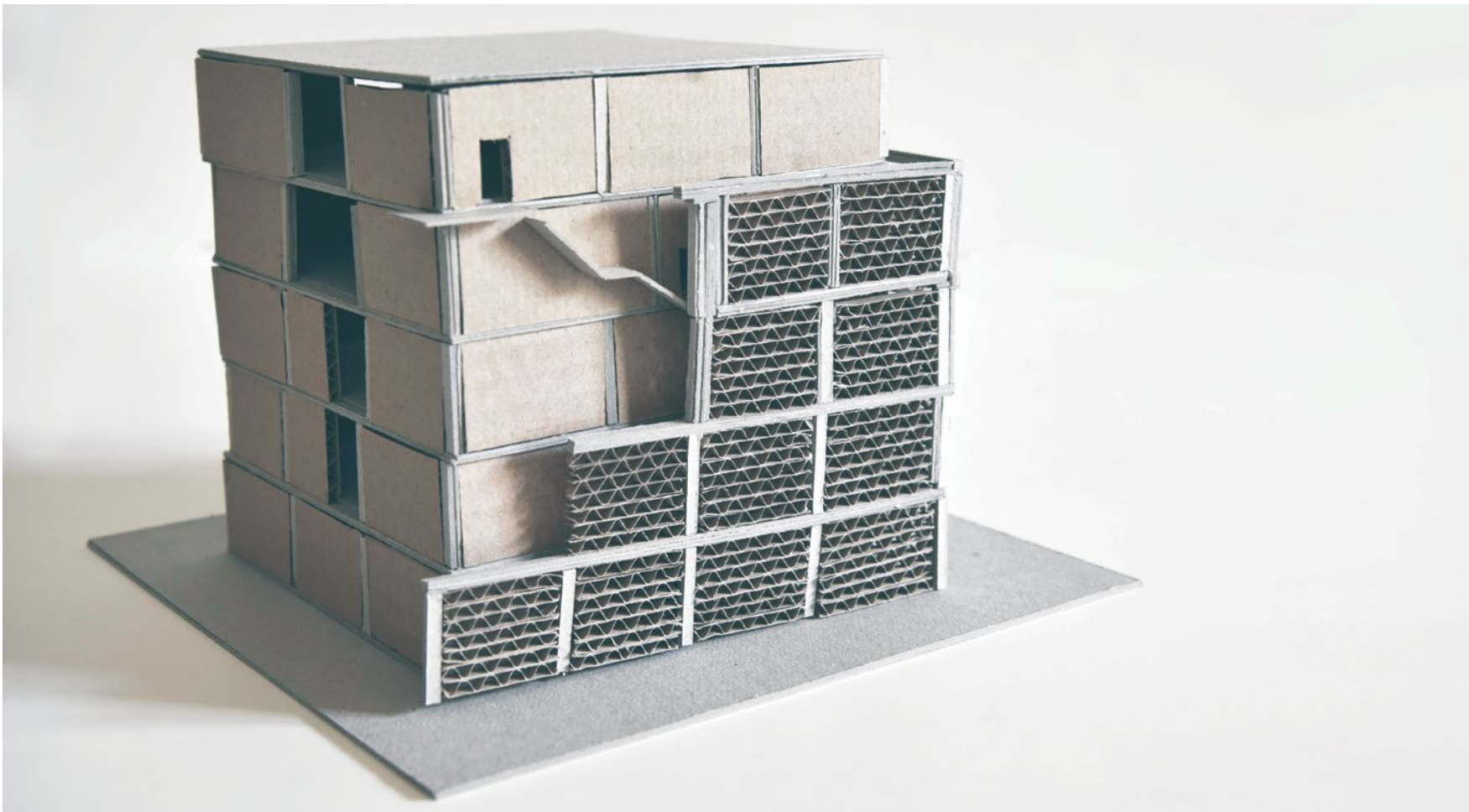
Due to the importance of the location we proposed a plot in New Gourna, where the original house was already demolished. The goal was to design a house that tackles the challenges of today, to create the plan of the modelHOUSE, keeping Fathy's principles in mind.

szerzők
 Dávid Dóra, Balázsik Stefánia
 konzulensek
 Andrásy Nóra, építész
 Vasáros Zsolt DLA, egyetemi docens

authors
 Dóra Dávid, Stefánia Balázsik
 consultants
 Nóra Andrásy, architect
 Zsolt Vasáros DLA, associate professor

Informális tervezés

Designing informal

Fotó: Lovas Klára

photo by Klára Lovas

Egyiptom lakhatási problémái a népesség folyamatos, nagy ütemű növekedésével egyre súlyosbodnak, és kihatnak a mindennapi élet, gazdaság, társadalom számtalan területére. Hassan Fathy az előző század derekán egy falu áttelepítéséhez akarta megteremteni a lehetőséget New Gurna modellfalujával, melyben építészeti és településtervezési eszközökkel életmódbeli kérdésekre is választ keresett. Azóta radikális változások mentek végbe a társadalmi környezetben, és egyértelművé vált, hogy Fathy ideálisnak vélt modern-vernakuláris alkotásai a XXI. században nem élhetőek, nem tudják kielégíteni a helyéhséget. Elméleti eszköztárból viszont sok gondolat felhasználható vezérfonalként egy mai „modellház” tervezése során is: a legkönnyebben elérhető anyagok használata, a hely adottságainak szem előtt tartása, a hagyományos megoldások aktuális korszakban történő újrafogalmazása és a szándék egy, az általánosan jelenlévőnél jobb életminőség biztosítására a mi tervezési folyamatunknak is meghatározó elemei.

A tervünk célja a néhai modellfalu egyik megüresedett házhelyén egy olyan lakóépület felvázolása, ami a mai igények és viszonyok között egy jó megoldás lehet a lakókörülmények fejlesztésére, szem előtt tartva azokat a szempontokat, amik markánsan eltérnek az európai építési környezettől - a folyamatos változtatásra és bővítésre való igény, rövid élet-tartamra tervezés, a kiszámíthatatlanság jelenléte. Ebben a környezetben a „ház”, csakúgy, mint Fathy projektjében, szűkszerűen több, mint épület: válasz- és egyensúlykeresés egy komplex urbanisztikai, szociológiai, gazdasági, építészeti és emberi problémakörben.

The housing problems of Egypt are continuously aggravating due to the rapid population growth and are affecting everyday life, economy and society on multiple levels. In the middle of the last century Hassan Fathy was attempting to provide opportunity for the relocation of a settlement by designing the model village of New Gurna, where he was seeking answers to social, lifestyle-related questions through urban and architectural design. Since then radical changes have happened in the social environment, and it has become obvious that the idealistic modern-vernacular architectural pieces of Fathy are not adequate in the 21st century, they can't satisfy the ever growing need for living space. However, many elements of his theoretical toolset can be adapted to the design process of a contemporary “model house”: using the most easily available materials, rephrasing traditional elements in a contemporary manner and the intention of creating space for a better quality of life are core elements of our project as well.

Our design aims to shape a residential building on one of the empty plots of New Gurna that could be one solution to improve living conditions among today's circumstances, always keeping in mind the factors that are significantly different from the European construction practice - the demand for constant adaptability and change, designing for a short period of time, and the constant presence of unpredictability. The “house” in such an environment, just like in Fathy's project, is necessarily more than a building: it is a search for balance and answers in a set of complex problems of urban design, sociology, economy, architecture and everyday life.

HELYTAKARÉKOSSÁG.

A legégetőbb probléma a helyhiány, de a takarékosagra törekvő új épületek csak zsúfoltságot eredményeznek, a tervezés hiánya miatt sokszor használhatatlan zárványok vannak a terekben.

Ezért a sok kis lépcső helyett egy nagyot tervezünk, ami a ház tömegén kívül, a ház körül kap helyet, így a vertikális közlekedés nem foglal a lakáson belül alapterületet. Ezzel a szintek közötti közlekedés majdnem köztéri helyzetben oldható meg, a szintek belső intimitása nem sérül. A szabályos raszterre tervezett alaprajzban minimalizálni lehet a kihasználatlan tereket.

ÁRNYÉKOLÁS, FÉNY, SZELLŐZÉS.

A vékony határoló falaknak nincsen hőtehetetlensége, ezért gyorsan felforrósodnak a lakások, ami ellen klímaberendezéssel, illetve az ablakok méretének minimalizálásával védekeznek az építők – így viszont a fényt és a szellőzés lehetőségét is kizárják a lakóterekből. Ablaktalan falak sokszor azért is épülnek, mert a szomszédos házhely beépülése idővel egyébként is eltakarná őket.

Az építőanyag és a szerkezet adott: vasbeton pillérváz és égetett téglakitöltés, hiszen csak azt használhatjuk fel, amit a mai mindennapi építési gyakorlatban alkalmaznak az emberek. Ez a leggazdaságosabb megoldás, illetve erre van jelenleg kivitelezési tudás. A ház körül futó lépcső külső oldalára egy átszellőző „héjat” teszünk, ami praktikusán hézagosan rakott téglákból áll. A héj árnyékolja a ház falát, térbeli korlátot szab a továbbépítésnek, szellőzést biztosít és szűrt fényt juttat a falakhoz, még a szomszédos telek beépülése esetén is. A ház és a héj közötti hézag nem elvesztegetett alapterület, hiszen itt történik a vertikális közlekedés.

HASZNÁLAT.

A rossz szerkezeti megoldások mellett az életminőséget tovább rontja, hogy azok a terek, amelyek köré az élet hagyományosan szerveződik egy vidéki egyiptomi háztartásban csak használhatatlanul, vagy egyáltalán nem kapnak helyet az informális házakban. Így a koncepciónk harmadik alappillére, hogy megpróbáljuk megteremteni a vertikálisan sorolt megfelelőjét annak az életternek, amire a családoknak igénye van.

A szorosan együtt élő közösségeknek szintenként alakítunk ki egy-egy lakóegységet, ahol helyet kapnak a hagyományos funkciók, megfelelő megközelítéssel. A külső lépcsőről a fogadósobába jutunk (kvázi közterületről részben privát térbe), ahonnan a konyha és a szobákhoz/fürdőszobákhoz vezető folyosó nyílik. A folyosó összeköt egy-egy loggia-szerű, északra vagy keletre tájolt teresedést, a belső udvar megfelelője, ami a ház bármely pontjáról megközelíthető a zárt terek érintése nélkül.

Ezzel a megoldással ma talán enyhíthető a lakásépítés három legégetőbb problémája. A holnap felmerülő kérdéseket pedig ma még csak nem is sejtjük...

SAVING SPACE.

The most pressing problem is the lack of space, however, the new buildings are only crowded and due to the lack of design there are often unusable enclosures in the spaces.

Thus instead of the many small flights of stairs we design a big one and place it outside the walls, around the house so that it does not occupy any area in the apartments, also, the intimacy of the floors is protected. The floor plan is organized on a regular grid, thus unused area is minimized.

SHADING, LIGHT, VENTILATION.

The thin façade walls have no thermal resistance, the flats heat up very quickly, against which the residents are using

air conditioning and are minimizing the size of windows – even though this way they exclude natural light and ventilation, too. There is another reason for the windowless facades: the constructors know that over time the neighbouring building would entirely cover them anyway.

The building material and the structure are given: concrete pillars with brick infill, since we can only use what people are using in everyday practice. This is the most economic solution, and there is the know-how of building such structures. We put a breathing skin around the outdoor flight of stairs, which is made of bricks placed with gaps. The skin provides shade and ventilation for the interior and defines the boundaries of the house to prevent unplanned extensions. The gap between the skin and the house is not a waster area because of the stairs.

USE.

Besides the bad structural solutions the quality of life in informal buildings is further lowered by the fact that the traditional functional – spatial structure of the arabic living space is not applied to them. Therefore the third pillar of our concept is to attempt to create the vertically multipliable equivalent of the living space that the families need.

Each community living tightly together gets a floor in the plan, within which all the traditional functions are placed with the right access. From the exterior staircase (quasi-public space) we enter the reception room (semi-public space), from where we can access the kitchen and the corridor leading to the bathrooms / bedrooms. The corridor also connects two loggia-like spaces oriented to the north or the east, the equivalent of the traditional courtyard that can be approached without bothering the private rooms from any point of the house.

With this solution today perhaps we can alleviate the three most pressing problems of the housing conditions. Still, we can't even suspect the questions that will have to face tomorrow.

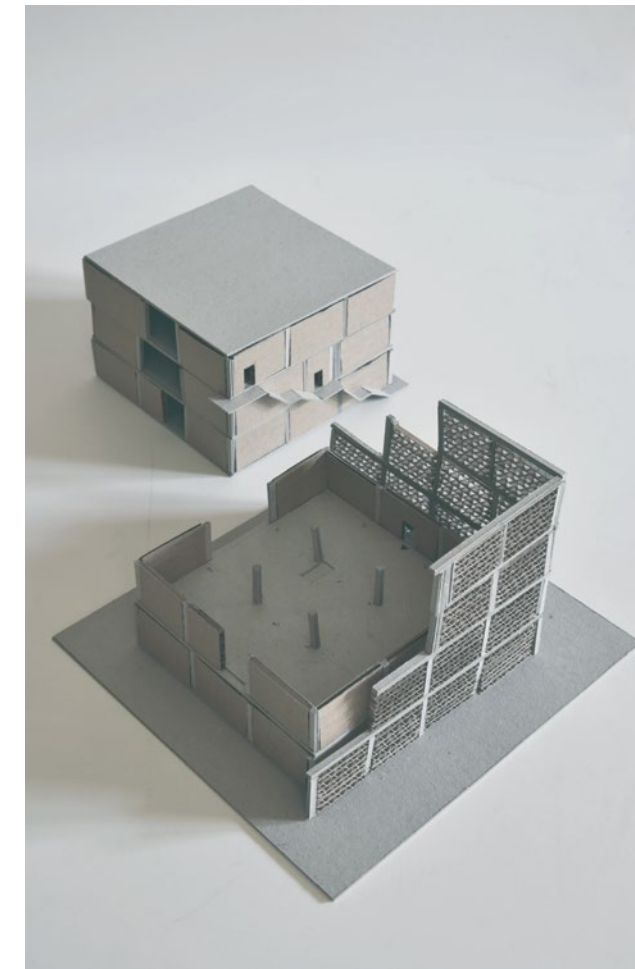
A vályogot felváltó informális építés. 2017, Új Gurna, Egyiptom
fotó: Andrásy Nóra

Informality replacing tradition. 2017, New Gurna, Egypt
photo by Nóra Andrásy

Építkezés termőföldön. 2016, Egyiptom, Luxor West Bank
fénykép: Balázsik Stefánia

Construction on agricultural land. 2016, Egypt, Luxor West Bank
photo by Stefánia Balázsik

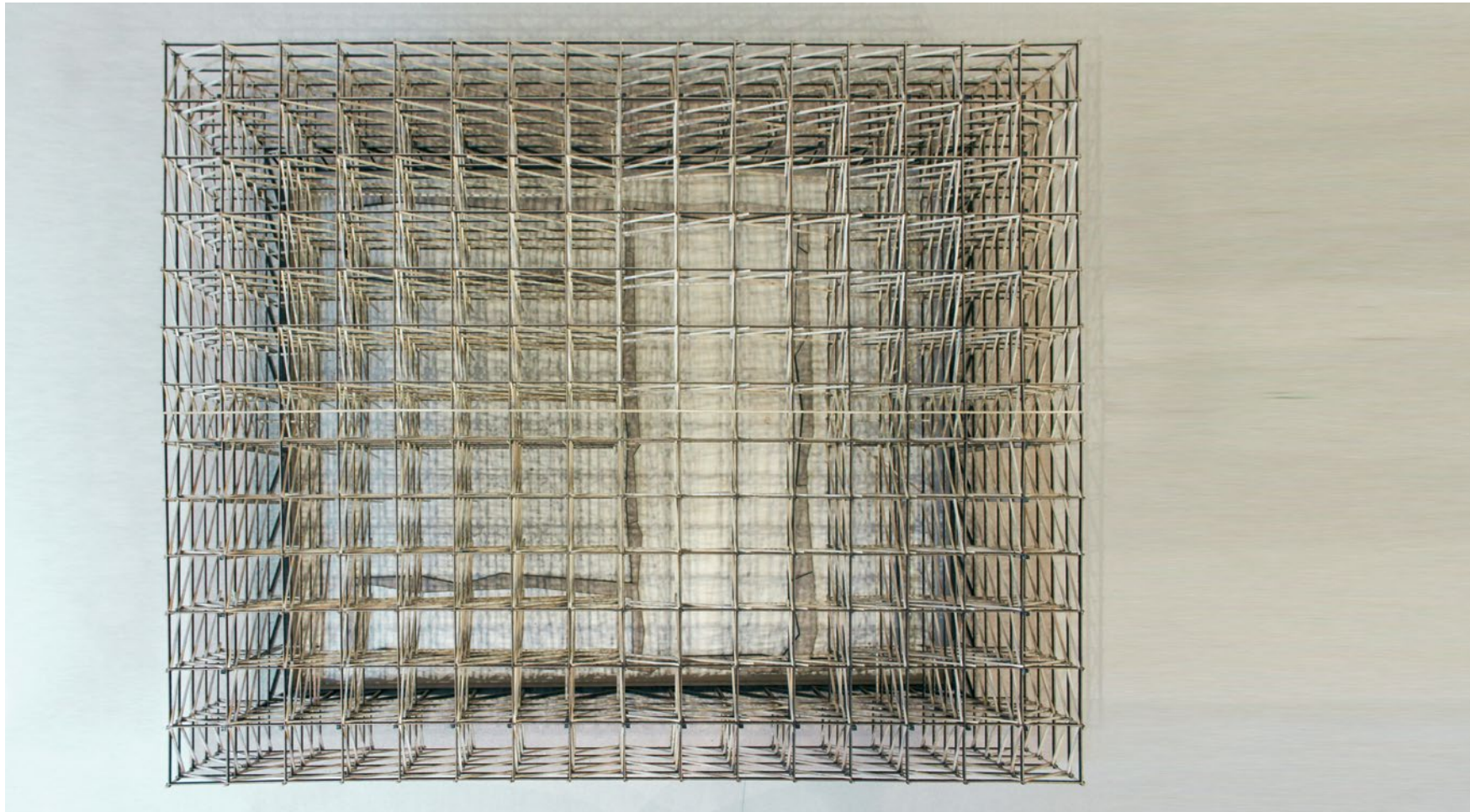

Fotó: Lovas Klára

photo by Klára Lovas

szerzők
Cseh András, Galántai Gergely,
Karlovecz Ádám, Lévay Áron
konzulensek
Dobai János DLA, Gaul Cicelle DLA,
Pánczél Szilamér-Péter, Tövissi Zsolt,
Vasáros Zsolt DLA

authors
András Cseh, Gergely Galántai,
Ádám Karlovecz, Áron Lévay
consultants
János Dobai DLA, Cicelle Gaul DLA,
Szilamér-Péter Pánczél, Zsolt Tövissi,
Zsolt Vasáros DLA

Az egykori parancsnoki épület védőépületének
(Principia) szerkezeti makettje
fotó: Cseh András

Structural model of the protective building above
the former commander's building (Principia)
photo by András Cseh

PRINCIPIA

A HELYSZÍN

Helyszínünk, Mikháza egy kicsiny székelly falu, amely abban a kivételes helyzetben van, hogy határain futott egykoron az ún. *limes*-vonal, mely a Római Birodalom határvonalát képezte. A falu határára talált *castellum* régészeti feltárásai, melyek több mint 5 éve tartanak, igazi életet csempésznek a falu mindennapjaiba nyaranta és biztosítanak elfoglaltságot és kulturális kikapcsolódási lehetőségeket nem csak az oda érkezőknek, de az egész falu lakosságának és környékének. A falu ad helyszínt az évente megrendezett „Római napoknak” is, melyek során betekintést nyerhetünk az ókori mindennapokba. A mikházi tábor követte a Római Birodalom többi táborának mintáját. Alaprajzi elrendezése közel négyzetes, tengelyvonalai kapuk, körülötte árok található. Az erőd legfontosabb épülete a tengelyek találkozásánál található parancsnoki épület, azaz a *principia* volt. Tervezési feladatunk alanyát is ez az épület képezte.

A FELADAT

Gaul Cicelle DLA és Vasáros Zsolt DLA szervezésében a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építésmérnöki Karának Ipari és Mezőgazdasági Épülettervezési Tanszéke már 2013 óta vesz részt a mikházi római romok feltárásában, a környék építészeti értékeinek dokumentálásában, illetve – hallgatói pályázatok illetve TDK konferenciák segítségével – azok bemutatásában. A romlefedő épület tervezésének feladata szintén egy, az egyetemen kiadott pályázat során került hozzánk. A tervezési feladat az ásások fő helyszíneként szolgáló *principia* épületének romjai felé kerülő védőtető megtervezése volt, mely végre méltó helyet biztosít az ásásoknak és segíti az ott zajló munkát. Amellett hogy védi a romokat és az ott dolgozókat az időjárás viszontagságaitól, az épületnek egy zárható, de kiszellőző burkot is kapnia kellett. Infrastruktúrája nem megoldott, vízesblokk elhelyezése és fűtésre nincs lehetőség.

PRINCIPIA

THE PLOT

Our site, Călugăreni is a tiny Transylvanian village which happens to lie on the path of the ancient Roman borderline known as the *limes*. The excavations of the fort have been going on for more than 5 years now at the village border bringing life to the village and providing summer activities and cultural opportunities every year, not just for the archeologists but for the locals and the nearby villages as well. This is also the location of the annual “Roman Festival” where the visitors can recall the ancient Roman world with lectures, music, dancing and handcraft activities. The fort at Călugăreni was a typical auxiliary fort, developed and built by the Roman Empire. Its plan was nearly squared, its axis traced the location of the gates, which were surrounded with fortification and ditch. The most important edifice was the headquarters’ building known as the *principia* located at the intersection of the axes.

THE TASK

Led by Cicelle Gaul DLA and Zsolt Vasáros DLA, the Department of Industrial and Agricultural Building Design of the Budapest University of Technology and Economics has been participating in the Roman excavations in Călugăreni and on the architectural survey of neighbouring villages. The department also contributes to promoting this site and the excavations by making it the subject of university tasks, competitions and conferences. This task was also given by the department as a competition in a university project. The project was to submit an idea of an archeological shelter for the site of the excavations of Călugăreni. The roof is supposedly going to provide cover and protection and gives a worthy roofing for the excavation, developing the work environment. Besides protecting the ruins and the archeologists the building also needs a breathing cladding which makes the building closeable and safe. Infrastructural facilities are not available, it is not possible to plan a sanitary unit or any heating device.

AZ ÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓ

A védőtető a mikházi kolostor után a falu második legnagyobb épületeként jelenik meg, építészeti kialakítása így nem másodlagos. Már csak a parancsnoki épület mérete is megközelíti az 1000 m²-t, épületünk pedig e fölé lebeg konzolosan. A romok védelme érdekében csak épület-kontúron kívüli pillérállások vannak, a köztes területet, vagyis a romokat egy nagy falécekből álló térráccsal hidaljuk át. A romok felett valaha álló parancsnoki épület tömegének valamilyen formában való megjelenítése a kezdetektől fogva fontos volt számunkra, így végül úgy döntöttünk, hogy ez a térrács lesz az épületnek az a komponense, ahol valamilyen formában rekonstruáljuk a *principia* tömegét. A térrács a parancsnoki épület feltételezett negatív formáját veszi fel, a térrekonstrukciót így úgymond a tartószerkezet végzi. A térrács a principia tetősíkjaival érintkezve transzparens felületeket képez, melyben így feldereng a volt épület tömege. A belső fedetlen udvarban, ahol a leletek legnagyobb részére bukkantak, nincs érintkező felület, így ez egy járósíkká alakul, mely így képes kiállítótérként működni és ezzel tovább bővíteni a funkciót. A kivitelezés okozta nehézségek minimalizálása érdekében terveinket igyekeztük részleteiben folyamatosan az erdélyi építéstechnológiára és a környék által felkínált kézműves foglalkozásokra igazítani, egyszerűsíteni. A romlefedés fa szerkezetű, mely itt nagy mennyiségben, jó minőségben és méltányos áron érhető el, valamint megművelésének művészete a közösséghez közel álló tevékenység. Az épület részleteiben és egységében a légió metaforájával él. Az egyes,

kis keresztmetszetű rúdelemek hasonlóképpen állnak össze egyetlen térrács szerkezeté, mint ahogyan a római katonák képeztek erős harci alakzatot. A romokat oldalról takaró vörösrre festett fa panelek lehatárolják, de kellően átláthatóvá teszik az épületet, melynek látványa a pajzsfalakat idézi a látogatók elé. Az egykori *principia* a védőépület belső feltárását is meghatározta, a régi és új épület bejárata egybeesik. A terv részét képezi a teljes castrum területének megidézése, a fő útvonalak megjelenítésével és különböző növények telepítésével, melyek segítségével az egykori épületek is megjelenhetnek.

THE ARCHITECTURAL CONCEPT

The shelter will appear as the second biggest building in Călugăreni and as such, its architectural appearance is important. Only the headquarters' building exceeds 1000m² and our building is floating above this with a cantilever structure. To protect the ruins, all the columns supporting the structure are placed outside of the building contour. Above the ruins the structure is a wooden grid system. From the very beginning, we wanted to represent the volume of the building of the principia somehow – thus we decided that this wooden grid system is going to be the component of the new building that is an abstract reconstruction of the volume. The wooden structure takes the negative form of the conning building, thus the spatial reconstruction is shown by the structural frame. The wooden structure touches the roof panels, producing transparent surface where the volume of the ancient principia begins to filter through. The inner garden, where most of the artifacts

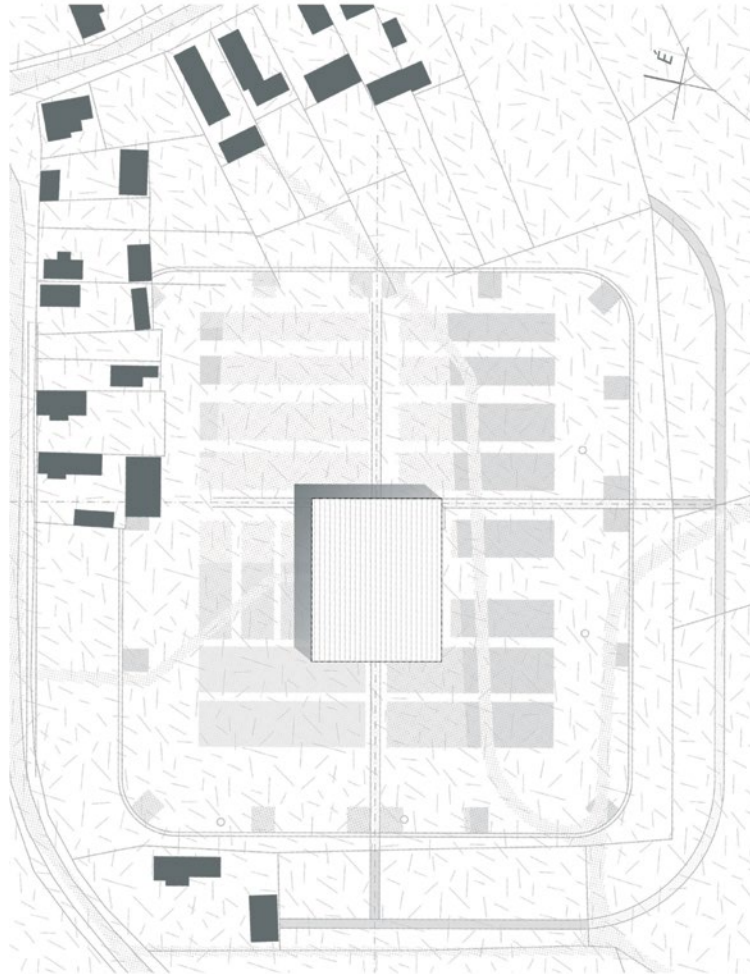
were found provides a pedestrian tread, which is able to accommodate an exhibition area, extending the functions of the building. To minimize the complications occurring during the construction we tried to optimize our design at every stage to the local building technology and the handcrafting skills of to the locals. The building has a wooden structure, which material is accessible at this region in big quantity, good quality and on an affordable price. The wood-related professions are known very well by the locals.

The building uses the metaphor of the “legion” in its details and in its whole. The little wooden-sticks build up to a big wooden structure the same way as the Roman soldiers line up to a strong army force. The wooden panels cladding painted red covering the building from the sideways and also allowing it to breathe gives the impression of a Roman legion shield-wall. The former headquarters' building also determines the shelter interior, the entrance of the old and the new overlap. Our plan also summons the whole area of the *castrum*. By the renewal of the main directions and by planting various plants we achieve that the entire fort appears in a way.

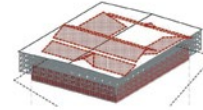

A védőépület látványa
3D: a Szerzők

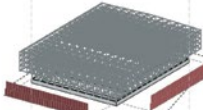
The 3D image of the protective building
3D by the Authors

tömeg rekonstrukció / volume reconstruction

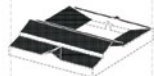
szerkezet és burkolat / structure and cladding

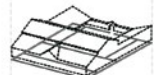
pillér állások / columns

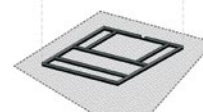
belső vászontető / inner canvas plains

egykori parancsnoki épület / original volume

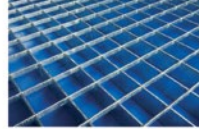
feltárt romok / revealed ruins

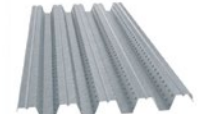
fa rácsszerkezet / timber lattice

acél járórács / steel grid pathway

trapézlemez / corrugated metal sheet

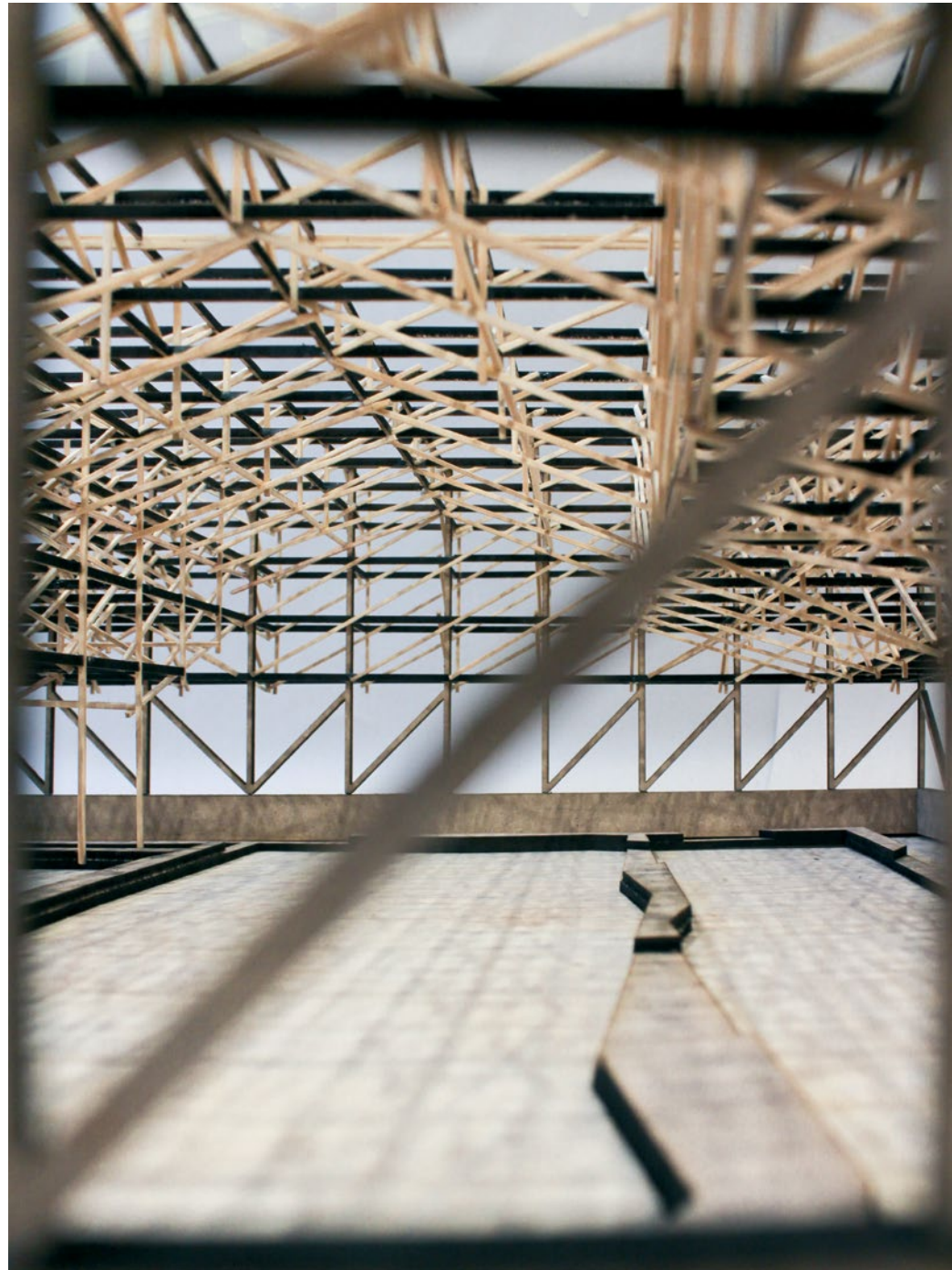
zsákvászon / canvas

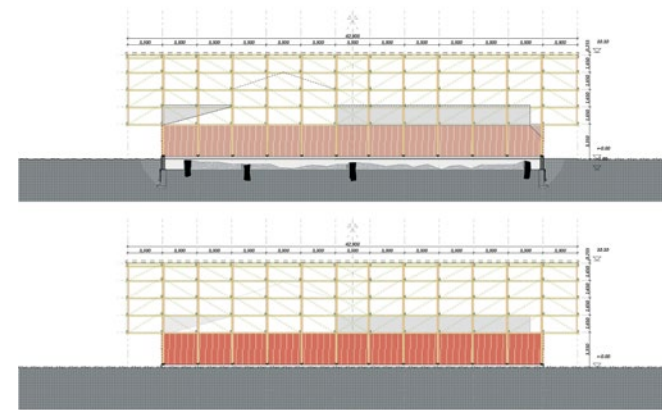
Romvédő tető
Shelter roof design proposal
Mikháza / Călugăreni
2018.07.25.
Cseh András
Galambos György
Karlavics Judán
Lévay Áron Farkas

A védőépület és a javasolt környezetrendezés látványa
terv és 3D: a Szerzők

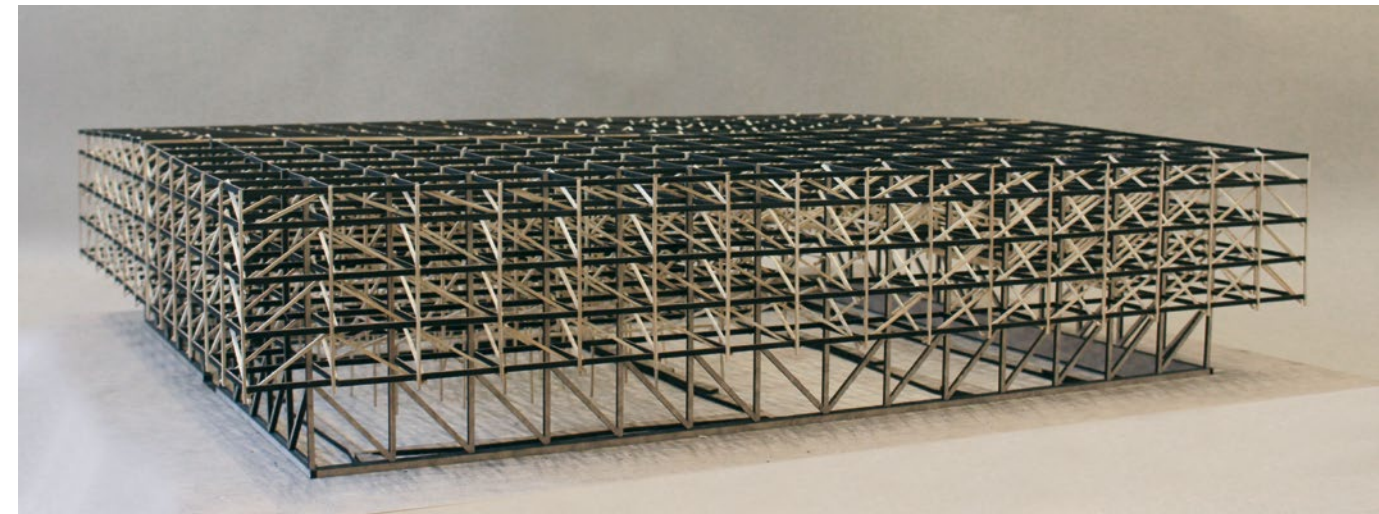
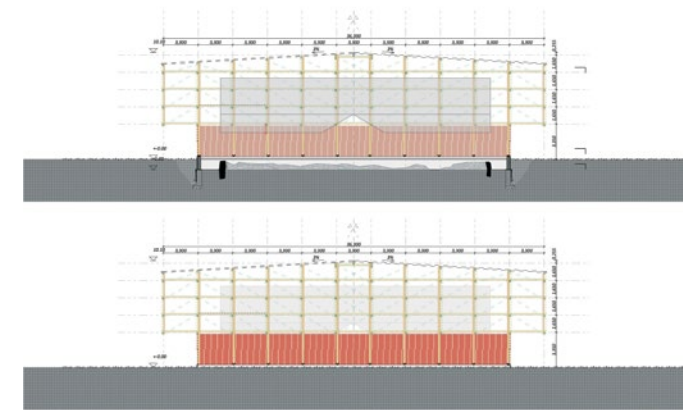
The 3D image of the protective building and the landscape design
Design and 3D by the Authors

PRINCIPIA

PRINCIPIA

A védőépület modellje,
metszetei és homlokzatai
terv és modell: a Szerzők

Model, sections and façades
of the protective building
design and model by the Authors

a 2017-es erdélyi nyári terepmunka partnerintézményei

Maros Megyei Múzeum (Marosvásárhely), Humboldt Universität zu Berlin – Winckelmann Institut, Universität zu Köln Archäologisches Institut, Fachhochschule Erfurt – Fachrichtung Restaurierung und Konservierung, Eötvös Loránd Tudományegyetem Budapest – Geofizikai és Őrtudományi Tanszék, BME Építésztechnológiai Kar Ipari és Mezőgazdasági Építésztervezési Tanszék, Pécsi Tudományegyetem Régészeti Tanszék, Babeş-Bolyai Tudományegyetem – Kolozsvár Őkörtörténeti és Régészeti Intézet

oktatók-tutorok

Daniél CIOATĂ, DACZÓ Levente, DOBOS Alpár, Manuel FIEDLER, Constanze HÖPKEN, Nicoleta MAN, Silvia MUSTAŢĂ, NYULAS Dorottya, ÖTVÖS Koppány Bulcsú, PÁNCZÉL Szilámér-Péter, PETRUŢ Dávid, REZI Botond, SIDÓ Katalin, SZILÁGYI Orsolya, VASÁROS Zsolt

hallgatók

Bere BOGDAN, Mihai-Alexandru CĂLBUREANU, Celine DERIKARTZ, Léa GEISLER, Sonja HEUER, HORVÁTH Eszter, KÖVECSI Ákos, Hannah KOCH, Rebecca STAYMANN

oktatók és hallgatók a Somló hegyi terepmunkában – 2017

CSIK Fanni, DÁVID Dóra, NAGY Ticiána, NGO Ba Trung, NGUYEN Huu Quan, NGUYEN Thi Le Trang, PHUNG Cao Minh, SZABÓ Dávid, SZÜCS Imre Ferenc, YANG Zhu Qing

az egyiptomi feladat előkészítésében részt vettek (2015-2017)

ANDRÁSSY Nóra, BALÁZSIK Stefánia, DÁVID Dóra, BANDUR-JUHÁSZ Emőke Erika, KOVÁCS Kata, LOVAS Klára, MIKLÓS Bernadett, NAGY Gábor, NUSSZER Diána Alexandra, POKOL Júlia, SASVÁRI Aron, SÁGI Gergely, SOMLAI Anikó, SZÜCS Imre Ferenc, TIBAI Frida, VERES Laura

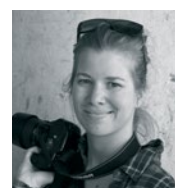
a 2017-es TDK zsűrije

Anthony GALL PhD (SZIE YMÉK), KISBERZSENYI-NAGY György (Somló), SCHRAMMEL Zoltán (BME), HERCZEG Tamás DLA (NYME SKK)

a 2017-es TDK opponensei

ÁRVA József, BÁLINT Adrienn, DARAGÓ László DLA, FÉLIX Zsolt DLA, GAUL Cicelle DLA, HERCZEG Tamás DLA, JÓZSA Ágota, KERTÉSZ Zsuzsa, KÉREY Csilla, KISBERZSENYI-NAGY György DLA, KUND Iván, NAGY Márton DLA, SÁGI Gergely, SCHRAMMEL Zoltán, SZÜCS Gábor DLA, VAVRIK Ferenc, VÖRÖS Tamás DLA, ZOMBOR Gábor DLA

a 2017-es TDK „identitás és kultúra” szekció konzulensei

ANDRÁSSY Nóra

BARTÓK István DLA

HELFRICH Szabolcs DLA

NAGY Iván DLA

RÓZSÁS Éva

SZABÓ Dávid

SZÉCSI Zoltán DLA

TERBE Rita

VASÁROS Zsolt DLA

participating institutions of the fieldwork in Transylvania, 2017

teachers-tutors

students

teacher and student participants on the fieldwork at the Somló Hill, 2017

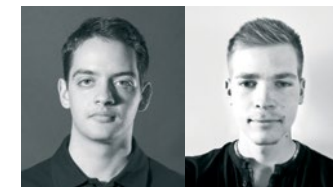
the Egyptian project proposal was prepared by (2015-2017)

the Jury of the Scientific Students' Association's competition session in 2017

reviewers of the Scientific Students' Association's competition session in 2017

consultants of the Scientific Students' Association's competition session "identity and culture", 2017

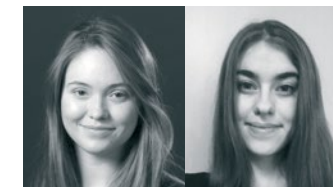
a 2017-es TDK „identitás és kultúra” szekció alkotói

a1 LACZKA Áron, BOGÁTHY Zsolt

a2 YANG Zhu Qing

a3 MÓDI Mariann, TAKÁCS Mária Flóra

a4 SERFŐZŐ Eszter Fruzsina, ZÖLLNER Zita Gabriella

b1 UJLAKI Ágota

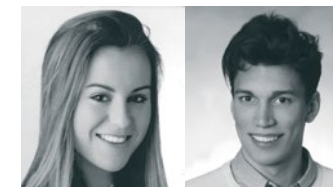
b2 BALOG Ákos, ZACHER Bendegúz

b3 ÁLMOSDI Donát, MOHÁS András

b4 TÓTH Tünde Krisztina, CSÁNYI Zita

b5 SÉTÁLÓ Mirella, SCHIESZLER Máté

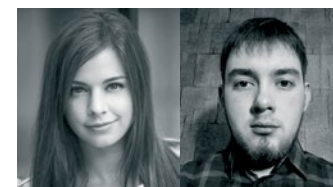
b6 DÜRGŐ János Attila, PINTÉR Rozita, TISLER András

b7 CSER Anita, POLENSZKI Lilla

c1 GALÁNTAI Gergely, KÁLNA Dávid, KARLOVECZ Ádám

c2 TARNÓCZI Eszter, OMILIÁK Mihály

c3 MICHELISZ Éva, POKOL Júlia, SZÜCS Imre Ferenc

c4 TÓTH Anna Tekla

d1 DÁVID Dóra, BALÁZSIK Stefánia

p CSEH András, GALÁNTAI Gergely, KARLOVECZ Ádám, LÉVAY Áron

Pánczél Szilamér-Péter, Veit Stürmer és Manuel Fiedler a Porolissum-i (RO) ásatáson 2011 augusztusában

Szilamér-Péter Pánczél, Veit Stürmer and Manuel Fiedler on the Porolissum Excavation (RO) in August 2011

A Stürmer-díj

Idén két különdíjjal emlékeztünk meg A Római Limes az Európai Kultúrtájban elnevezésű ERASMUS IP program fő-szervezőjéről, aki 2013 őszén váratlanul távozott közülünk.

Veit Stürmer 1957. április 1-én született Berlinben és Riehenben (Svájc) nevelkedett. 1976-1983 között klasszikus régészetet, egyiptológiát és zenetudományt tanult Heidelbergben. Tanulmányait a minózi kerámiák témájában írt PhD dolgozatával zárta.

1984-ben ösztöndíjat kapott egy tanulmányútra a Német Régészeti Intézettől, ahol később 1985-1986 között dolgozott. 1987-89-ben kutatási ösztöndíjat nyert el, amellyel Amnisos-i és Malia-i (Kréta) munkáit támogatták. 1990 óta a Berlini Humboldt Egyetem Winckelman Intézetének kutatója és oktatója, valamint az intézet gyűjteményének kurátora volt. 2001 óta a Havanna Egyetem (Kuba) vendégprofesszoraként is működött.

Tudományos érdeklődése középpontjában első sorban a minózi kultúra állt, valamint Kréta kapcsolata Egyiptommal és a Közel-kelettel, de ugyanakkor a Berlin-Brandenburgi Víz Alatti Régészeti Egyesület elnöke is volt. A Romániával közös nemzetközi programot 2009-ben indította útjára.

The Stürmer Prize

This year we dedicated two special prizes to the mentor of the ERASMUS IP – The Roman Limes as Cultural Landscape, who left us very unexpectedly in 2013 autumn.

Veit Stürmer was born on 1 April, 1957 in Berlin and was brought up in Riehen, Switzerland. From 1976 to 1983 he studied Classical Archaeology, Egyptology and Music Science in Heidelberg and completed his PhD on Minoan pottery.

In 1984 he received a travel scholarship awarded by the German Archaeological Institute. From 1985 to 1986 he was employed at the German Archaeological Institute and from 1987 to 1989 he had a research grant for his studies in Amnisos and Malia, Crete. As of 1990 he served as a scholar at the Winckelmann-Institut of the Humboldt-University in Berlin and as the curator of the institute's collections. Since 2001 he has served as visiting professor at the University of Havana, Cuba, too.

His scientific interests focus in particular on Minoan culture and its relation to Egypt and the Near East, but he has also served as president of the Association of Underwater Archaeology Berlin-Brandenburg. He launched the international project in cooperation with Romania in 2009.

Luxor/Théba Nyugati part:
A halotti templomok és a Nemesek Temetője
Régi Gourna maradványaival
fotó: Vasáros Zsolt, 2011

Luxor/Thebes West Bank:
the Mortuary Temples, the Tombs of the Nobles
and the remains of Old Gourna
photo by Zsolt Vasáros, 2011

Támogatók:

Sponsored by:

ROMAN LIMES ROUTE
TRASEUL LIMESULUI ROMAN
RÓMAI LIMES ÚTVONAL

THE ROMAN
LIMES AS
CULTURAL
LANDSCAPE

IPARTANSZÉK

A 2016-os TDK tanszéki művészeti szekciója kapcsán először próbáltuk ki a korábbi évek gyakorlatában hagyományossá vált erdélyi helyszínek mellett újak beemelését. A témák népszerűsége arra enged következtetni, hogy fenntartható az érdeklődés a szekció iránt. Tematikájában a 2017-es „identitás és kultúra” szekciónk az előző évhez hasonlóan több helyszínt és programot javasolt a pályázóknak, a résztvevők létszámát tekintve ez volt a művészeti szekciónk közül a legsikeresebb. Az erdélyi helyszínünk továbbra is megmaradt, de kivételesen nem a római limes interpretációjával, hanem a falu új ravatalozójának tervezésével foglalkoztunk.

A Somlóhegy – hasonlóan a harmadéves kötelező tervezési tantárgy, a Munkahelyek építésze 2. első tervezési feladatához – is újfent tervezési helyszín volt. Két programot javasoltunk, egyrészt a Séd-forrás foglalatának újragondolását, másrészt a Medgyaszay István által tervezett, 1938-ban átadott Szent István kilátó bővítését-újrafogalmazását. A harmadik feladat Rudabányához kötődik, ahol a többi helyszínhez hasonlóan évek óta jelen van tanszékünk. A javasolt tervezési feladat nincsen közvetlen kapcsolatban az egykori ipari örökség és bányászati múlt emlékeinek feltárására és bemutatására tett törekvéseinkkel, hanem a közösség és a város előremutató terveihez és aktív fejlesztő szándékához kapcsolódik.

A 2015-ben megkezdett egyiptomi terepmunkánk már eddig is fontos kutatási eredményeket hozott, ezenkívül értékes és díjazott dolgozatok születtek az elméleti TDK szekciókban. Továbbá úgy tűnik, hogy megérett az idő az egyiptomi témakörben felhalmozódott elméleti tudás tervezésben történő feldolgozására, így 2017-ben született egy tervjavaslat a Hassan Fathy által tervezett Új Gourna egy telkén lakóház kialakítására.

During the 2016 season we added new sites to the traditionally proposed Transylvanian location for the design competition. The popularity of these topics indicates that there is still much interest on behalf of the students regarding the proposals. In 2017, just like in the previous year, we were suggesting multiple locations and programs for the competition entries. This was the most successful season of the section considering the number of participants. On the Transylvanian location we did not deal with the reinterpretation of Roman limes this time, the task was to design the new funeral parlour of the settlement. In response for the most successful design task of the past years, seven proposals were elaborated.

The Somló Hill was again a design location for the competition as well as for the first task of the third-year design course, Architecture of Workplaces 2. We proposed two programmes, one was the redesign of the catchment of the Séd Spring, the other was the reinterpretation of the St Stephen lookout tower designed by István Medgyaszay in 1938. The third task was related to Rudabánya, where our department has been working for years similarly to the other locations. The design task was not related to our efforts in safeguarding and promoting the industrial heritage, it reflects the community's proactive and ambitious approach of development.

Our field research in Egypt started in 2015 and has considerable results already, in parallel, the topic and the site have inspired valuable studies in the theoretical competition sections. Moreover, it seems that the time for using our accumulated theoretical knowledge in solving design problems has arrived, hence the design proposal of a residential building in one of the plots of Fathy's New Gourna Village.